

Copenhagen Business School

Cand.merc.aud., Institut for Regnskab og Revision

Kandidatafhandling

Den 25. september 2015

Antal anslag: 176.863

Antal sider: 80

Erklæring som beslutningsgrundlag i peer-to-peer låneformidling

*Assurance report as basis for decision making
in peer-to-peer lending*

Af: Enes Jakupovic

Vejleder: Ole Svenningsen

Executive Summary

The purpose of this thesis is to analyse how an auditor (practitioner) may provide an assurance report in relation to a peer-to-peer (p2p) lending company's loan intermediation process in order to contribute to the decision making of the p2p lending companies' customers. Likewise, the thesis highlighted responsibilities and expectations that the management in the p2p lending company should adhere to in the event of such an assurance engagement.

A prerequisite for assuming the assurance engagement is that the practitioner gets an overall overview of the crowdfunding, which by many is considered as an alternative financial industry. P2p lending companies operate within the loan-based crowdfunding by provision of intermediation services between lenders and borrowers. As a new and alternative way for investing and funding, the p2p lending companies need to gain their customers' confidence, which can be difficult without a third party, who independently may confirm the credibility of services that the p2p lending company is providing.

As the risks of the p2p lending companies' customers have a direct effect on their decision making, as to whether or not to lend (invest) or borrow through the p2p lending company, the management of the p2p lending company may have an interest in showing that the company's properly addresses the customers' risks thorough its loan intermediation process. As a result, an independent practitioner may be engaged to provide an assurance report to the customers. If the practitioner engaged to conduct such engagement, he/she needs to observe the International Framework for Assurance Engagements to determine the type of the assurance engagement and which standard should be used. The thesis has concluded that the most relevant standard ISAE 3000 as it aimed to a broad range of assurance engagements.

The p2p lending company is subject to the Danish Law on Payment Services, and as such it must have written procedures for significant business areas. Therefore, the practitioner may reasonably expect that the p2p lending company's management is able to provide a subject matter in a form of description of the intermediation process. Also, the management should provide written assertions that contain suitable criteria against which the description is measured and valued. The description of the intermediation process should contain procedures and internal controls that the practitioner would test in order to determine, whether or not internal controls are operating effectively by in order to address the risks of the p2p lending companies' customers. As a final stage of the engagement, the practitioner would provide an ISAE 3000 report, which can be used by the p2p lending companies' customers, when they need to make a decision as to whether or not to lend or borrow money through the p2p lending company.

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	5
1.1	Problemstilling og problemformulering	7
1.2	Afhandlingens struktur	9
1.3	Metode	11
1.3.1	Fokus og afgrænsning.....	11
1.3.2	Undersøgelsesproces.....	12
1.3.3	Arbejdsproces	14
1.3.4	Kildekritik	14
1.3.5	Begreber og forkortelser	15
1.3.6	Målgruppe	15
2.	Crowdfunding	16
2.1	Hvad er crowdfunding?	16
2.2	Typer af crowdfunding	18
2.2.1	Donationsbaseret crowdfunding.....	18
2.2.2	Belønningsbaseret eller førsalgsbaseret crowdfunding.....	20
2.2.3	Crowdfundinginvestering	21
2.2.4	Lånebaseret crowdfunding.....	24
2.2.5	Tværgående hensyn	24
2.3	Fordele og ulemper ved crowdfunding	24
2.3.1	Fordele ved crowdfunding.....	25
2.3.2	Ulemper ved crowdfunding.....	25
3.	Peer-to-peer låneformidling.....	27
3.1	Definition	27
3.2	Forretningsmodeller	27
3.2.1	Loan market.....	28

3.2.2	Bidding market	29
3.2.3	Håndtering af transaktioner	29
3.2.4	Ydelser og gebyrer	30
3.2.5	Fællestræk for p2p lånevirkksomheder	31
3.3	Reguleringsmæssige rammer	32
3.3.1	Tilladelse som pengeinstitut.....	32
3.3.2	Tilladelse som pengeoverførselsvirksomhed	34
3.3.3	Tilladelse som fondsmægler	36
3.3.4	Hvidvask og terrorfinansiering	36
3.3.5	Personoplysninger	37
4.	Risici og risikofaktorer	38
4.1	Modpartsrisici.....	38
4.2	Besvigelsesrisici	39
4.3	Manglende gennemsigtighed og vildledende oplysninger.....	40
4.4	Juridiske risici.....	41
4.5	Likviditetsrisici	42
4.6	Operationelle risici.....	42
4.7	EBA's anbefalinger.....	42
4.7.1	Registrering.....	43
4.7.2	Vilkår og betingelser for låneformidling.....	43
4.7.3	Håndtering af personoplysninger	43
4.7.4	Håndtering af besvigelser	44
4.7.5	Risikoanalyser og kreditvurderinger	44
4.7.6	Sikring mod konkurs	45
4.7.7	IT sikkerhed.....	45
5.	Rammer for erklæringsopgaven.....	46
5.1	Begrebsrammen og Erklæringsbekendtgørelsen	46

5.2	Beskrivelse af erklæringsopgave med sikkerhed.....	47
5.3	Med eller uden sikkerhed.....	48
5.3.1	Trepartsforhold.....	49
5.3.2	Et passende erklæringsemne	50
5.3.3	Egnede kriterier	51
5.3.4	Bevis.....	52
5.4	Høj eller begrænset grad af sikkerhed	52
5.5	ISAE 3402 eller ISAE 3000.....	54
5.6	Attestationsopgave eller erklæringsopgave.....	56
6.	Rammer for ledelsen i en p2p lånevirksomhed.....	58
6.1	Krav til ledelsen	58
6.2	Dokumentation for forretningsgange	59
6.3	Beskrivelse af låneformidlingsprocessen	60
6.3.1	Indledning.....	60
6.3.2	Beskrivelse af p2p lånevirksomhedens ydelser.....	61
6.3.3	P2p lånevirksomhedens organisation	62
6.3.4	Kontrolrammer, kontrolstruktur og kriterier.....	64
6.4	Udtalelse fra ledelsen	66
7.	Planlægning og udførelse af erklæringsopgaven	68
7.1	Test af kontroller	68
7.1.1	Forespørgsel	69
7.1.2	Observation	69
7.1.3	Inspektion	70
7.1.4	Genudførelse.....	70
7.2	Revisors erklæring	71
7.2.1	Overskrift.....	71
7.2.2	Adressat.....	71

7.2.3	Identifikation og beskrivelse af emneindholdet og erklæringsemnet	71
7.2.4	Identifikation af kriterier	72
7.2.5	Iboende begrænsninger	72
7.2.6	Beskrivelse af den ansvarlige parts og revisors ansvar	73
7.2.7	Erklæringsstandard, kvalitetsstyring samt uafhængighed og etiske regler	73
7.2.8	Det udførte arbejde	74
7.2.9	Konklusion	74
7.2.10	Henvisning til test af kontroller	75
7.2.11	Eventuel modifikation	76
7.2.12	Eventuelle supplerende oplysninger	77
7.2.13	Underskrift, dato og lokalitet	77
8.	Konklusion	78
9.	Perspektivering.....	80
Bilag 1 – Udtalelse fra p2p lånevirkomheden		
Bilag 2 – Erklæringsstandard, kvalitetsstyring og etiske regler		
Litteraturliste		

1. Indledning

Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) står for de fleste nettojobskabelser verdenen over og udgør et vigtigt bidrag til innovation, produktivitet og økonomisk vækst. Adgang til kapital er en integreret del af at omsætte innovative idéer til bæredygtige virksomheder. På trods af de klare beviser af deres betydning for den økonomiske velstand, er det almindeligt anerkendt, at iværksættere og SMV'er står over for vanskeligheder med at tiltrække ekstern finansiering i kølevandet på finanskrisen.

Udlånsredegørelsen fra Erhvervs- og vækstministeriet (EVM) fra december 2014 viser, at det samlede udlån til erhvervsvirksomheder i Danmark er langsomt stigende¹. Alligevel konstateres det, at mange SMV'er stadig har det vanskeligt at opnå finansiering til at udvide deres aktiviteter. På den anden side konkluderer Finansrådets rapport om risikovillig kapital fra marts 2014², at den øgede regulering af den finansielle sektor, i kølevandet på den finansielle krise, medførte skærpede udlånskrav til de finansielle virksomheder og dermed begrænsninger i tilgængeligheden af kredit og kapital til de mere risikofyldte virksomheder, herunder SMV'er. Begge rapporter er dog enige i, at mange SMV'er befinder sig i en kreditklemme og at de ikke er i stand til at gennemføre sunde investeringer for at udvide deres aktiviteter. Manglen på SMV'ernes investeringer vil på sigt medføre negative realøkonomiske konsekvenser, idet deres konkurrenceevne vil forringes, hvilket fører til en reduktion i bruttonationalproduktet (BNP) og tab af arbejdspladser.

Kreditklemmen er et problem for SMV'erne verden over. For at komme deres kreditklemme til livs er mange SMV'er blevet opmærksom på alternative måder til at opnå finansiering. En af dem er gennem crowdfunding. På verdensplanen havde crowdfunding i 2013 en størrelse på 6,1 mia. USD. Dette er steget med 167 % i 2014 til 16,2 mia. USD³. Nordamerika står for den største del af stigningen med 9,5 mia. USD. Asien optager en andenplads med en stigning på 3,4 mia. USD, og Europa kommer på en tredjeplads - lige efter Asien - med en stigning på 3,3 mia. USD. Tillige vurderes det, at det globale crowdfunding marked vil fordobles ved udgangen af 2015. Det samme påpeges af IFAC's CEO Fayez Choudhury, hvor han, under henvisning til crowdfunding, tilføjer at SMV'ernes regnskabsvæsen, herunder eksterne revisorer og interne økonomikyndige personer, i stigende grad burde være opmærksomme på crowdfunding, som en alternativ finansieringskilde overfor deres opdrags- og arbejdsgivere⁴.

I Danmark er crowdfunding et relativt nyt fænomen. Punkt 37 fra Aftalen om vækstpakke fra juni 2014 indebar, at der skulle igangsættes en undersøgelse af mulighederne for at fremme crowdfunding i Danmark

¹ Redegørelse om udviklingen i kreditmulighederne i Danmark 1. halvår 2014 – EVM, december 2014

² Rapport om risikovillig kapital – Finansrådet, december 2014

³ <http://www.crowdsourcing.org/editorial/global-crowdfunding-market-to-reach-344b-in-2015-predicts-massolutions-2015cf-industry-report/45376>

⁴ <https://www.ifac.org/global-knowledge-gateway/viewpoints/innovation-financing-smes-opportunity-smps>

som en alternativ finansieringskilde⁵. Ifølge Aftalen, skulle undersøgelsen være færdiggjort inden udgangen af 2014. Imidlertid lykkedes det først EVM i maj 2015, at udarbejde rapporten "Crowdfunding i Danmark", som viser, at der er igangsat flere initiativer til at fremme crowdfunding i Danmark. Rapporten indeholder også en systematisk gennemgang af de reguleringsmæssige rammer for de forskellige former for crowdfunding i Danmark⁶.

Selvom crowdfunding er opstået for nylig i Danmark, vurderes det, at den har en stigende interesse blandt de danske SMV'er. Crowdfunding vil utvivlsomt spille en vigtigere rolle i fremtiden, og det øgede fokus fra de offentlige myndigheder på området, vil fremme udbredelsen af crowdfunding i Danmark. Men ligesom det traditionelle kapitalmarked er crowdfunding forbundet med diverse risici for markedsdeltagerne. Disse risici synes at være undertonet i de offentlige myndigheders forsøg på at fremme crowdfunding, og på grund af sit potentiale, er der et reelt behov for at de relevante interessenter overvejer konsekvenserne crowdfunding medfører.

Crowdfunding er ikke reguleret på samme måde som det traditionelle kapitalmarked, hverken i Danmark eller i EU regi. Europa Kommissionen vurderer dog, at indførelsen af stramninger i reguleringen vil hæmme udviklingen af finansiering gennem crowdfunding⁷. Imidlertid har Den Europæiske Banktilsynsmyndighed (European Banking Authority (EBA)) identificeret lånebaseret crowdfunding som en ny form for finansiel aktivitet, der falder inden for dets kompetenceområde⁸.

Med målet om at sikre, at offentligheden og de relevante interessenter kan have tillid til den lånebaserede crowdfunding, som et nyt investerings- og finansieringsalternativ, har EBA på baggrund af sine undersøgelser udarbejdet en rapport, hvori EBA har identificeret en række risici, som interessenterne kan påtage sig ved at deltage i den lånebaserede crowdfunding. For at disse risici hensigtsmæssigt adresseres, har EBA i rapporten udfærdiget en række anbefalinger til forretningsgange som virksomheder, der driver lånebaserede (herefter: p2p lånevirkomheder eller p2p låneplatforme) bør implementere.

I Danmark falder de virksomheder, der driver lånebaseret crowdfunding indenfor Finanstilsynets kompetenceområde. Idet Finanstilsynet skal følge EBA's retningslinjer indenfor banksektoren og dens kompetenceområder, er det nærliggende at antage, at Finanstilsynet vil følge EBA's anvisninger i forbindelse med lånebaseret crowdfunding - også når det gælder identifikation og anbefalinger vedrørende risiciene i den lånebaserede crowdfunding.

⁵ Danmark helt ud af krisen, virksomheder i vækst – Finansministeriet, maj 2014

⁶ <http://www.evm.dk/publikationer/2015/15-05-08-rapport-om-crowdfunding>

⁷ Udnyttelse af potentialet ved crowdfunding i Den Europæiske Union – Europa Kommissionen, marts 2014

⁸ Opinion of the EBA on lending-based crowdfunding – EBA, februar 2015

1.1 Problemstilling og problemformulering

Den lånebaserede crowdfunding indebærer, at private og professionelle investorer udlåner direkte til virksomheder og privatpersoner gennem en online platform og udenom de traditionelle banker. Der er således tale om låneformidling og administration af låneaftaler mellem långivere og låntagere ud fra standardiserede vilkår og betingelser på platformen. Derfor betragtes både långivere og låntagere som kunder hos en p2p lånevirksomheder.

I Danmark er der en stigende tendens i oprettelsen af crowdfundingplatforme. De lånebaserede crowdfundingplatforme, hvor SMV'erne søger finansiering gennem optagelse af lån fra privatpersoner og virksomheder, er det mest interessante pga. den samfundsøkonomiske betydning, som indledningsvist blev beskrevet. For at disse platforme kan fungere, som et pålideligt og sikkert alternativ til investering og finansiering, er platformenes gennemsigtighed og troværdighed "alfa og omega" for kundernes tillid og dermed platformens overlevelse.

EBA har i sin ovenfor nævnte rapport om den lånebaserede crowdfunding identificeret tre forskellige typer af markedsdeltagere, der påtager sig forskellige risici ved at deltage i den lånebaserede crowdfunding:

1. långivere eller investorer, som er fysiske og/eller juridiske personer, der investerer i lån,
2. låntagere, som er fysiske og/eller juridiske personer, der søger lån, og
3. p2p lånevirksomheder.

I rapporten har EBA grupperet risiciene efter ovenstående typer af markedsdeltager og forklaret de faktorer, der medvirker til risicienes opståen (risikofaktorer). Herudover redegør EBA for en række forretningsgange, som p2p lånevirksomheder bør implementere for at adressere risiciene og risikofaktorerne. Samlet set vurderes risiciene at have direkte indflydelse på beslutningsgrundlaget hos p2p lånevirksomheders kunder og dermed p2p lånevirksomheders evne til at udføre pålidelig låneformidling.

I Danmark er den lånebaserede crowdfunding sidestillet med pengeoverførselsvirksomhed og reguleret via Loven om betalingstjenester og elektroniske penge (LBT). I henhold til denne lov skal en virksomhed, der etableres med henblik på at drive en lånebaseret crowdfunding platform i Danmark, opnå en tilladelse fra Finanstilsynet som enten et betalingsinstitut (stor tilladelse) eller som en udbyder af betalingstjenester (begrænset tilladelse). Hvilken tilladelse virksomheden kan opnå, afhænger af Finanstilsynets konkrete vurdering af, om den pågældende virksomhed opfylder de lovkrav, der stilles for at opnå henholdsvis den store og den begrænsede tilladelse. Forskellen mellem disse to tilladelser er lovgivningsmæssigt ret store, især når det drejer sig om krav til risikostyring, interne kontroller og revision.

En p2p lånevirksohmheds drift er således afhængig af en relevant tilladelse fra Finanstilsynet, hvilket betyder, at p2p lånevirksohmheders evne til at opnå sin forretningsmæssige mål om, at udføre en pålidelig låneformidling for sine kunder er afhængig af overholdelsen af relevant lovgivning og regulering. Idet kunderne påtager sig forskellige risici i forbindelse med deres deltagelse i låneformidlingen, er det således vigtigt, at p2p lånevirksohmheder har de relevante forretningsgange i sin låneformidlingsproces med henblik på at adressere disse risici. Men hvordan kan interessenterne, herunder kunderne, stole på at p2p lånevirksohmheder har de relevante forretningsgange og at disse forretningsgange fungerer effektivt? Det er hér, hvor revisor kan spille en betydelig rolle som en uafhængig foranstaltning, der gennem sit arbejde når til en erklæring om, hvorvidt forretningsgange eksisterer og fungerer efter hensigten. Derfor, med udgangspunkt i den danske lovgivning, EBA's rapport og revisorreguleringen, vil følgende problemformulering blive belyst:

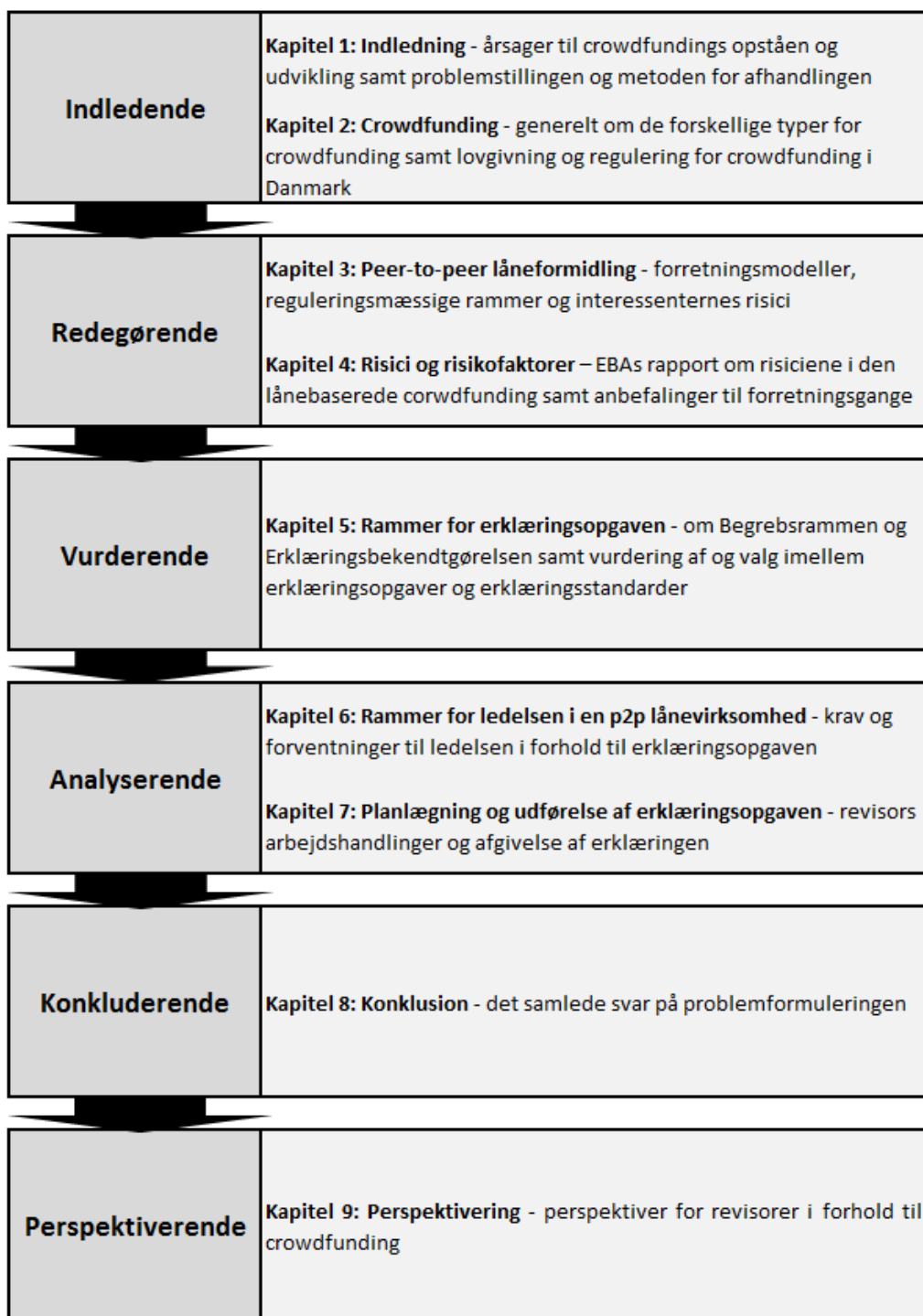
Hvorledes kan revisor erklære sig om låneformidlingsprocessen hos en p2p lånevirksohmhed med henblik på at bidrage til beslutningsgrundlaget hos p2p lånevirksohmhedens kunder?

Målet med afhandlingen er således at nå til en revisorerklæring, som både potentielle og eksisterende långivere og låntagere kan anvende som et bidrag til deres beslutningsgrundlag, når de står i en situation, hvor de skal beslutte om de henholdsvis vil udlåne eller optage lån gennem p2p lånevirksohmhedens platform. Til at underbygge og assistere besvarelsen af ovennævnte problemformulering vil følgende undersøgelsesspørgsmål blive besvaret:

- Hvad er crowdfunding, og i hvilke former eksisterer den, samt hvilke fordele og ulemper medfører den?
- Hvilke forretningsmodeller anvendes oftest indenfor den lånebaserede crowdfunding og hvordan er den lånebaserede crowdfunding reguleret i Danmark?
- Hvilke risici kan henholdsvis långivere og låntagere påtage sig ved at deltage i den lånebaserede crowdfunding og hvorledes kan disse risici adresseres af p2p lånevirksohmheder?
- Hvad skal revisor iagttage med henblik på at vurdere hvilken erklæringsopgave, der er tale om i forbindelse med låneformidlingsprocessen hos en p2p lånevirksohmhed og hvilken standard skal der anvendes i forbindelse hermed?
- Hvilke overordnede reguleringsmæssige krav stilles der til ledelsen med hensyn til driften af en p2p lånevirksohmhed samt hvilke forventninger vil der være til ledelsen i forhold til erklæringsopgaven?
- Hvilke arbejdshandlinger bør revisor planlægge og udføre med henblik på at afgive en erklæring om en p2p lånevirksohmheds låneformidlingsproces og hvordan kan denne erklæring udformes?

1.2 Afhandlingens struktur

Afhandlingens struktur tager udgangspunkt i den efterfølgende figur, som illustrerer sammenhæng mellem afhandlingens områder og afhandlingens kapitler. Ligeledes vil det efterfølgende blive gennemgået hvordan afhandlingen er opbygget, og i den forbindelse hvilken sammenhæng der er mellem de forskellige kapitler.

Figur 1.1: Afhandlingens struktur og opbygning. Kilde: egen tilvirkning

Nærværende afhandling omfatter seks hovedområder, jf. figuren ovenfor. Kapitel 1 indgår i det indledende område, da det opsætter den overordnede ramme, hvor problemformuleringen præsenteres og afhandlingens afgrænsninger samt fokusområder udvikles. Endvidere, indeholder kapitel 1 en del af definitioner og forudsætninger, samt den anvendte metode, som er vigtige elementer i forhold til forståelsen af denne afhandling.

Desuden indgår kapitel 2 i det indledende område, hvor den generelle crowdfunding præsenteres, herunder de forskellige typer og de overordnede reguleringsmæssige rammer for crowdfunding. Dette er gjort med henblik på at give læseren indblik i, hvordan den lånebaserede crowdfunding, som fokusområdet i nærværende afhandling, adskiller sig fra de andre typer for crowdfunding.

I kapitel 3 redegøres for den lånebaserede crowdfunding med udgangspunkt i EBAs definition. Endvidere belyses de reguleringsmæssige for den lånebaserede crowdfunding, som har stor betydning for forretningsgangene i p2p lånevirkksomheder, der driver de lånebaserede crowdfundingplatforme. Afhængigt af, hvordan p2p lånevirkksomheder er konstrueret, vil forskellige love og regler gælde for disse virksomheder. For at styrke deres positioner på crowdfunding markedet, mange af dem udfører ydelser for deres kunder, ligesom de traditionelle virksomheder i den finansielle sektor. Idet disse ydelser ikke er påkrævet af loven, som p2p lånevirkksomheder følger, kan kunderne følge sig usikre og påtage sig en række risici, som redegøres for i kapitel 4. Med målet om at sikre, at kundernes risici hensigtsmæssigt adresseres af p2p lånevirkksomheder, har EBA udfærdiget en række anbefalinger til forretningsgange, som p2p lånevirkksomheder bør implementere/følge, hvilket også indgår i det redegørende kapitel 4.

I kapitel 5 vurderes rammerne for erklæringsopgaven, såfremt en p2p lånevirkksomhed engagerer sin revisor til erklære sig overfor p2p lånevirksohedens kunder, at virksomheden har de nødvendige forretningsgange, der adresserer kundernes risici. På baggrund af denne vurdering, vil der være en del krav til ledelsen i p2p lånevirksoheden i forbindelse med dokumentationen af forretningsgangene. Dette analyseres i kapitel 6, med henblik på at foreslå, hvorledes denne dokumentation kan udfærdiges af p2p lånevirksohedens ledelse.

På baggrund af vurderingen i kapitel 4 og, den af p2p lånevirksohedens ledelse, udfærdigede dokumentation, skal revisor planlægge og udføre erklæringsopgaven samt afgive en revisorerklæring. Planlægningen og udførelsen af erklæringsopgaven samt afgivelse af revisorerklæring analyseres i kapitel 7, og der foreslås, hvordan arbejdshandlingerne og revisorerklæringen kan udformes.

I kapitel 8 konkluderes der samlet på vurderingen og analysen foretaget i foregående kapitler, og afhandlingen afsluttes med kapitel 9, hvor crowdfunding perspektiveres i forhold til revisorer.

1.3 Metode

Metoden opstiller rammen for denne afhandling, hvor der er taget stilling til, hvilke områder afhandlingen afgrænser sig fra og hvilke overvejelser, der ligger til grund for undersøgelses- og arbejdsprocessen. Endvidere er der taget stilling til, hvilke kilder, der inddrages som grundlaget til afhandlingen.

1.3.1 Fokus og afgrænsning

I forhold til den ovenstående problemstilling og problemformulering, afgrænser denne afhandling sig fra visse elementer i forhold til de emner, afhandling bygger på. Disse valg er truffet ud fra en vurdering om relevans, set i forhold til forfatterens studie og besvarelsen af problemformuleringen, samt af hensyn til de formkrav, der gælder for denne afhandlings omfang.

Denne afhandling har fokus på crowdfunding i Danmark. Denne fokus medfører, at de reguleringsmæssige rammer omkring crowdfunding, der behandles i afhandlingen, belyses via de danske love og regler. De udenlandske reguleringsmæssige rammer omkring crowdfunding rammer er kun medtaget de enkelte steder i afhandlingen for at sætte det pågældende område i et internationalt perspektiv. Ellers behandles de udenlandske love og regler omkring crowdfunding ikke i denne afhandling. Imidlertid er det fundet yderst nødvendigt at inddrage EU's banktilsynsmyndighed EBA, som har udfærdiget en rapport for den lånebaserede crowdfunding. Denne rapport, som nævnt i problemformuleringen, udgør et af de centrale elementer i denne afhandling.

Markedsføringsloven, Indsamlingsloven, Indkomstskatteloven, Selskabsskatteloven og Loven om forvaltere af alternative investeringsfonde er medtaget kun for at illustrere den kompleksitet, som de enkelte typer af crowdfunding udsættes for i Danmark. Disse love behandles ellers ikke yderligere, idet de falder udenfor den problemstilling, som denne afhandling behandler. I afhandlingen nævnes to største virksomheder indenfor den lånebaserede crowdfunding i Danmark, nemlig Flex Funding A/S og Lendino A/S. Der inddrages kun den eksterne information om virksomhederne i enkelte områder af afhandlingen, blot for at sætte de pågældende områder i et praktisk perspektiv.

Afhandlingen fokuserer på den lånebaserede crowdfunding, hvor långivere kan være privatpersoner og juridiske personer og hvor låntagere kun er erhvervsvirksomheder. Dette valg er truffet ud fra en vurdering om, at konceptet, hvor både långivere og låntagere er privatpersoner, endnu ikke er udbredt i Danmark.

Afhandlingen har ligeledes valgt at fokusere på en p2p lånevirksomhed, som følger Loven om betalingstjenester og elektroniske penge. P2p lånevirksomheder kan konstrueres på mange forskellige måder, og som en følge heraf, kan de blive omfattet af Loven om finansiel virksomhed. Dette valg er truffet

ud fra en vurdering af, at p2p lånevirksohmhederne har en interesse i at strukturere sine forretningsgange i henhold til Loven om betalingstjenester og elektroniske penge, da denne lov omfatter mindre tilsynsregler end Loven om finansiel virksomhed.

Afhandlingen benytter den ajourførte ISAE 3000 og Begrebsramme, som gælder fra den 15. december 2015. ISAE 3000 og Begrebsramme, som gælder frem til den 15. december 2015, behandles således ikke i denne afhandling. Afleveringsdato for denne afhandling er ikke langt fra den 15. december 2015, og det har således været forfatterens ønske om, at gøre afhandlingen tidsvarende i fremtiden.

I forhold til revisors arbejdshandlinger i forbindelse med planlægning og udførelse af erklæringsopgaven, er der i afhandlingen valgt at fokusere på den praktiske udførsel af arbejdshandlingerne. Det forudsættes således, at revisor har accepteret erklæringsopgaven under forudsætningerne for kompetencer og færdigheder, som revisor skal have for at acceptere en erklæringsopgave. Derfor er regler om accept ikke medtaget i afhandlingen.

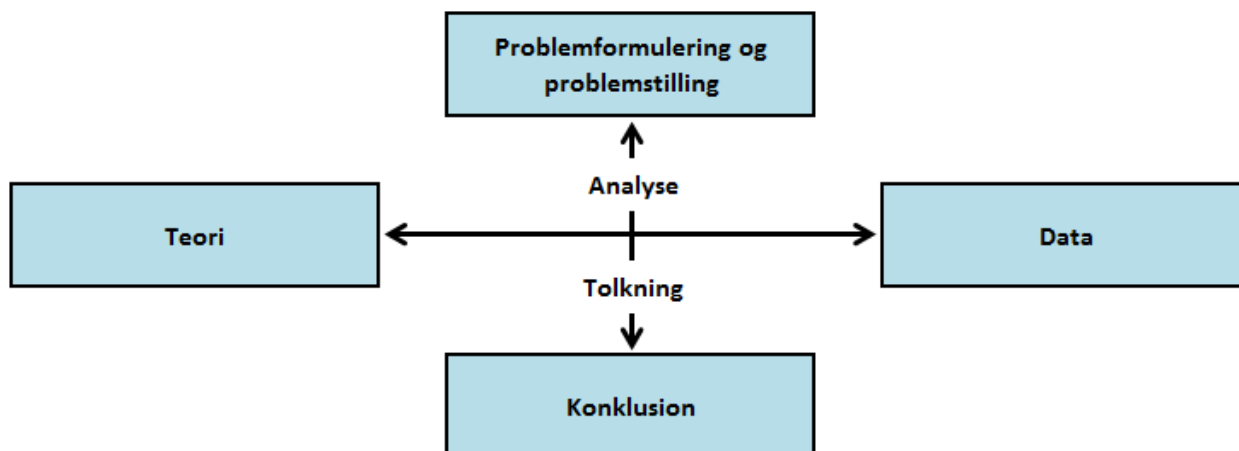
Ligeledes er det forudsat, at p2p lånevirksohmhedens revisor er uafhængig og lever op til krav fra *FSR – danske revisors retningslinjer for revisors etiske adfærd* samt at revisor er underlagt ISQC 1 for kvalitetsstyring. Afhandlingen behandler derfor ikke disse krav og regler.

De risici, som EBA har udarbejdet sin rapport om, er nogle generiske risici, som kunderne hos en p2p lånevirksohmhed kan påtage sig. En komplet beskrivelse af en lånformidlingsproces, som baseres på disse risici, præsenteres ikke i denne afhandling, dels af hensyn til omfanget af vurderingen og analysen i denne afhandling, og dels med tanke på, at lånformidlingsprocesser ikke er generiske og vil være forskellige fra en p2p lånevirksohmhed til den anden. Derfor præsenteres heller ikke et komplet program for arbejdshandlingerne, som revisor ellers ville have planlagt og udført, i forbindelse med erklæringsopgaven vedrørende lånformidlingsprocessen. Imidlertid, præsenterer afhandlingen dele af en mulig beskrivelse af lånformidlingsprocessen, og revisors arbejdshandlinger for eksemplets skyld for at sætte disse i en praktisk kontekst.

1.3.2 Undersøgelsesproces

Denne afhandling har til hensigt, at identificere og analysere de udfordringer, der er, ud fra et ledelses- og revisionsmæssigt perspektiv, forbundet med at bidrage til beslutningsgrundlaget hos en p2p lånevirksohmheds kunder, når de på baggrund af sine risici, skal beslutte om de vil udlåne eller optage lån gennem p2p lånevirksohmheden. Undersøgelsesprocessen, der er anvendt i denne forbindelse, er illustreret via nedenstående figur, som bygger på fire grundlæggende elementer, nemlig problemformulering, teori,

data og konklusion. Disse fire elementer er forbundet ved hjælp af analyse og tolkning, der tilsammen skaber rammen for den undersøgelsesproces, som er anvendt i denne afhandling.

Figur 1.2: Undersøgelsesprocessen. Kilde: Den skinbarlige virkelighed - om vidensproduktion inden for samfundsvidenskaberne, 4. udgave, af Ib Ankersen, 2009

Som det fremgår af afsnit 1.1, består problemformuleringen af to dele: henholdsvis den opstillede problemstilling, som ønskes behandlet i afhandlingen, og de understøttende spørgsmål, som skal fungere som retningslinjer for besvarelsen af den opstillede problemstilling via analysen og tolkningen af teori og data.

Teori i denne afhandling udgøres af al væsentlig litteratur og viden i forbindelse med den lånebaserede crowdfunding og de relaterede emner, der anvendes til at belyse den lånebaserede crowdfunding. Til den teoretiske del i denne afhandling er der derfor gjort brug af relevant dansk såvel som international litteratur, modeller og artikler. Endvidere, er der gjort brug af dansk lovgivning og regulering, med henblik på at skabe et overblik over området, indenfor hvilket den lånebaserede crowdfunding kan agere i Danmark.

Ligeledes er data nødvendig for at få et fyldestgørende indblik i de valgte områder. Da denne afhandling fokuserer på, hvordan revisor via afgivelse af en erklæring kan bidrage til, at en p2p lånevirkosomhed overfor sine kunder fremstår som et pålideligt investerings- og finansieringsalternativ, danner den Internationale Begrebsramme for erklæringer og de relevante erklæringsstandarder den kvalitative datapulje for afhandlingen. I den kvalitative datapulje indgår også lovtekster, bekendtgørelser, andre regler og det, der vurderes som "best practice", idet revisor er nødsaget til at iagttage disse for at kunne udføre sit arbejde effektivt.

Med udgangspunkt i den opstillede problemformulering formuleres konklusionen. Derved giver den svar på analysen foretaget i afhandlingen. Konklusionen er med andre ord resultatet undersøgelsesprocessen, hvorfor den omfatter samtlige elementer i processen, Hvor der foretages vurderinger og analyser, med henblik på at fremstille et svar på problemformuleringen.

1.3.3 Arbejdsproces

Denne afhandling er ikke baseret på et lineært forløb, hvor hvert kapitel er udviklet i kronologisk rækkefølge. Derimod er der arbejdet med flere områder parallelt med hinanden og sideløbende med de ovenfor nævnte fire grundelementer. Denne arbejdsproces har det derved gjort det lettere at foretage løbende tilpasninger mellem områderne og dertilhørende suppleringer. Valget af denne arbejdsproces er taget med henblik på at skabe det indre sammenhæng i den næreværende afhandling.

1.3.4 Kildekritik

I denne afhandling henvises der en del til lovgivning, hvor teksten fra selve loven er anvendt som kilde. I forbindelse hermed, er den officielle side www.retsinformation.dk benyttet til at finde disse love. Det er Folketinget, Folketingets ombudsmand, Rigsrevisionen og samtlige ministerier, der er informationsleverandørerne til www.retsinformation.dk, hvorfor der er høj grad af tillid til rigtigheden og objektiviteten til informationen hentet fra denne hjemmeside.

Endvidere anvender denne afhandling internationale standarder (ISA, ISAE og ISRS), skabeloner og publikationer udstedt af brancheorganisationen FSR. Denne information er indhentet fra FSR's hjemmeside www.fsr.dk, og der er taget stilling til troværdigheden af skabeloner og publikationer. Denne information vurderes som troværdig, idet skabeloner og publikationer bruges som "best practice" af mange revisorer. I forhold til de internationale standarder er der en høj grad af tillid til indholdet i standardteksterne, hvorfor der ikke er behov for en yderlig verificering, når standarderne indhentes fra www.fsr.dk.

Herudover er der anvendt forskellige udgivelser og rapporter fra offentlige myndigheder. Disse er undersøgt ned til den originale lovtekst for at verificere rigtigheden af indholdet, og der er vurderet, hvorvidt anvendeligheden af udgivelserne og rapporterne er hensigtsmæssige til det i opgaven ønskede formål.

Endeligt er der anvendt en del artikler og notater, der er udarbejdet af interesseorganisationer, virksomheder og forskellige fagfolk. Disse artikler og notater kan være præget af subjektive holdninger fra forfatterne til denne information.

1.3.5 Begreber og forkortelser

Der er tale om en afhandling på cand.merc.aud. studiet, hvorfor det forudsættes, at læseren af afhandling har kendskab til almindelig anvendte begreber inden for revision. Den vurderende og analyserende del vil derfor forudsætte et vist kendskab til de relevante standarder og begrebsrammer, der anvendes i revisionsfaget. Dette er dog ikke en forudsætning for at få udbytte af afhandlingen. De begreber, der specielt relaterer sig til crowdfunding, er løbende defineret i afhandlingen.

1.3.6 Målgruppe

I kraft af den eksplosive stigning i brug af crowdfunding, som indledningsvist blev belyst, vil afhandlingen være interessant for revisorer, når de overvejer, hvilke ydelser de kan tilbyde til virksomheder, der driver crowdfundingplatforme. Endvidere vil afhandlingen være interessant for ledelsen i p2p lånevirkomheder, når der overvejes, hvordan virksomheden overfor sine eksisterende og potentielle kunder kan fremstå som et troværdigt investerings- og finansieringsalternativ via en revisorerklæring.

2. Crowdfunding

Formål med dette kapitel er at beskrive hvad crowdfunding er som begreb, og give et overblik over de forskellige typer af crowdfunding. Der tages udgangspunkt i de forskellige definitioner af crowdfunding og de fælles hovedelementer crowdfunding består af. Dernæst forklares de forskellige typer af crowdfunding, herunder de overordnede reguleringsmæssige rammer for de forskellige typer. Endeligt belyses de tværgående hensyn og de generelle fordele og ulemper ved crowdfunding.

2.1 Hvad er crowdfunding?

Ved crowdfunding forstås generelt en åben opfordring til offentligheden om at rejse midler til et specifikt projekt. Ideen bag crowdfunding, som den kollektive finansiering af et fælles mål, er ikke ny. Et historisk eksempel på crowdfunding er soklen til Frihedsgudinden i New York, der i 1885 blev finansieret via kampagnen i avisen "New York World", hvor der blev rejst penge fra mere end 160.000 donorer, herunder børn, forretningsfolk, gadefejere og politikere⁹.

I dag foregår den moderne crowdfunding online, hvor opfordringerne til at rejse midler til bestemte projekter spredes via internettet og ved hjælp af de sociale medier. Den moderne og mest inkluderende definition af crowdfunding er:

"Crowdfunding involves an open call, essentially through the Internet, for the provision of financial resources either in form of donation or in exchange for some form of reward and/or voting rights"¹⁰

Selvom denne "open call" (opfordring til offentligheden) kan ske "offline", er der typisk en online platform som fungerer som en markedsplads, der går udenom de traditionelle formidlere af finansieringen, såsom banker, fonde, realkreditinstitutter eller investeringsforeninger. Disse platforme fungerer også som informationsudbydere og de håndterer transaktionsprocesserne mellem alle involverede parter i crowdfundingen.

Andre definitioner ekstraheret fra institutionelle undersøgelser og udtalelser er som følger¹¹:

- Europa Kommissionen: *"An open call to the public, typically through the Internet, to finance a specific project"*
- UK Financial Conduct Authority: *"A way in which people can raise money through online platforms to finance or refinance their activities and enterprises"*

⁹ <http://www.bbc.com/news/magazine-21932675>

¹⁰ Intro to Crowdfunding – Andreas Hadjisofocleous, juni 2014

¹¹ Crowdfunding – ESMA, april 2014

- US SEC: *“An evolving method of raising capital that has been used outside of the securities arena to raise funds through the Internet for a variety of projects”*
- IOSCO: *“An umbrella term describing the use of small amounts of money obtained from a large number of individuals or organizations, to fund a project, a business or personal loan, and other needs through an online web-based platform”*

Fælles for ovenstående definitioner er, at crowdfunding karakteriseres ved følgende tre hovedelementer:

1. de små beløb der ydes af hver deltager (crowd),
2. opfordringer til deltagelse er online og
3. tilstedeværelsen af en online platform som letter og fremmer kontakten mellem udbydere og brugerne af midlerne

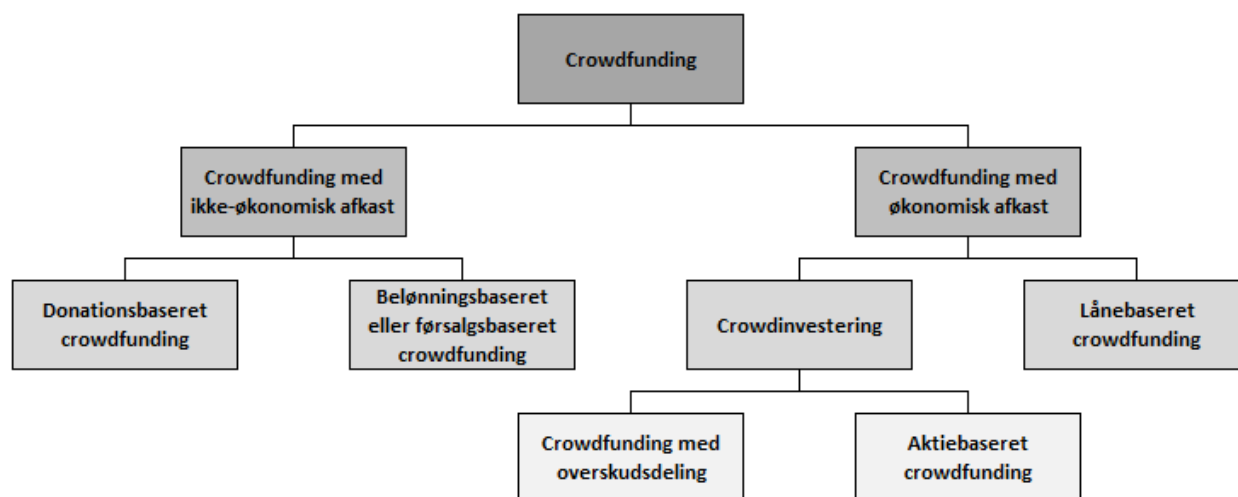
Givet de ovenstående fælles elementer, skal der være mindst tre parter til hver crowdfundingtransaktion: ”fundingydere”, ”fundingsøgere” og ”crowdfundingplatform”.

Fundingydere er den første part, og involverer mange personer, der (som regel) ikke har nogen særlig indbyrdes forbindelse, bortset fra bidrag til et fælles projekt. Disse personer er i de fleste tilfælde privatpersoner, men der er ingen begrænsninger for juridiske personer, eksempelvis virksomheder, til at blive fundingydere. Den anden part er fundingsøgere, som også kan betegnes som projektere, der offentliggør deres projekter, som et led i deres søgning efter finansielle midler. Fundingsøgere kan være både private og juridiske personer, såsom SMV’er, foreninger, NGO’er. Endeligt er den tredje part den neutrale crowdfunding platform, som offentliggør og markedsfører projekterne under sine egne betingelser, tiltrækker potentielle fundingydere og opkræver en særlig vederlag (gebyr) til gengæld. Da der er flere typer af crowdfunding, har de involverede parter forskellige betegnelser. I stedet for det generiske udtryk fundingydere anvendes mere specifikke begreber såsom donorer, investorer og långivere. Fundingsøgere betegnes som projektere, kapitaludstedere og låntagere. I for eksempel den lånebaserede crowdfunding, betegnes en fundingyder som en långiver eller en investor, mens en fundingsøger betegnes som en låntager.

Oftest er der også andre parter involveret i en crowdfundingtransaktion, såsom banker, betalingsinstitutter, kreditbureauer, mv., som bistår gennemførelse af transaktioner mellem crowdfunding parter. Det er ikke ualmindeligt, at virksomheder der driver crowdfundingplatforme outsourcer nogle af sine aktiviteter, eksempelvis betalingservice og kreditvurdering, for at sikre overholdelse af reguleringen, uafhængigheden og omkostningseffektiviteten ved gennemførelsen af crowdfundingtransaktioner.

2.2 Typer af crowdfunding

Crowdfunding er betegnelsen for en finansieringskilde, der kan anvendes på mange forskellige måder. De væsentligste typer af crowdfunding som Europa Kommissionen har redegjort for i sin meddelelse om udnyttelsen af potentialet ved crowdfunding i EU¹² kan illustreres ved følgende figur:

Figur 2.1: Typer af crowdfunding. Kilde: egen tilvirkning

De forskellige typer af crowdfunding viser forskelle med hensyn til brugergrupper, risici, kompleksitet og formål. Det er vigtigt at sondre mellem de forskellige typer, og frem for alt mellem typer med økonomisk og ikke-økonomisk afkast.

Crowdfunding med ikke-økonomisk indeles i *donationsbaseret crowdfunding* og *belønningsbaseret eller førsalgsbaseret crowdfunding*, mens crowdfunding med økonomisk afkast indeles i *værdipapirbaseret* og *lånebaseret crowdfunding*.

2.2.1 Donationsbaseret crowdfunding

Ved donationsbaseret crowdfunding indsamles bidrag fra en bred gruppe mennesker til et bestemt projekt i en nærmere fastlagt periode, hvor projektet fremmes gennem internettet og de sociale medier. Sådanne donationer er bidrag i form af penge, typisk til støtte af projekter af velgørenhedskaraktter. Overordnet skelner man mellem to typer af sådanne projekter:

1. Udviklingsbistand og NGO'er, såsom støtte til flygtninge, hjælp til overlevende efter katastrofer mv., og
2. Personlige projekter, såsom støtte til en medicinsk behandling, hjælp til deltagelse i forskellige events mv.

¹² Udnyttelse af potentialet ved crowdfunding i Den Europæiske Union – Europa Kommissionen, marts 2014

Figur 2.2: Donationsbaseret crowdfunding. Kilde: Crowdfunding i Danmark, EVM maj 2015

Den donationsbaserede crowdfunding i Danmark reguleringsmæssigt siddestillet med andre typer af offentlige donationer. Dette medfører, at en donationsbaseret crowdfunding skal følge Indsamlingsloven (IL), hvilken også gælder belønningsbaseret crowdfunding, såfremt belønningen for de modtagne midler ikke er en vare eller ydelse, men en symbolsk gestus.

Bidragsmodtagere, der benytter sig af kampagner via den donationsbaserede crowdfunding skal jf. IL anmelde deres kampagner til Indsamlingsnævnet. En offentlig indsamling, og derved donationsbaseret crowdfunding, kan kun forestås af en juridisk person eller en komité bestående af mindst tre fysiske personer, hvor mindst én fysisk person er myndig. En fysisk person er derved udelukket fra at kunne forestå en offentlig indsamling alene og benytte sig af den donationsbaserede crowdfunding.

Virksomheder, organisationer eller komitéer, der indsamler midler via en donationsbaseret crowdfundingkampagne, er som udgangspunkt skattepligtige af indkomsten fra disse donationer. Imidlertid kan der være særlige omstændigheder, hvor donationer er skattefrie, herunder penge givet til syge eller tilskadekomne personer ramt af ulykker osv. Foreninger, fonde og institutioner kan også indsamle midler via en crowdfundingkampagne. Foreninger med erhvervmæssig indkomst er som udgangspunkt skattepligtige af donationer, hvorfor donationerne i sådanne foreninger omfattes af de almindelige skatteregler for selskaber. Såfremt den erhvervmæssige indkomst i disse foreninger er tæt forbundet med et almennyttigt formål, skal de modtagne donationer ikke beskattes. Dette gælder tillige for skattefrie foreninger, der er karakteriseret ved udelukkende at være almennyttige eller almenvelgørende¹³.

Bidragsydere, der foretager donationer til donationsbaserede crowdfundingkampagner, er ligestillet med donorer, der donerer gennem de traditionelle kampagner eller indsamlinger. Bidragsyderne skal derfor være opmærksomme på, at der er skattemæssige forskelle afhængig af, om der doneres til godkendte eller

¹³ <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=2172087>

ikke godkendte velgørende institutioner. For gaver eller donationer, der gives til godkendte velgørende institutioner mv., kan man få et skattemæssigt fradrag på højst 14.800 kr. (2014). Dette fradrag vil kun kunne opnås, hvis foreningen der søger finansiering, er godkendt af SKAT som en velgørende forening, og foreningen har indberettet beløbet til skat. Ved donationer til organisationer, virksomheder eller komitéer, der ikke er godkendte velgørende organisationer, vil der som udgangspunkt ikke være mulighed for skattemæssigt fradrag¹⁴.

Virksomheder, der driver donationsbaseret crowdfundingplatform, skal overholde lovgivningens almindelige bestemmelser, herunder Markedsføringsloven (MFL). I forbindelse med anmeldelse af donationsbaserede crowdfundingkampagner, er det, som ovenfor beskrevet, bidragsmodtagernes ansvar at anmelde disse kampagner til Indsamlingsnævnet, og ikke virksomheden der driver crowdfundingplatformen. Platformen vil altså ikke kunne indsende en anmeldelse og derefter gennemføre et antal kampagner under samme anmeldelse. For så vidt angår de skattemæssige regler, er virksomhederne bag de donationsbaserede crowdfundingplatforme underlagt de almindelige selskabsretlige skatteregler, såfremt disse drives som selskaber.

2.2.2 Belønningsbaseret eller førsalgsbaseret crowdfunding

Hvis crowdfunding tilbyder bidragsyderne noget til gengæld for deres bidrag, taler man om belønningsbaseret eller førsalgsbaseret crowdfunding. Denne type af crowdfunding ofte kaldes *rewardbaseret crowdfunding*. Her får bidragsyderne typisk noget symbolsk, f.eks. muligheden for at deltage i en kulturbegivenhed som crowdfundingkampagne finansierer (belønningsbaseret), eller et produkt, der er udviklet og produceret ved hjælp af de indsamlede midler fra bidragsydere (førsalgsbaseret). Den belønningsbaserede crowdfunding er den mest udbredte type af crowdfunding, både i Danmark og i udlandet. Denne type af crowdfunding benyttes ikke blot som en alternativ finansieringskilde, men også en måde, hvorpå iværksættere og virksomheder hurtigere kan teste markedspotentialet af deres produkter og innovative løsninger.

Generelt er den belønningsbaserede crowdfunding reguleret efter samme regler som eksempelvis internetbutikker, når det gælder bl.a. returret, hvis belønningen er et produkt eller en ydelse. Såfremt belønningen er af en symbolsk værdi, vil man tale om donationsbaseret crowdfunding.

Ved den belønningsbaserede crowdfunding betragtes ydelser og produkter, der gives af bidragsmodtagere til bidragsyder, som salg og køb af varer eller tjenesteydelser. Derfor skal både bidragsmodtagere og

¹⁴ <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=2172087>

bidragsydere være opmærksomme på de regler, der gælder på skatte- og momsområdet i forbindelse af indtægter og udgifter.

Figur 2.3: Rewardbaseret crowdfunding. Kilde: Crowdfunding i Danmark, EVM maj 2015

Virksomheder, der driver den belønningsbaserede crowdfunding, generer deres indkomst ved at beholde en andel af beløbet, der rejses via belønningsbaserede crowdfundingkampagner. For disse virksomheder gælder der ikke særlige vilkår, men de skal overholde lovgivningens almindelige bestemmelser, herunder MFL mv., ligesom de virksomheder der driver platforme for donationsbaseret crowdfunding.

2.2.3 Crowdfundinginvestering

Crowdfundinginvestering omfatter *crowdfunding med overskudsdeling* og *værdipapirbaseret crowdfunding*. Ved crowdfunding med overskudsdeling forventer bidragsydere at få en del i den forventede fortjeneste, som det projekt, der finansieres, måtte kaste af sig. Der kan således være tale om den fremtidige fortjeneste ved salget af et nyt produkt, som er blevet udviklet via finansieringen gennem crowdfunding. Den værdipapirbaserede crowdfunding er kendetegnet ved, at der udstedes kapitalandele til bidragsyderne. Kapitalandele handles typisk ikke på et sekundært marked, og der stilles ikke nogen form for tegningsgaranti. Der er med andre ord tale om investeringer i unoterede kapitalandele.

Den værdipapirbaserede crowdfunding er lovgivningsmæssigt den mest komplekse type, og Finanstilsynet har i november 2013 offentliggjort et notat, hvori der redegøres for samspillet mellem alternativ finansiering (crowdfunding) og den finansielle regulering.

I Danmark er crowdfunding med overskudsdeling ikke udbredt. Imidlertid vil der, i forhold til den gældende lovgivning, i denne type af crowdfunding være tale om hybride finansielle instrumenter i form af overskudsgivende lån eller udbyttegivende gældsbreve, hvor bidragsyderen stiller kapital med henblik på at opnå en andel af overskuddet i den kapitalføgende virksomhed¹⁵.

¹⁵ Revision & Regnskabsvæsen, Nr. 8 – August 2014, side 57

Figur 2.4: Aktiebaseret crowdfunding. Kilde: Crowdfunding i Danmark, EVM maj 2015

Virksomheder, der driver en crowdfundingplatform, hvor det er muligt for bidragsyderne at opnå en andel i overskud fra kapitalføgende virksomheder, vil blive omfattet af Loven om finansiel virksomhed (FIL). Herved vil disse virksomheder skulle opnå en tilladelse som værdipapirhandler, ligesom de virksomheder, der driver en aktiebaseret crowdfundingplatform, jf. nedenfor.

Selvom det endnu ikke er udbredt i Danmark, den mest kendte type af værdipapirbaseret crowdfunding er den såkaldte *aktiebaserede crowdfunding*. Herved kan kapitalføgende selskaber søge finansieringen gennem udstedelse af aktier på en crowdfundingplatform. I henhold til den gældende lovgivning er det kun aktieselskaber (A/S) og selskaber, der kan sidestilles med aktieselskaber, herunder kommanditselskaber (K/S) med flere end ti deltagere, der kan søge finansiering gennem udstedelse af aktier på en crowdfundingplatform. Virksomheder, som har etableret sig som iværksætterselskaber (IVS) eller anpartsselskaber (ApS) kan ikke søge finansieringen gennem den aktiebaserede crowdfunding, idet Selskabslovens (SEL) § 1, stk. 3 forbyder udstedelse af anparter til offentligheden.

Kapitalføgende selskaber, som ikke benytter en aktiebaseret crowdfunding platform, men gør det eksempelvis på sine egne hjemmesider, er i henhold til FIL § 9, stk. 4 undtaget for kravet om tilladelse som værdipapirhandlere. Imidlertid skal disse virksomheder være opmærksomme på regler for prospektpligten.

For virksomheder, der ønsker at drive en aktiebaseret crowdfundingplatform, er reglerne meget komplekse. I Danmark skal sådan en virksomhed som udgangspunkt have en tilladelse som værdipapirhandler, fordi platformen gør det muligt at bringe investorer i forbindelse med kapitalføgende virksomheder og tilvejebringer en transaktion vedrørende aktier o. lign. Herved anses den aktiebaserede platform for at modtage, formidle og udføre ordre vedrørende finansielle instrumenter på vegne af investorer. Dog gælder dette kun, hvis transaktionerne angår finansielle instrumenter, herunder aktier i aktieselskaber og anparter i kommanditselskaber med flere end ti deltagere, jf. bilag 5 til FIL.

Virksomheden, der driver en aktiebaseret crowdfundingplatform, og kun holder sig til at modtage, formidle og udføre ordre på vegne af investorer, men ikke handler for egen regning, sidestilles med et fondsmæglerselskab¹⁶. Dette indebærer, at virksomheden bag den aktiebaserede crowdfundingplatform kun må udføre aktiviteter nævnt i bilag 4 til FIL og skal opnå en fondsmæglertilladelse fra Finanstilsynet. Endvidere vil virksomheden blive omfattet af regler om hvidvask og terrorfinansiering¹⁷ og investorbeskyttelse¹⁸.

En aktiebaseret crowdfundingplatform, hvor investorer bliver tilbudt et udvalg af iværksættervirksomheder, som de kan investere i for at opnå et potentielt afkast kan være underlagt Loven om forvaltere af alternative investeringsfonde (FAIF-loven). En alternativ investeringsfond (AIF) er i henhold til FAIF-loven defineret som en kollektiv investeringsenhed eller investeringsafdelinger deraf, som *”rejser kapital fra en række investorer med henblik på at investere den i overensstemmelse med en defineret investeringspolitik til fordel for disse investorer”*¹⁹ mv. Såfremt virksomheden bag den pågældende aktiebaseret crowdfundingplatform ikke selv rejser kapitalen med henblik på at investere den i iværksætterselskaber, men kun bistår modtagelsen, formidling og udførelse af ordre på vegne af investorer, vil virksomheden ikke være omfattet af FAIF-loven og derved ikke betragtet som en AIF.

En virksomhed, der driver den aktiebaserede crowdfundingplatform vil blive omfattet af regler om hvidvask og terrorfinansiering²⁰ samt investorbeskyttelse. Reglerne om hvidvask og terrorfinansiering findes i Lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme (HVL), og i henhold til disse regler skal virksomheden have interne regler for bl.a. risikostyring (herunder risikovurdering, ledelseskontrol og kommunikation), kundelegitimation, opmærksomheds-, undersøgelses-, noterings-, og indberetningspligt samt opbevaring af registreringer.

I forbindelse med investorbeskyttelse, findes reglerne herom i Bekendtgørelse om investorbeskyttelse ved værdipapirhandel. Disse regler vil forpligte virksomheden til at foretage såkaldte egnedestests af investorer, inden de gennemfører transaktioner. Disse tests består i at vurdere, om investorerne har tilstrækkelig kendskab og erfaring til at forstå de risici, der er forbundet med transaktionerne, og en vurdering af om transaktionerne er ”egne” til investorerne set i forhold til deres risikovillighed, investeringsformål og investeringshorisont, samt deres økonomiske evne til at bære eventuelle tab.

¹⁶ Jf. FIL § 9 stk. 2, 1. pkt.

¹⁷ Jf. HVL § 1, stk. 1, nr. 3

¹⁸ Jf. § 1 i Bekendtgørelse om investorbeskyttelse ved værdipapirhandel

¹⁹ Jf. FAIF-lovens § 3, stk. 1

²⁰ Jf. HVL § 1, stk. 1, nr. 3

2.2.4 Lånebaseret crowdfunding

Den lånebaserede crowdfunding ofte populært benævnes "peer-to-Peer (p2p) lending". Herved kan private og professionelle investorer (långivere) låne direkte til virksomheder og privatpersoner (låntagere), uden om traditionelle banker. Dette sker ud fra standardiserede aftalte vilkår om renter og tilbagebetaling, hvor långivningen "formidles" gennem en lånebaseret crowdfundingplatform. Den efterfølgende monitorering af lån sker på den lånebaserede crowdfundingplatform.

Figur 2.5: Lånebaseret crowdfunding. Kilde: Crowdfunding i Danmark, EVM maj 2015

Den lånebaserede crowdfunding betyder, at der kan være mange långivere om at finansiere en enkelt virksomheds lån. Herved opnår långiverene en mulighed for at låne til flere virksomheder og derved sprede risikoen. Det er muligt at drive en lånebaseret crowdfundingplatform i Danmark, og regulering og godkendelse af en lånebaseret crowdfundingplatform afhænger af, hvilken forretningsmodel platformen benytter. De forskellige forretningsmodeller og reguleringsmæssige rammer for den lånebaserede crowdfunding er uddybet i det næste kapital, som et af de centrale elementer i denne afhandling.

2.2.5 Tværgående hensyn

I forbindelse med crowdfunding skal man overveje beskyttelsen af intellektuelle rettigheder og markedsføringsloven. Virksomheder, der ønsker at benytte crowdfunding som finansieringskilde, bør således forholde sig til, hvorvidt det er nødvendigt og muligt at beskytte deres intellektuelle rettigheder, herunder patenter og design. Platforme, der beskæftiger sig med crowdfunding, skal på samme måde som andre virksomheder overholde gældende regler omkring markedsføring.

2.3 Fordele og ulemper ved crowdfunding

Ligesom ved andre kilder for finansiering og investering, er der både fordele og ulemper forbundet med crowdfunding.

2.3.1 Fordele ved crowdfunding

Der er ingen tvivl om, at crowdfunding indeholder nogle fordele som en potentiel kilde til finansiering, især for de små virksomheder bag innovative projekter, der ikke er i stand til at få adgang til bankfinansiering, risikovillig kapital eller nå stadiet for en børsintroduktion. Bedre adgang til finansiering for små virksomheder vil til gengæld fremme iværksætteri og i sidste ende bidrage til vækst og jobskabelse.

Crowdfunding tilbyder yderligere fordele for både projektinitiativtagere og for investorer eller projektbidragsydere. Udover adgang til nye og bekvemme finansieringskilder, kan projektejere få feedback fra "crowden", herunder bredere og hurtigere relationer med kunder og investorer. Endvidere kan projektejere teste markedspotentiale for deres produkter eller ydelser.

Fordele ved crowdfunding er særligt tydelige i Europa, hvor SMV'ernes vanskeligheder med at få adgang til finansiering er intens på grund af den stigende regulering af den traditionelle finanssektor. Crowdfunding, som en alternativ finansieringskilde, især for SMV'erne, har fået det offentliges opmærksomhed, og der er taget flere initiativer til at fremme crowdfunding både i Danmark og på EU plan. Som eksempel herpå kan nævnes "Grønbog om langsigtet finansiering af den europæiske økonomi", offentliggjort i marts 2013, hvor behovet for at udvikle og fremme andre ikke-traditionelle finansieringskilder, såsom crowdfunding, er udtrykkeligt indarbejdet i rapportens afsnit 3.4.

Europa Kommissionen lancerede i oktober 2013 høringsdokument "Crowdfunding i EU - Udforskning af merværdien af potentiel EU-indsats", som er henvendt til alle med en mening om crowdfunding (bidragsydere, fundraisers, platforme, nationale myndigheder, akademikere, foreninger og alle andre interesserede parter) for at få klarhed om den ægte crowdfunding potentiale, samt hvad der kunne gøres af Europa Kommissionen til at støtte den videre udvikling af crowdfunding. Europa Kommissionen modtog over 900 svar, og næsten halvdelen af dem er faktiske eller potentielle bidragsydere og investorer i crowdfundingkampagner. Langt størstedelen af de adspurgte opfatter crowdfunding som værende yderst gavnligt for innovation, og et stort flertal finder det især gavnligt for SMV'er og iværksættere. En yderligere fordel ved crowdfunding, som mange respondenter påpegede, er, at de traditionelle finansielle formidlere ikke er involveret i processen, hvilket fører til decentralisering af finansiering og mindre bureaukrati.

Overfor de påståede fordele, er der forskellige typer ulemper og risici ved crowdfunding.

2.3.2 Ulemper ved crowdfunding

Den typiske risiko, som er fælles for alle former af crowdfunding (både med og uden økonomisk afkast) er risikoen for besvigelser, idet internetbaseret kommunikation letter spredningen af svigagtig repræsentation og falske erklæringer.

For så vidt angår crowdfunding med økonomisk afkast, den største risiko er, at investorer ikke opnår det afkast de bliver lovet, enten på grund af besvigelser eller investeringens ineffektivitet. Denne risiko er iboende i enhver form for investering, men i crowdfunding forværres det yderligere af informationsasymmetri mellem investorer og kapitalsøgende.

Ud fra et investorbeskyttelsessynspunkt, er likviditetsrisikoen stor, idet der ikke er noget sekundært marked for investeringer foretaget via crowdfunding platforme: når en investors midler er låste i en långivende kontrakt eller investeret i aktiekapital (eller obligationer), er der meget lille spillerum for at sælge underliggende værdipapirer, hvis de ikke sælges med en betydelig rabat i forhold til den pålydende værdi.

En anden risiko i crowdfunding investeringer er den såkaldte platformrisiko. Så længe enhver kontakt mellem udstedere og investorer foregår gennem en platform, risikoen er, at platformen midlertidigt eller permanent lukkes ned, således at den ikke er i stand til at varetage sin rolle som formidler af transaktioner og informationer mellem investorer og kapitalsøgende. Blandt respondenterne til ovenfor nævnte høring fra Europa Kommissionen, mener et stort flertal bl.a., at en skandale kan undergrave investorernes tillid til crowdfunding. Imidlertid er der en stor accept af de den økonomiske risiko for deres investering, hvilket betyder, at investeringer kan være urentable og kan gå tabt, som følge af projekters fiasko.

3. Peer-to-peer låneformidling

I dette kapitel redegøres for den lånebaserede crowdfunding, som ofte kaldes "peer-to-peer (p2p) lending". Denne afhandling bruger udtrykket p2p låneformidling, idet låneformidlingen er den primære opgave som p2p lånevirksomheder udfører for sine kunder. Der tages udgangspunkt i EBA's definition af de forskellige forretningsmodeller for p2p låneformidling med henblik på at belyse, hvordan transaktioner håndteres, hvilke ydelser udføres og hvordan omsætning generes af virksomheder, der driver p2p låneformidlingsplatforme. Endvidere gennemgås de reguleringsmæssige rammer for den lånebaserede crowdfunding med henblik på at belyse, hvilke love og regler der gælder for de forskellige typer af p2p lånevirksomheder.

3.1 Definition

P2p låneformidling går under mange forskellige navne: social lending, person-to-person lending, person-to-business lending osv. Dybest set indebærer p2p låneformidling, at personer med penge, som udlåner til folk, der har brug for penge. Dette er naturligvis noget, der har fundet sted siden opfindelsen af penge tusinder af år siden. I dag, med den eksplosive vækst af internettet og de sociale netværk, er dette koncept bragt online, hvor låntagere kan låne penge fra folk, de aldrig har mødt, og investorer kan anonymt udlåne penge til mange de låntagere baseret på deres kreditoplysninger. Denne afhandling bruger EBA's definition af den lånebaserede crowdfunding, som er følgende:

"Open calls to the wider public by fund seekers through a third party, typically an on-line platform, to raise funds for a project or for personal purposes, in the form of loan agreement, with a promise to repay with (or in certain cases without) interest. The fund raisers may include individuals, start-up companies or existing SMEs that are seeking alternative means of funding, rather the traditional credit market."²¹

Som det fremgår af den ovenstående definition, så involverer p2p låneformidling tre parter, ligesom de andre typer for crowdfunding: en internetbaseret platform, bidragsydere, som i forbindelse med p2p låneformidling benævnes långivere, og bidragsmodtagere, som benævnes låntagere. Desuden fremgår det af definitionen, at låntagere kan være både fysiske og juridiske personer. Jf. afgrænsningen fokuserer denne afhandling kun på p2p låneplatforme, hvor låntagerene er SMV'er.

3.2 Forretningsmodeller

Der findes mange forskellige måder, hvorpå p2p låneformidlingsplatforme kan fungere. Fælles for dem alle sammen er, at de har standardiserede rammer for lånekontrakter og koordinerer transaktionerne mellem

²¹ Opinion of the EBA on lending-based crowdfunding – EBA, februar 2015

långivere og låntagere. "Loan market" og "Bidding market" er de mest kendte forretningsmodeller for p2p låneplatforme, hvor SMV'erne er låntagere.

3.2.1 Loan market

Låneprocessen i *Loan market* begynder med en låneansøgning fra en virksomhed til en p2p låneplatform. Låneansøgningen er online baseret, hvor virksomheden udfylder oplysninger og lånebehovet mv. På basis af de modtagne oplysninger igangsætter platformen kreditvurdering af virksomheden. Selve kreditvurderingsprocessen kan være outsourcet til et kreditvurderingsbureau, men der er mange platforme, som har sin egen intern kreditvurderingsafdeling og som kombinerer sin interne kreditvurdering med ydelsen fra et eksternt kreditvurderingsbureau. Når kreditvurderingsprocessen er afsluttet, rates den lånsøgende virksomhed (der tildeles en risikoklasse) og der tilbydes herefter en rente på lånet. Såfremt virksomheden accepterer renten og lånebetingelserne, uploades virksomhedens låneansøgning på platformens hjemmeside for en bestemt tidsperiode. Sammen med låneansøgningen uploades andre oplysninger om virksomheden, såsom virksomhedens navn, regnskaber, formål med lånet mv. Disse bruges til at give långiverene en mulighed for at selv vurdere, hvilke virksomheder de ønsker at udlåne til.

Långiverne kan udlåne beløb af forskellige størrelser til en lånsøgende virksomhed. Således vil der oftest være mere en långiver, der udlåner til den lånsøgende virksomhed. Hvis den lånsøgende virksomheds lån bliver fuldt ud finansieret inden for den bestemte tidsperiode, sørger platformen for overførsel af midler fra långivere til låntageren og de efterfølgende tilbagebetalinger af afdrag og renter fra låntageren til långiverene. I de tilfælde, hvor lån ikke bliver fuldt ud finansieret inden for den givne tidsperiode, er det de enkelte p2p låneplatformes vilkår og betingelser, der skal iagttages. Nogle platforme vil tilbyde låntageren en helt ny låneproces, hvormed låntageren igen bliver kreditvurderet og dermed får en ny rente og risikoprofil. Andre platforme vil tillade, at låntageren kan acceptere det mindre lånebeløb, såfremt de ønsker det. I dette tilfælde vil lånets hovedstol naturligvis være mindre end det oprindeligt ønskede. Der findes også platforme, som kombinerer "accepten af det mindre beløb" med "en helt ny låneproces". I disse tilfælde kan låntageren acceptere det mindre beløb, men for den ufinansierede del laves der en ny låneansøgningsproces.

Den mest kendte virksomhed i Danmark, der driver en p2p låneplatform baseret på "*Loan market*" forretningsmodellen, er Lendino. Lendino blev stiftet i begyndelsen af 2013 med en vision om at gøre det nemmere, billigere og hurtigere at låne og samtidig skabe en attraktiv investeringsmulighed for investorer. Lendino ledes af et fast team af eksperter med en baggrund i finans- og it-branchen²².

²² <https://www.lendino.dk/about>

3.2.2 Bidding market

I forbindelse med denne forretningsmodel, er det også låntagere, der påbegynder låneprocessen. I lighed med *Loan market*, fortager platformen kreditvurdering af potentielle låntagere og tildeler renten på lån baseret på baggrund af kreditvurderingen. Når låntageren så accepterer platformens lånetilbud, vil låntagerens låneansøgning sammen med de øvrige oplysninger blive placeret på en auktion indenfor et standardiseret tidsinterval. Her kan de tilmeldte långivere gennemgå og vælge låneansøgninger, de ønsker at finansiere ved at byde ind med et beløb, de ønsker at udlåne og en rente de håber at opnå. Hvis den pågældende låneansøgning når at blive fuldt ud finansieret, mens auktionen løber, vil renten, som låntageren kommer til at betale, begynde at falde, eftersom långiverne konkurrerer og underbyder hinanden for at "forblive" i lånet. Når auktionens løbetid er afsluttet, vil långiverenes bud med højere rentesatser blive "bumpet" af auktionen, og låntageren tilbydes at acceptere buddene med lavere rentesatser.

Såfremt lånet ikke bliver fuldt ud finansieret inden for auktionens løbetid, vil man som en låntager, i lighed med *Loan market*, være nødsaget til at iagttage platformens regler. Dvs. nogle *Bidding Market* platforme vil tilbyde låntageren helt ny låneauktion, nogle vil tilbyde låntageren at acceptere de bud der afgivet og nogle vil tilbyde en kombination af "accepten af de afgivne bud" og "ny låneauktion" for den ufinansierede del.

Den mest kendte virksomhed i Danmark, der driver en p2p låneplatform baseret på "Bidding market" forretningsmodellen er Flex Funding. Flex Funding blev stiftet den 5. december 2013 med en vision om at revolutionere det forældede banksystem, og sikre bedre vilkår for låntagere og långivere. Flex Funding er en markedsplads, hvor långivere og låntagere matches. Ingen banker, og ingen mellemænd gør det muligt for investorerne at opnå høje afkast, og virksomhederne kan opnå hurtigere adgang til finansiering.²³

3.2.3 Håndtering af transaktioner

Som ovenfor nævnt, findes der mange forskellige forretningsmodeller for p2p låneformidling. Forskelle i forretningsmodellerne er også synlige med hensyn til håndtering af transaktioner. De mest almindelige varianter for håndtering af transaktioner er som følger²⁴:

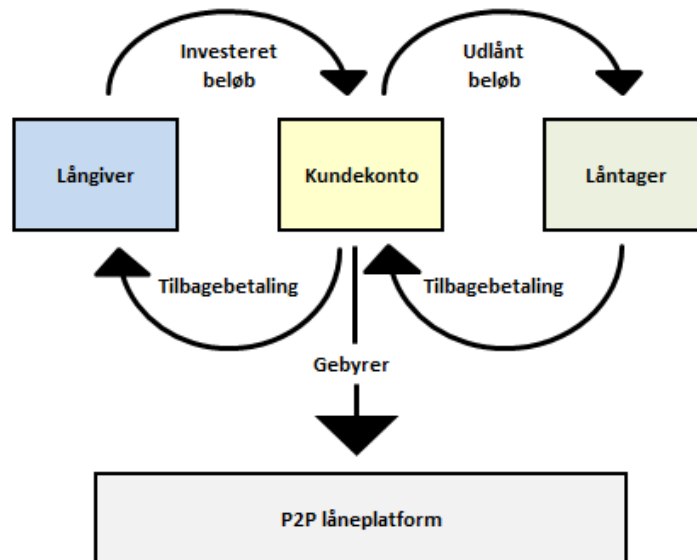
- Brug af en autoriseret udbyder af betalingstjenester til at udføre håndtering af transaktioner og pengeoverførsler
- Etablering af en bankkonto i eget navn, hvorigennem transaktioner mellem låntagere og långivere håndteres

²³ <https://www.flexfunding.com/da/content/om-flex-funding>

²⁴ Opinion of the EBA on lending-based crowdfunding – EBA, februar 2015

- Opnåelse af en tilladelse som udbyder af betalingstjenester for at kunne håndtere transaktionerne mellem låntagere og långivere.

Kredsløbet af transaktioner mellem långivere og låntagere på en typisk p2p låneplatform kan illustreres således:

Figur 3.1: Kredsløb i en p2p låneplatform. Kilde: egen tilvirkning

Måden hvorpå en p2p låneplatform vælger at håndtere transaktionerne mellem låntagerene og långiverene er en vigtig del af den overordnede forretningsmodel. Håndteringen af transaktioner kan være en afgørende faktor for, hvilke lovgivningsmæssige rammer platformen skal indordne sig efter. De lovgivningsmæssige rammer for p2p låneformidling er nærmere belyst i afsnit 3.3.

3.2.4 Ydelser og gebyrer

P2p låneplatforme udfører forskellige tjenester for låntagere og långivere. Disse tjenester omfatter typisk evaluering af projekter, kreditvurdering, tildeling af ratings (risikoklasser) og håndtering af transaktioner. I nogle EU lande betragtes p2p låneplatforme som kreditformidlere, og i nogle få EU lande, hvor crowdfunding allerede er specifikt reguleret, har de en særlig status og skal derfor følge de lovfæstede oplysningskrav. Eksempelvis er virksomheder, der driver p2p låneplatforme i Storbritannien forpligtet til at følge regler for fair, gennemsigtig og ikke vildledende information, der offentliggøres på deres hjemmesider. Det britiske FCA²⁵ har også indført en national ordning for regulering af den lånebaserede crowdfunding, hvor p2p lånevirksomheder bl.a. er forpligtet til at indføre passende systemer og interne kontroller. I Frankrig for eksempel, skal virksomheder, der driver p2p låneplatforme sikre, at långivere er opmærksomme på de potentielle risici, herunder risikoen for helt eller delvist tab af den investerede

²⁵ FCA = Financial Conduct Authority

kapital (det udlånte beløb), risikoen for ikke at opnå det forventede afkast og risikoen for manglende likviditet. Disse risici skal tydeligt oplyses på en p2p platforms hjemmeside. I andre EU lande, herunder Danmark, hvor den lånebaserede crowdfunding ikke er specifikt reguleret, har man en mere fleksibel tilgang, idet man siddestiller p2p lånevirkksomheder med allerede eksisterende virksomhedstyper, herunder udbydere af betalingstjenester, hvorfor man i denne forbindelse anvender den eksisterende regulering.

Virksomhederne bag p2p låneplatforme generer deres omsætning via opkrævning af gebyrer. Disse gebyrer kan struktureres på mange forskellige måder. Typisk er det låntagere, der betaler den største del af gebyrerne, og gebyrerne kan opkræves forskelligt. Eksempelvis kan låntagere blive opkrævet et beløb ved deres optagelse af låneansøgningen på platformen, ved afslutningen af lånet eller en procentdel af det lånte beløb. Imidlertid kan långivere også blive opkrævet gebyrer. For eksempel, hvis en långiver ønsker at "komme ud" af låneaftalen, kan långiveren sælge sine "låneandele" til andre långivere på platformens hjemmeside. I denne forbindelse vil p2p låneplatformen typisk opkræve et gebyr, som en procentsats af den solgte låneandel.

3.2.5 Fællestræk for p2p lånevirkksomheder

Uanset hvilke forretningsmodeller p2p lånevirkksomheder anvender, er der nogle fællestræk for alle virksomheder, der driver p2p låneplatforme. Disse er som følger:

Fokus på den generelle rentemarginal

Den generelle rentemarginal er defineret som pengeinstitutternes gennemsnitlige udlånsrente fratrukket pengeinstitutternes gennemsnitlige indlånsrente. Der fokuseres på den generelle rentemarginal, fordi p2p lånevirkksomhederne konkurrerer direkte med pengeinstitutterne på indlåns- og udlånsrenter. Afkast, som långiverne kan opnå på deres udlån til låntagerne er oftest højere end renten på en opsparingskonto i et pengeinstitut. Dette afkast er samtidigt den rente, som låntagerne skal betale til långiverne, hvilket oftest er mindre end udlånsrenten fra pengeinstitutterne.

Annuitetslån

Langt størstedelen af de etablerede p2p lånevirkksomheder tilbyder kun annuitetslån med faste månedlige ydelser, som det eneste produkt. Dette er til at forsikre långiverene om, at der sker en regulær tilbagebetaling af de udlånte midler fra låntagere, idet långiverene gives ubegrænset adgang til de tilbagebetalte midler - også før lånene er helt tilbagebetalt.

Online baserede og standardiserede ydelser

De ovenfor beskrevne p2p lånevirksoheders ydelser er online baserede og standardiserede og dette bevirker, at p2p lånevirksoheder kan drives omkostningseffektivt.

Valget af en bestemt forretningsmodel vil have indflydelse på, hvilke ydelser, der tilbydes og hvordan transaktionerne mellem låntagere og långivere håndteres af p2p lånevirkksomheder. Dette kan være en afgørende faktor for, hvilke reguleringsmæssige rammer en p2p lånevirkksomhed skal indordne sig efter i Danmark.

3.3 Reguleringsmæssige rammer

Som ovenfor beskrevet, indebærer p2p formidling, at private og professionelle investorer (långivere) kan udlåne direkte til virksomheder og privatpersoner (låntagere), uden om de traditionelle banker. Dette sker ud fra standardiserede aftalte vilkår om renter og tilbagebetaling, hvor långivningen "formidles" gennem og en p2p låneplatform, hvor også den efterfølgende lånemonitorering sker.

P2p låneformidling indebærer også, at der kan være mange långivere om at finansiere en enkelt virksomheds lån. Herved opnår långiverene en mulighed for at låne til flere virksomheder og derved sprede risikoen. Reguleringsmæssigt er det muligt at drive en p2p låneplatform i Danmark, men dette kræver, at virksomheden bag platformen opnår en tilladelse fra Finanstilsynet som enten et pengeinstitut eller som en udbyder af betalingstjenester.

I skattemæssig henseende sidestilles den lånebaserede crowdfunding med et almineligt låneforhold, hvormed en långiver stiller et beløb til rådighed for låntager mod betaling af en rente. Renterne på lånet er fradragsberettigede for låntagere, og skattepligtige for långivere. Selve lånebeløbet er ikke skattepligtigt for låntageren, ligesom selve tilbagebetalingen ikke medfører et skattemæssigt fradrag. Derimod er renterne skattemæssigt fradragsberettigede, såfremt der er tale om renter i skattemæssigt forstand. For at opnå skattemæssigt fradrag for renterne, skal låntagere i forbindelse med p2p lån indberette renteudgifterne på årsopgørelsen og oplyse SKAT om långiveres identitet²⁶.

3.3.1 Tilladelse som pengeinstitut

Som ovenfor benævnt, skal en virksomhed, der ønsker at drive en p2p låneplatform have en tilladelse som enten et pengeinstitut eller som en betalingstjenesteudbyder fra Finanstilsynet. Hvilken type tilladelse, der kræves, vil afhænge af platformens forretningsmodel, og hvordan lånene formidles mellem långivere og låntagere.

Hvis forretningsmodellen konstrueres på sådan en måde, hvor det er muligt at modtage indlån eller andre midler fra offentligheden, som skal tilbagebetales, samt yder lån for egen regning, skal virksomheden bag

²⁶ <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=2172087>

sådan en p2p låneplatform opnå en tilladelse som pengeinstitut. Finanstilsynets vurdering af, om en virksomhed skal have tilladelse som pengeinstitut sker på baggrund af følgende fire forhold:

1. Om virksomheden modtager indlån eller andre midler, der skal tilbagebetales, jf. FIL § 7, stk.1,
2. Om indlånene eller de andre midler, der skal tilbagebetales, modtages fra offentlighed, jf. FIL § 7, stk.1,
3. Om virksomheden yder lån for egen regning, jf. FIL § 7, stk. 1, og
4. Hvis der er tale om andre midler, der skal tilbagebetales fra offentligheden, om disse andre midler eller udlånsvirksomheden da udgør en væsentlig del af virksomhedens drift.

Såfremt alle fire ovennævnte forhold er opfyldt, vil virksomheden blive omfattet af FIL § 7, stk. 1 og skulle dermed ansøge om en tilladelse som et pengeinstitut. Hvis virksomheden ikke for egen regning yder lån, jf. nr. 3 ovenfor, men i øvrigt opfylder de øvrige tre kriterier (nr. 1., 2. og 4. ovenfor), vil virksomheden ikke skulle ansøge om en tilladelse som et pengeinstitut, men vil blive omfattet af reglerne for sparevirksomhed²⁷.

I forhold til nr. 1. ovenfor, definerer Finanstilsynet indlån som: *"... et indskud, hvor indskyderen har krav på at få indskuddet tilbagebetalt i sin helhed. Dette gælder uanset modtagerenes økonomiske stilling."* I forbindelse med den lånebaserede crowdfunding, skal indskyderen herved forstås som en långiver, der som udgangspunkt har krav på at få sit lån (investering) tilbagebetalt i sin helhed. Imidlertid vil der typisk være risici forbundet med lånet i form af bl.a. låntageres manglende evne til at tilbagebetale lånet. Men risikoelementerne alene ændrer ikke på, at långiveren har krav på at få sit indskud tilbage i sin helhed. Derimod er det bestemmelsen om, hvem der modtager långiverens indskud, der er afgørende for, om p2p lånevirksomheden kan anses for at være et pengeinstitut. Såfremt platformen er konstrueret på en sådan måde, at låntagere modtager indskud direkte fra långiveren, og ikke fra platformen, vil virksomheden ikke skulle ansøge om en tilladelse som et pengeinstitut. I forhold til FIL § 7, stk. 4, som vedrører eneretten til at modtage indlån fra offentligheden, lægger Finanstilsynet vægt på, at den lånebaserede crowdfundingplatform ud fra debitor/kreditor anskuelse ikke er modtager, men at långiveren selv foretager en indbetaling med henblik på at afgive/tilkendegive et bindende løfte om at yde lån og ikke med henblik på tilbagebetaling. Det er således meget væsentligt for p2p virksomheden at iagttage loven om finansiel virksomhed, således at virksomheden ikke bliver betragtet som modtager af indlån og dermed som et pengeinstitut²⁸.

²⁷ Finanstilsynets fortolkning af FIL § 7, stk. 1 og stk. 2, 3. pkt. samt § 334 – Finanstilsynet, juli 2012

²⁸ Jf. Afgørelse om TrustBuddy AB's virksomhed i Danmark af den 23. juni 2014 fra Finanstilsynet blev virksomheden anset for at drive pengeinstitut, selv om virksomheden på sit hjemmeside anførte at drive låneformidling mellem privat personer.

I forhold til nr. 2 ovenfor, som vedrører henvendelsen til offentligheden, vil dette delvist være opfyldt. Kredsen en p2p lånevirkksomhed henvender sig til er ikke afgrænset, idet hele aktiviteten foregår på internettet. Dermed er det hele offentlighed p2p lånevirkksomheden henvender sig til. Imidlertid vil det ikke være tale om *"indlån ... fra offentlighed"*, såfremt långiverene selv foretager en indbetaling med henblik på at afgive/tilkendegive et bindende løfte om at yde lån og ikke med henblik på tilbagebetaling.

Nr. 3 om lån for egen regning jf. ovenfor, vil ikke være opfyldt, da p2p lånevirkksomheden ikke yder lån for egen regning og følgelig ikke står som kreditor på de enkelte lån. Og endeligt nr. 4 jf. ovenfor, omfatter undtagelseskriteriet i forhold til andre midler, der skal tilbagebetales. Det omfatter udlån og obligationer. Idet der virksomheden bag den lånebaserede crowdfunding platform ikke yder lån for egen regning, vil der heller ikke være tale om udstedelse af obligationer.

3.3.2 Tilladelse som pengeoverførselsvirksomhed

Såfremt en virksomhed bag en lånbaseret crowdfundingplatform ikke skal have en tilladelse som et pengeinstitut, vil virksomheden som udgangspunkt skulle godkendes som pengeoverførselsvirksomhed. En p2p lånevirkksomhed vil betragtes som pengeoverførselsvirksomhed, såfremt virksomheden modtager et bestemt beløb og tilbyder at overføre dette til en bestemt modtager (låntager) udpeget af betaler eller indskyder (långiver). En tilladelse som pengeoverførselsvirksomhed medfører, at virksomheden på sin platform modtager midler fra långivere med det formål at overføre et tilsvarende beløb til en låntager. Idet de fleste p2p virksomheder netop fungerer på denne måde, vil man i dansk ret sidestille den lånebaserede crowdfunding med pengeoverførselsvirksomhed.

En pengeoverførselsvirksomhed skal, som udgangspunkt, have en tilladelse fra Finanstilsynet som et betalingsinstitut, jf. LBT. For at opnå en tilladelse som et betalingsinstitut, stilles der en række krav til virksomheden, som bl.a. omfatter krav om start- og basiskapital²⁹, ledelse og indretning af virksomheden³⁰ samt regnskaber og lovpligtig revision³¹. Jf. LBT § 19 skal p2p lånevirkksomheder have følgende:

- effektive former for virksomhedsstyring,
- en klar organisatorisk struktur med en veldefineret, gennemskuelig og konsekvent ansvarsfordeling,
- en god administrativ og regnskabsmæssig praksis,
- skriftlige forretningsgange på alle de væsentlige aktivitetsområder,

²⁹ Jf. LBT §§ 12 og 13

³⁰ Jf. LBT § 18

³¹ Jf. LBT § 20

- effektive procedurer til at identificere, forvalte, overvåge og rapportere om de risici, virksomheden er eller kan blive udsat for,
- de ressourcer, der er nødvendige for den rette gennemførelse af driften, og anvende ressourcerne hensigtsmæssigt,
- procedurer med henblik på adskillelse af funktioner i forbindelse med håndtering og forebyggelse af interessekonflikter,
- fyldestgørende interne kontrolprocedurer og
- betryggende kontrol- og sikringsforanstaltninger på IT-området.

Endvidere er p2p lånevirkomheder, der har opnået tilladelse som betalingsinstitutter underlagt bekendtgørelsen om kapitalkrav, regnskabsindberetninger og revisionens gennemførelse, hvor § 11 kræver, at revisor i sin protokol særskilt erklærer sig om den administrative og regnskabsmæssige praksis, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, på alle væsentlige områder er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis, herunder om den samlede system-, data- og driftssikkerhed, fungerer betryggende. Virksomheden Flex Funding, som ovenfor blev kort beskrevet, har opnået tilladelse som betalingsinstitut fra Finanstilsynet³². Dette betyder, at Flex Funding er underlagt de ovenfor beskrevne regler for betalingsinstitutter jf. LBT.

Imidlertid er det muligt for en p2p lånevirkomhed at anmode om en begrænset tilladelse. Denne tilladelse forudsætter, at de samlede betalingstransaktioner for de foregående 12 måneder ikke overstiger 3 mio. euro per måned, jf. LBT § 37, stk. 1, nr. 2. Med en begrænset tilladelse vil virksomheden ikke være omfattet af hele loven, hvorved der ikke stilles de samme krav som til et betalingsinstitut, såsom kravene til kapital, ledelse, regnskaber og revision. Men hvis virksomhedens driftsmæssige forhold gør, at de samlede betalingstransaktioner for de foregående 12 måneder overstiger 3 mio. euro per måned, skal virksomheden anmode om en tilladelse som et betalingsinstitut. Dette vil blive betragtet som en væsentlig ændring i forhold til de oplysninger, som Finanstilsynet har modtaget og lagt til grund for den begrænsede tilladelse, jf. LBT § 39. En forsømmelse vil således medføre, at virksomheden ikke kan fortsætte sin drift under den begrænsede tilladelse, men skulle først opnå en tilladelse som et betalingsinstitut for at fortsætte driften. Virksomheden Lendino, som nævnt ovenfor, har opnået den begrænsede tilladelse fra Finanstilsynet³³. Dette betyder, at Lendino er underlagt lempeligere regler end Flex Funding i forhold til LBT.

Som ovenfor belyst, medfører en tilladelse som et betalingsinstitut meget større krav til virksomheden end den begrænsede tilladelse. Herudover skal virksomheder, der driver en lånebaseret crowdfundingplatform

³² <https://www.finanstilsynet.dk/Tal-og-fakta/Virksomheder-under-tilsyn/VUT-vis-virksomhed.aspx?id=7780BEC3-D334-E411-AA33-0050568340B9>

³³ <https://www.finanstilsynet.dk/Tal-og-fakta/Virksomheder-under-tilsyn/VUT-vis-virksomhed.aspx?id=27ACA6AD-AD31-E411-AA33-0050568340B9>

under den begrænsede tilladelse være opmærksomme på, at Europa Kommissionen har indgivet et forslag til nyt direktiv vedrørende betalingstjenester, som kan bl.a. medføre, at den ovennævnte grænse på 3 mio. euro nedsættes til 1 mio. euro³⁴. Hvis forslaget vedtages og gennemføres, forventes det, at det vil medføre en skærpet barriere for at opnå og anvende den begrænsede tilladelse.

3.3.3 Tilladelse som fondsmægler

Hvis en p2p lånevirkosomhed gør det muligt for långiverene at sælge deres "låneandele", kan p2p lånevirkosomheden risikere, at "låneandele" fortolkes inden for begrebet "gældsinstrumenter". I så fald vil p2p lånevirkosomheden blive omfattet af krav om tilladelse som fondsmægler, jf. FIL § 9, stk.2.

Imidlertid er fortolkningen af begrebet "gældsinstrumenter" meget bred, og det er uklart, hvordan Finanstilsynet fortolker loven i forhold til, hvorvidt p2p lånevirkosomheder skal have tilladelse som fondsmægler eller ej. På basis af en gennemgang af p2p lånevirkosomheder i Danmark, konstateres det, at de ikke registreret som fondsmægler på Finanstilsynets hjemmeside. Derfor antages det, at p2p lånevirkosomheder ikke skal have en tilladelse som fondsmægler i Danmark.

3.3.4 Hvidvask og terrorfinansiering

Reglerne vedrørende hvidvask og terrorfinansiering skal iagttages af en p2p lånevirkosomhed i ligeså stor grad som af en virksomhed, der driver en aktiebaseret crowdfundingplatform, jf. afsnit 2.2.3 Crowdfundinginvestering. Disse regler indebærer, at p2p lånevirkosomheder skal bl.a. indhente kundelegitimation, have intern kontrol, intern risikostyring, undersøgelsespligt, skriftlige interne regler, indberetningspligt og opbevaring af registrering mv.

Det grundlægende princip i HVL er "kend din kunde princippet", som også benævnes "Know Your Customer" eller "KYC". Der skal således indhentes informationer om kunden, som for privatpersoner omfatter navn, adresse og CPR-nummer.

Idet der i forbindelse med p2p låneformidling er typisk tale om en hjemmeside, hvor långivere og låntagere ikke har mulighed for fysisk fremmøde, er der skærpede krav til dokumentation, som gælder for både privatpersoner og virksomheder. I denne forbindelse kan NemID med fordel anvendes i legitimationsprocessen. Imidlertid kan NemID ikke stå alene, og skal anvendes som en supplerende legitimationsforanstaltning³⁵. Hvis p2p lånevirkosomheden ud fra en konkret risikovurdering vurderer, at forholdet er forbundet med lav risiko, anses det tilstrækkeligt, at kunden (långiveren eller låntageren) underskriver dokumenter ved anvendelsen af NemID som bekræftelse på kundens identitet. I denne

³⁴ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2014-0169+0+DOC+PDF+V0//DA>

³⁵ Jf. HVL § 9, stk.2, nr 2

forbindelse sammenholder virksomheden kundens oplysninger med CPR-registeret, som bekræfter kundens adresse og CPR-nummer. Det er dog virksomheden selv, der har det ultimative ansvar for at kunne dokumentere, at legitimationsproceduren er tilstrækkelig i hvert kundeforhold.

3.3.5 Personoplysninger

Ved oprettelse af kundeforhold hos p2p lånevirkomheder registreres oplysninger om blandt andet navne, adresser, CPR-numre og e-mailadresser. Dette er nødvendigt for p2p lånevirkomheder for at kunne udføre sin primære funktion som låneformidler, idet p2p lånevirkomheder matcher lånsøgende virksomheder med långivere, som kan være private opsparere, virksomheder, pensionskasser, fonde mv. Derfor er p2p lånevirkomheder omfattet af Persondataloven (PDL), som gælder for offentlige myndigheder, private virksomheder og desliges behandling af oplysninger om personer, jf. PDL § 1, stk. 1.

Overordnet udgør kapitel 4 i PDL: *Behandling af oplysninger* hjemmelgrundlaget. Der er her reguleret, hvilke forhold der skal gøre sig gældende, før det er lovligt at indsamle og anvende personoplysninger, og dermed hvilke forhold man skal være opmærksom på, ved behandling af personoplysninger med henblik på at udføre låneformidling. Hjemmel til en given behandling i forbindelse med låneformidling afgøres blandt andet af formålet med behandlingen samt oplysningernes type. Persondataloven er således med til at sætte grænser for, hvilke oplysninger der må indsamles, samt hvad disse oplysninger må bruges til, herunder hvornår personoplysninger må og videregives.

Ved al behandling af personoplysninger, er det p2p lånevirkomhedens ansvar at overholde de materielle behandlingsregler i PDL §§ 6-8 og § 11, samt sikre at behandlingen er i overensstemmelse med grundbetingelserne i PDL § 5. I forbindelse med anmeldelsespligten er det vigtigt, at virksomheden involverer Datatilsynet, især når følsomme og fortrolige oplysninger ønskes behandlet, da tilsynet skal afgive en udtalelse eller give tilladelse inden behandlingen kan indledes, jf. PDL §§ 43-51.

Jf. PDL § 41, stk. 5 skal p2p lånevirkomheder iagttage regler om sikkerhedsforanstaltninger i forbindelse med behandling af personoplysninger. Disse regler fremgår af Bekendtgørelsen om sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af personoplysninger (Sikkerhedsbekendtgørelsen), som behandles for den offentlige forvaltning. Denne bekendtgørelse gælder for helt eller delvis elektronisk databehandling af personoplysninger, jf. § 1 i bekendtgørelsen. Elektronisk databehandling af personoplysninger hos p2p lånevirkomheder er et vigtigt element i deres låneformidling, hvorfor disse virksomheder forventes at overholde regler i bekendtgørelsen.

4. Risici og risikofaktorer

Som det indledningsvist blev belyst, har EBA i forbindelse med låneformidlingen i den lånebaserede crowdfunding identificeret en række risici for långivere, låntagere og p2p låneplatforme. Herudover har EBA identificeret de specifikke risikofaktorer, der bevirker at disse risici opstår. Med udgangspunkt i disse risikofaktorer har EBA nået frem til sine anbefalinger om, hvilke forretningsgange og foranstaltninger der kan være nødvendige for p2p lånevirksomheder, at implementere, med henblik på at afdække risiciene og risikofaktorerne, for at dermed bidrage til parternes beslutningsgrundlag. Nedenfor præsenteres og forklares de risici, som långivere og låntagere kan påtage sig ved at deltage i p2p låneformidlingen samt de faktorer, der forårsager risiciene.³⁶

4.1 Modpartsrisici

De relevante modpartsrisici for **långivere** er som følger:

Långivere lokkes til at investere af løftet om en urealistisk høj forrentning

Flere faktorer kan være medvirkende til denne risiko. En vurdering af en investeringsmulighed forudsætter en dybtgående analyse og en grundig forståelse af låntagers virksomheder, der søger finansiering som låntagere på en p2p låneplatform. En långiver skal derfor have en vis grad af finansielle færdigheder og erfaring, for at kunne træffe en velovervejede beslutning om investeringsmuligheden. Desuden kan denne risiko opstå, hvis p2p lånevirksomheden på sin hjemmeside undlader at stille forståelige og pålidelige forklaringer om låntagernes virksomheder, finansieringsmekanismer og andre relevante oplysninger.

Långivere taber den investerede kapital, hvis låntagere ikke er i stand til at opfylde forpligtelser om tilbagebetalingen

Denne risiko kan opstå, fordi låntagere kan blive insolvente, optræde uagtsomt eller have utilstrækkelige midler til at tilbagebetale lån til långivere som aftalt. Risikoen er iboende i de fleste former for investeringer, men en manglende eller en utilstrækkelig kreditvurdering af låntagere forøger denne risiko. Dette gælder især, hvis p2p låneplatformen helt undlader at kreditvurdere låntagerne.

Långivere lider tab på grund af p2p låneplatformens misligholdelse

I tilfælde af at p2p låneplatformen ikke er i stand til at udføre sin rolle som låneformidler, er der en risiko for, at låntagere ikke har fyldestgørende anvisninger, der fastlægger deres betalingsforpligtelser overfor långivere. Dette kan eksempelvis være i tilfælde af p2p låneplatformens konkurs.

De relevante modpartsrisici for **låntagere** er som følger:

³⁶ Opinion of the EBA on lending-based crowdfunding – EBA, februar 2015

Låntagere modtager ikke indsamlede midler fra långivere

Denne risiko opstår for låntagere, hvis p2p låneplatformen ikke har passende foranstaltninger til at udføre pengeoverførsler fra långivere, på grund af manglende tilladelse fra det nationale finanstilsyn til at udføre betalingstjenester.

Låntagere modtager ikke indsamlede midler på grund af p2p låneplatformens misligholdelse

Ligesom for långivere ovenfor, opstår denne risiko for låntagere, hvis de ikke har fyldestgørende anvisninger, der fastlægger deres forpligtelser overfor långivere i tilfælde af at p2p låneplatformen ikke er i stand til at udføre sin rolle som låneformidler. I forbindelse hermed, risikerer låntagere at blive retsforfulgt af långivere på grund af manglende tilbagebetalinger på lån.

4.2 Besvigelsesrisici

De relevante besvigelsesrisici for **långivere** er som følger:

Långivere lider tab når låntagere optræder svigagtigt

Anonymiteten på internettet giver mulighed for at handle under falske forudsætninger. Derfor er der en risiko for, at låntagerene på p2p låneplatformen søger lånefinansiering under falske forudsætninger. Endvidere vil denne besvigelsesrisiko forøges, hvis p2p låneplatformen undlader at foretage et grundigt baggrundstjek af låntagere.

Långivere er usikre i forbindelse med p2p låneplatformens omdømme og sikkerhed

Det kan være svært for långivere at finde uafhængig information om p2p låneplatformens omdømme og sikkerhed, idet den lånebaserede crowdfunding og dermed p2p låneplatformen, ikke er specifikt reguleret, som eksempelvis den finansielle sektor. Endvidere, er det ikke sikkert, at p2p låneplatformen har relevant tilladelse fra det nationale finanstilsyn, hvilket sikrer, at p2p lånevirksomheden kan og må udføre pengeoverførselsvirksomhed.

Långiveres personoplysninger stjæles og/eller misbruges

Denne opstår, hvis p2p låneplatformen mangler en tilstrækkelig robust persondatapolitik, eller hvis en eksisterende persondatapolitik ikke følges af p2p lånevirksomhedens medarbejdere i praksis, således at långiveres personoplysninger ikke er tilstrækkeligt beskyttet.

De relevante besvigelsesrisici for **låntagere** er som følger:

Låntagere er usikre i forbindelse med p2p låneplatformens omdømme og sikkerhed

Ligesom for långivere, kan det være svært for låntagere at finde uafhængig information om p2p låneplatformens omdømme og sikkerhed, idet den lånebaserede crowdfunding, og dermed p2p låneplatformen, ikke er specifikt reguleret, som eksempelvis den finansielle sektor.

Låntagers personoplysninger stjæles og/eller misbruges

Ligesom långivere, har låntagere en risiko for at deres personoplysninger stjæles og/eller misbruges, hvis p2p låneplatformen mangler en tilstrækkelig robust persondatapolitik, eller hvis persondatapolitikken ikke følges af p2p lånevirksohedens medarbejdere i praksis med henblik på at beskytte låntagers personoplysninger.

4.3 Manglende gennemsigthed og vildledende oplysninger

De relevante risici i forbindelse med manglende gennemsigthed og vildledende oplysninger for **långivere** er som følger:

Långivere er ikke i stand til at identificere interessekonflikter mellem p2p lånevirksoheden og låntagere

Denne risiko opstår, hvis p2p lånevirksohedens ejere, ledelse og andre nøglemedarbejdere har økonomiske interesser i låntagers virksomheder, hvilket kan resultere i, at annoncerede låntagere er blevet kreditvurderet med utilstrækkelig uafhængighed.

Långivere er vildledt af en uigennemsigtig prisstruktur og andre oplysninger om vilkår og betingelser

Denne risiko opstår, når långivere ikke er i stand til at overskue de kontraktlige rettigheder og forpligtelser, der knytter sig til investeringen, fordi der ikke er en fuld offentliggørelse af de kontraktlige vilkår og betingelser på p2p låneplatformens hjemmeside. Det samme gælder, hvis betingelserne ikke er formuleret utvetydigt og forståeligt.

Långivere fejlagtigt antager, at låntagere annonceret på platformen har været genstand for en hensigtsmæssig risiko- og kreditvurdering

Denne risiko opstår, fordi p2p låneplatformen ikke er forpligtet til at foretage risiko- og kreditvurdering af låntagere og denne oplysning ikke er tilgængelig på p2p låneplatformens hjemmeside.

Långivere er ikke forsynet med de nødvendige oplysninger til at vurdere annoncerede låntagere

Vurderingen af risici i forhold til fortjenesten i forbindelse med en investering i en virksomhed vil normalt kræve detaljeret information om virksomheden. Institutionelle såvel som professionelle investorer foretager såkaldte due diligence procedurer før de investerer med henblik på at indsamle de nødvendige oplysninger. Imidlertid vil en privat långiver normalt ikke være i besiddelse af de ressourcer, der er

nødvendige til at foretage en due diligence procedure, og p2p låneplatformen har ikke en juridisk forpligtelse til at foretage due diligence på vegne af private långivere.

Långivere er usikre i forbindelse med deres rettigheder til at tilbagetrække sig fra eller annullere deres investeringer før udløb

Lånebaseret crowdfunding betyder normalt, at långivere indgår låneaftaler med en låntager. Hvorvidt långiverene har ret til at opsig eller annullere låneaftaler afhænger af den gældende regulering og kontraktvilkår. Manglende forbrugeroplysninger om den gældende fortrydelsesret, kan medføre en høj grad af usikkerhed for långivere om deres exit muligheder. Desuden kan den gældende regulering eller de kontraktretlige opsigelsesrettigheder vise sig at være utilstrækkelige fra en långivers perspektiv.

De relevante risici i forbindelse med manglende gennemsigtighed og vildledende oplysninger for **låntagere** er som følger:

Låntagere kan ikke være sikre på, at der er foretaget korrekte kredit- og risikovurderinger af deres virksomheder

I forbindelse hermed har låntagere en risiko for, at de på baggrund af en forkert kredit- og risikovurdering ikke tiltrækker interesse fra potentielle långivere.

4.4 Juridiske risici

De relevante juridiske risici for **långivere** er som følger:

Långivere er usikre i forbindelse med deres og andre parters rettigheder og pligter

Denne risiko opstår, hvis p2p låneplatformen undlader at oplyse om de tjenester, der bliver udført af p2p låneplatformen, og om de øvrige kontraktretlige rettigheder og forpligtelser, der gælder for långivere og andre parter.

De relevante juridiske risici for **låntagere** er som følger:

Låntagere er usikre i forbindelse med deres og andre parters rettigheder og pligter

Ligesom långivere, har låntagere en risiko for, at p2p låneplatformen undlader at oplyse om de tjenester, der bliver udført af p2p låneplatformen og om de øvrige kontraktlige rettigheder og forpligtelser, der gælder for låntagere og andre parter.

Låntageres forretningsideer stjæles

Denne risiko gælder for de låntagere, som er iværksætter, fordi de skal oplyse om deres forretningsideer på p2p låneplatformens hjemmeside med henblik på at fremme deres forretning og tiltrække potentielle långivere.

4.5 Likviditetsrisici

De relevante likviditetsrisici for **långivere** er som følger:

Långivere kan opleve likviditetsproblemer, hvis de efter øremærkning af udlån, ikke har adgang til disse midler før lånets løbetid

Denne risiko opstår, hvis p2p lånevirkomheden ikke oplyser om over perioden for "funding" af låntagere løber, dvs. manglende eller utilstrækkelige oplysninger om fundings tidsmæssige tilgængelighed.

De relevante likviditetsrisici for **låntagere** er som følger:

Låntagere kan opleve likviditetsproblemer, hvis midlerne stilles for sent til rådighed efter opfyldelsen af den nødvendige finansieringsgrænse (kapitalbehov)

Ligesom långivere, har låntagere en risiko for, at der på p2p låneplatformen mangler eller der er utilstrækkelige oplysninger om fundings tidsmæssige tilgængelighed.

4.6 Operationelle risici

De relevante operationelle risici for **långivere** er som følger:

Långiver lider tab, når p2p låneplatformen oplever tekniske problemer

Denne risiko opstår, hvis IT ledelsesforanstaltninger i p2p lånevirkomheden til at understøtte låneplatformen ikke eksisterer eller er utilstrækkelige.

De relevante operationelle risici for **låntagere** er som følger:

Låntager mangler finansiering, når p2p låneplatformen oplever tekniske problemer

Ligesom for långivere, opstår denne risiko for låntagere, hvis IT ledelsesforanstaltninger til at støtte platformen ikke eksisterer eller er utilstrækkelige.

4.7 EBAs anbefalinger

Som det fremgår af ovenfor beskrevne risici, så kan én risikofaktor være årsag til flere risici hos både långivere og låntagere. EBAs anbefalinger i forbindelse hermed omfatter, at p2p virksomheder burde iagttage årsagerne til kundernes risici (risikofaktorerne) og etablere forretningsgange, som bidrager til

afdækning af disse risici med henblik på at skabe tillid til låneformidling hos p2p lånevirkksomheder. Disse anbefalinger belyses nedenfor³⁷.

4.7.1 Registrering

P2p lånevirkksomheder bør have tilladelse fra nationalt finanstilsyn til at udføre betalingstjenester og pengeoverførsler. Opnåelsen af tilladelsen er betinget af, at ledelsen i p2p lånevirkksomheder opfylder relevante standarder for kompetence, erfaring og integritet. P2p låneplatforme bør offentliggøre sin tilladelse på hjemmesiden, således at långivere og låntagere forsikres om den juridiske regulering af p2p lånevirkksomheden.

4.7.2 Vilkår og betingelser for låneformidling

P2p låneplatforme bør klart oplyse om de rettigheder og forpligtelser alle parter har, hvordan finansierings- og investeringsprocessen foregår og hvilke omkostninger der er forbundet ved deltagelsen i lånformidlingen. Et udkast til en lånekontrakt bør være tilgængelig på platformens hjemmeside, og både långivere og låntagere skal kunne bekræfte deres accept af vilkår og betingelser forud for indgåelse af lånekontrakterne.

I de almindelige vilkår og betingelser bør p2p låneplatforme oplyse om aftalegrundlaget for lån, p2p lånvirksomhedens rolle samt afvikling og effektivering af lån. Herudover bør p2p låneplatforme oplyse om långiveres og låntageres rettigheder og forpligtelser under lånenes løbetid, renter, afdrag, misligholdelse, opsigelse og inddrivelse. Endvidere bør p2p låneplatforme have klagebehandlingsprocedurer, der sikrer en effektiv behandling af långiveres og låntageres klager. Klagemuligheder og klagebehandlingsprocedurer bør klart fremgå af vilkår og betingelser.

4.7.3 Håndtering af personoplysninger

P2p låneplatforme bør have en persondatapolitik. Denne skal sikre, at långiveres og låntageres personoplysninger indsamles, opbevares og videregives med tilstrækkelig behørlighed. Persondatapolitikken skal fremgå af p2p låneplatformens hjemmeside, således at långivere og låntagere kan få indsigt i, hvorfor, hvordan og til hvilket formål personoplysningerne indsamles, opbevares og videregives. P2p låneplatforme bør herudover sikre, at långivere og låntagere kan få indsigt i, hvilke oplysninger p2p lånvirksomheden har om vedkommende.

³⁷ Opinion of the EBA on lending-based crowdfunding – EBA, februar 2015

4.7.4 Håndtering af besvigelser

P2p låneplatforme bør fortage grundige baggrundstjek af långivere og låntagere inden de godkendes. I forbindelse hermed, bør p2p låneplatforme indhente relevante oplysninger fra långivere med henblik på at modvirke potentiel hvidvask af penge gennem platformen.

P2p låneplatforme bør indhente relevante oplysninger fra låntagere med henblik på at forhindre, at låntagere optræder under falske forudsætninger. For at reducere långiveres risiko for tab som følge af besvigelser, bør p2p låneplatformen på sin hjemmeside oplyse om, hvilke virksomheder der søger lånefinansiering. I forbindelse hermed, bør låntagers kontaktoplysninger, såsom navn, adresse, ejere, ledelse, mv. offentliggøres på p2p låneplatformens hjemmeside. Herudover bør p2p låneplatformen oplyse om, til hvilket formål de enkelte låntagere søger finansiering. Når potentielle låntagere optages, bør p2p lånevirkomheden i forbindelse med låneansøgninger foretage et grundigt baggrundstjek, således at p2p låneplatformen kan identificere og verificere potentielle låntagere for at forhindre en potentiel hvidvask af penge. P2p låneplatformen bør nægte adgang til personer og virksomheder, hvis der er en begrundet mistanke om, at de handler svigagtigt.

4.7.5 Risikoanalyser og kreditvurderinger

P2p lånevirkomheder bør foretage risikoanalyser af låntagere, og sammen med andre relevante oplysninger, offentliggøre dem på sin hjemmeside, således at de er tilgængelige for potentielle långivere. P2p låneplatforme bør desuden sikre, at långivere modtager specifikke oplysninger om investeringsrisici, herunder risikoen for helt eller delvist tab af den investerede kapital, risikoen for ikke at opnå det forventede afkast og den generelle risiko for, at låntagere kan blive insolvente. Alle disse oplysninger skal være klare, forståelige og ikke vildledende, således at långivere kan træffe beslutningen om at investere på et oplyst grundlag.

I forbindelse med optagelse af långivere, bør p2p lånevirkomheder inddele långivere i forskellige grupper baseret på långiveres risikoprofiler, eksempelvis institutionelle, professionelle og private. I forbindelse hermed, bør p2p lånevirkomheder kontrollere og evaluere den finansielle forståelse, erfaring og viden til at håndtere finansielle produkter. En långiver bør således kun tillades at udlåne til de låntagere, der er i overensstemmelse med långiverens risiko kategorisering. Imidlertid skal disse tjenester ikke være udformet som egentlig investeringsrådgivning eller investeringsanbefaling, da det er långiverene, der ultimativt bærer investeringsrisikoen.

Endvidere, bør p2p låneplatforme kreditvurdere låntagere, enten internt eller via et samarbejde med et kreditvurderingsbureau. Oplysninger om låntagernes kreditværdighed bør klart fremgå af p2p platformens

hjemmeside, og på grundlag af kreditvurderingerne, bør låntagerne opdeles i risikoklasser. Låntagere, der viser sig at have utilstrækkelig kreditværdighed, bør afvises.

I forbindelse med risikoanalyser og kreditvurderinger af låntagere, bør p2p låneplatforme sikre, at disse tjenester udføres af professionelle personer, som er økonomisk uafhængige af långivere og låntagere. Uafhængige risikoanalyser og kreditvurderinger bidrager til ligebehandling af långivere og låntagere.

Hvis p2p låneplatforme ikke selv foretager risikoanalyser og kreditvurderinger, bør dette oplyses på platformens hjemmeside. Imidlertid, hvis p2p platforme foretager risiko- og kreditvurderinger af låntagere, bør platformen på sin hjemmeside oplyse, hvordan og i hvilket omfang risikovurderingen er foretaget, således at långivere på et oplyst grundlag, kan træffe deres investeringsbeslutning.

4.7.6 Sikring mod konkurs

P2p låneplatforme bør indgå et samarbejde med en anden udbyder af betalingstjenester eller en bank, der i tilfælde af p2p lånevirksohmhedens konkurs, kan overtage rollen som låneformidler. Denne foranstaltning skal sikre, at transaktioner i forbindelse med aftalte lån mellem registrerede långivere og låntagere, før en eventuel konkurs, kan fortsætte til lånenes udløb efter konkursen. Oplysninger om disse foranstaltninger bør være tilgængelige på p2p låneplatformens hjemmeside.

4.7.7 IT sikkerhed

P2p låneplatforme bør have robuste IT sikkerhedsforanstaltninger, der beskytter långiveres og låntageres personoplysninger og reducerer risiko for tekniske problemer og nedbrud. Herudover skal p2p lånevirksohmheder have en sund IT ledelse, der sikrer tilstrækkelige IT ressourcer, og anvendelse af pålidelige IT systemer, med henblik på at bidrage til p2p virksomhedernes mål om at udføre sin rolle som låneformidlere.

5. Rammer for erklæringsopgaven

Som belyst i kapitel 4, er der en række risici långivere og lånetagere påtager sig ved at deltage i den lånebaserede crowdfunding. Der er disse risici, som kunderne hos en p2p lånevirkksomhed påtager sig i p2p lånevirksohedens låneformidling. I denne forbindelse anbefaler EBA en række forretningsgange, som p2p lånevirksoheder bør implementere i sin låneformidlingsproces, med henblik på at adressere deres kunders risici.

Imidlertid kan ledelsen i en eksisterende p2p lånevirksohed mene, at måden, hvorpå der udføres låneformidling i virksomheden, faktisk følger EBAs anbefalinger. Spørgsmålet i dette tilfælde vil være, om p2p lånevirksohedens kunder kan være sikre på, at de forretningsgange, som EBA anbefaler, rent faktisk fungerer i p2p lånevirksohedens låneformidlingsproces. Eksempelvis: hvordan kan en långiver være sikker på, at kreditvurderingen af de annoncerede låntagere er foretaget uafhængigt og at p2p lånevirksohedens ansatte, der foretager kreditvurderinger, ikke har økonomiske interesser i låntagers virksomhed, blot på baggrund af en reklame herom på p2p lånevirksohedens hjemmeside? Dette spørgsmål har en klar betydning for långiverens beslutning om, at ville udlåne til de pågældende låntagere. For at overbevise långiveren og de øvrige kunder om, at låneformidlingsprocessen fungerer effektivt, burde ledelsen måle denne effektivitet via sit interne kontrolmiljø og indhente en uafhængig revisorerklæring herom.

Hvis p2p lånevirksohedens revisor bliver tilbudt en opgave med henblik på at tilvejebringe en erklæring overfor p2p lånevirksohedens kunder om, at låneformidlingsprocessen hos p2p lånevirksoheden fungerer effektivt og dermed følger EBAs anbefalinger, er revisor først og fremmest nødsaget til at fastlægge, hvilken erklæringsopgave der vil være tale om og hvilken standard der skal anvendes. Denne fastlæggelse skal tage udgangspunkt i Begrebsrammen³⁸ og Erklæringsbekendtgørelsen³⁹.

5.1 Begrebsrammen og Erklæringsbekendtgørelsen

Begrebsrammen regulerer afgivelse af erklæringer for alle erklæringsopgaver med sikkerhed og angiver de overordnede betragtninger i relation til revisors afgivelse af erklæringer med sikkerhed.

Udover Begrebsrammen skal revisor iagttage Erklæringsbekendtgørelsen, som regulerer afgivelse af erklæringer i Danmark. Erklæringsbekendtgørelsen tager udgangspunkt i Begrebsrammen, og denne sammenhæng kan illustreres således:

³⁸ International begrebsramme – FSR's Revisionstekniske udvalg, december 2013

³⁹ Bekendtgørelse om godkendte revisors erklæringer, BEK nr. 385 af 17/04/2013

	Erklæringer med sikkerhed		Erklæringer uden sikkerhed
	Høj grad af sikkerhed	Begrænset grad af sikkerhed	
Internationale standarder	ISA 700, 705, 706, 710, 720, 800, 805 og 810 ISAE 3000, 3402 og 3420	ISRE 2400 og 2410 ISAE 3000, 3400, 3402 og 3420	ISRS 4400 og 4410
Erklæringsbekendtgørelsen	§§ 3 - 8 §§ 16 - 19	§§ 12 - 19	Ej omfattet

Figur 5.1: Sammenhæng mellem Internationale standarder og Erklæringsbekendtgørelsen. Kilde: egen tilvirkning

Det er således ikke samtlige af de erklæringsopgaver revisor udarbejder, som er omfattet af Erklæringsbekendtgørelsen. Den manglende rækkevide i Erklæringsbekendtgørelsen for rådgivningsopgaver, aftalte arbejdshandlinger, assistanceopgaver m.m. skyldes, at de særlige krav for erklæring med høj grad af sikkerhed, henholdsvis begrænset grad af sikkerhed, ikke altid vil kunne efterleves for disse erklæringstyper. Derfor er det hensigtsmæssigt, at revisor støtter sit arbejde på de internationale standarder, der passer bedst i forhold til den konkrete opgave, som det er tilfældet med afhandlingens problemstilling.

5.2 Beskrivelse af erklæringsopgave med sikkerhed

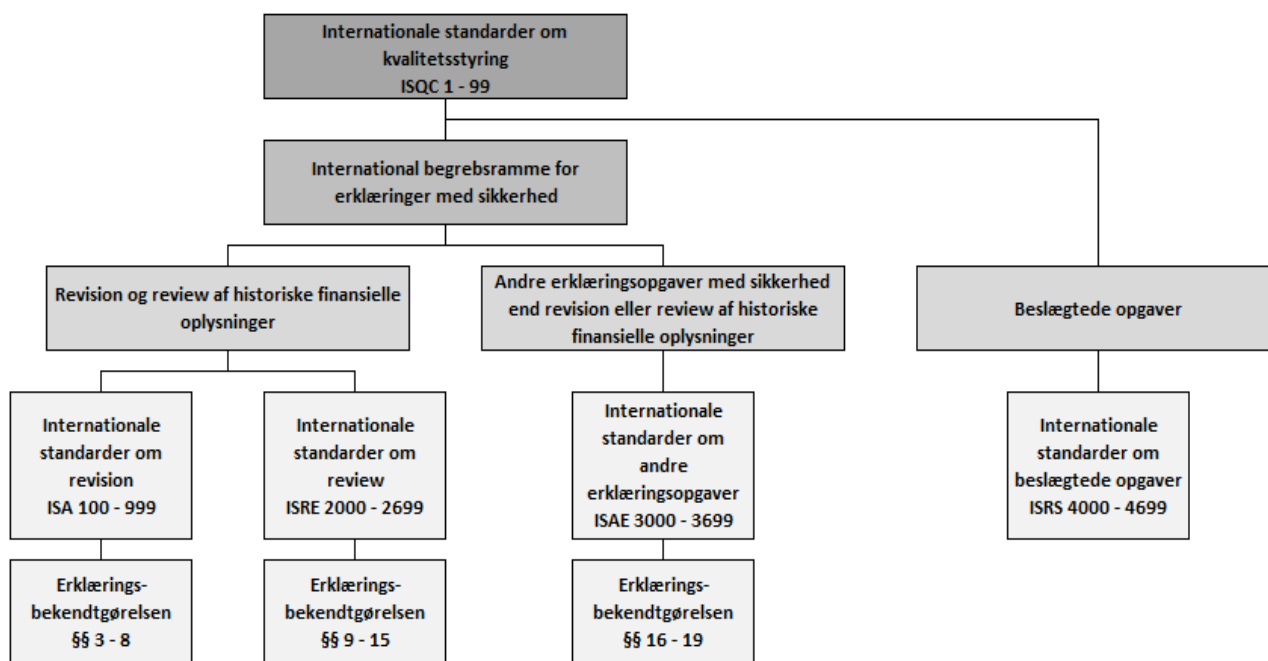
Jf. afsnit 10 i Begrebsrammen er en erklæringsopgave med sikkerhed en opgave, hvor revisor tilstræber at opnå tilstrækkeligt og egnet bevis med henblik på at kunne udtrykke en konklusion udformet for, at forøge graden af tillid til *udfaldet* af målingen eller vurderingen af *erklæringsemnet* efter kriterierne hos de tiltænkte brugere, ud over den ansvarlige part. Eksempelvis i et almindeligt årsregnskab konkluderer revisor følgende: *”Det er vor opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets/koncernens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. dd.mm.åååå samt af resultatet af selskabets/koncernens aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret åååå i overensstemmelse med årsregnskabsloven/IFRS eller lignende reference ramme.”*

Jf. afsnit 11 i Begrebsrammen er *udfaldet* af vurderingen eller målingen af et *erklæringsemne*, de informationer, der udgør resultatet af anvendelsen af *kriterierne* på *erklæringsemnet*. Eksempelvis i regnskabsmæssig sammenhæng er indregning, måling, præsentation og oplysning i et regnskab (*udfaldet*) resultatet af anvendelsen af kriterierne for indregning, måling, præsentation og oplysning, såsom IFRS. Således i forhold til ovenfor anførte eksempel på revisors konklusion, udtaler revisor sig om de aktiver, passiver, indtægter og omkostninger, som er indregnet, målt og præsenteret ud fra en regnskabspraxis virksomheden benytter, dvs. ÅRL, IFRS eller lign. Disse er kriterierne, mens erklæringsemnet er virksomhedens finansielle stilling, resultat og pengestrømme. Udfaldet er det samlede årsregnskab, hvor af de indregnede, målte og præsenterede aktiver, passiver, indtægter og omkostninger fremgår.

I ovenfor nævnte eksempel er revisors konklusion udtryk med *høj grad* af sikkerhed, hvor revisor har udført en *attestationsopgave*. Imidlertid kan revisor udtrykke en konklusion med *begrænset grad* af sikkerhed og *uden sikkerhed*, og udføre en såkaldt *direkte erklæringsopgave*. Analysen af afhandlingens problemstilling indebærer en erklæringsopgave med eller uden sikkerhed, høj eller begrænset grad af sikkerhed samt en attestationsopgave eller direkte erklæringsopgave, er foretaget i de efterfølgende afsnit, henholdsvis afsnit 5.3, 5.4 og 5.6.

5.3 Med eller uden sikkerhed

Begrebsrammen definerer elementerne i en erklæringsopgave med sikkerhed, men den angiver ingen konkrete retningslinjer for afgivelse af de enkelte erklæringer. Begrebsrammen er ikke en standard, og revisor må således ned i de enkelte standarder og Erklæringsbekendtgørelsens paragraffer for at fastlægge, hvilken erklæringsopgave der er tale om, når der skal afgives en erklæring om p2p lånevirkomhedens låneformidlingsproces. I forbindelse hermed kan revisor benytte følgende figur:

Figur 5.2: Beslutningsdiagram for fastlæggelse af erklæringsopgaver. Kilde: Begrebsrammen, Bilag 1 med egen tilpasning

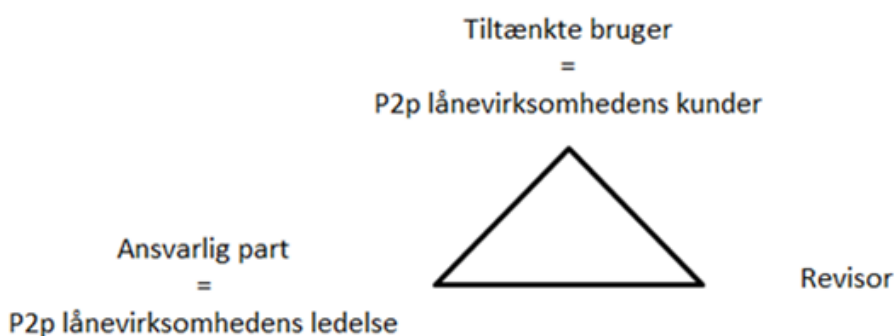
Af figuren ovenfor fremgår det, at erklæringsområdet er et stort område for revisor, og naturligvis yderst centralt, idet revisor skal undgå, at afgive en forkert eller fejlbehæftet erklæring. De etiske regler er ikke medtaget i ovenstående figur, da det, jf. afsnit 1.3.1, blev forudsat, at revisor er uafhængig og opfylder de etiske regler for revisorer (IESBA Code of Ethics for Professional Accountants).

Den ovenstående figur viser, at hvis erklæringsopgaven involverer en afgivelse af en erklæring med sikkerhed om p2p lånevirkomhedens låneformidlingsproces, vil erklæringsopgaven være omfattet af

Begrebsrammen. Imidlertid involverer erklæringsopgaven ikke revision eller review af historiske finansielle oplysninger, hvorfor internationale standarder for revision ISA 100-999 og reves ISRE 2000-2699 samt Erklæringsbekendtgørelsens §§ 3-15 ikke finder primære anvendelse. Derimod vil erklæringsopgaven være omfattet af internationale standarder om andre erklæringsopgaver end revision eller reves af historiske finansielle oplysninger ISAE 3000-3699 og Erklæringsbekendtgørelsens §§ 16-19. Såfremt revisor vurderer, at erklæringsopgaven ikke kan afgives med sikkerhed, vil erklæringsopgaven være omfattet af internationale standarder for beslægtede opgaver ISRS 4000-4699.

5.3.1 Trepartsforhold

De internationale standarder for beslægtede opgaver (ISRS 4000-4699) anvendes oftest, når en erklæringsopgave involverer topartsforhold, dvs. revisor og opdragsgiveren, som samtidigt er den ansvarlig part og den tiltænkte bruger. I henhold til afhandlingens problemstilling skal revisor afgive en erklæring om p2p lånevirksohmhedens låneformidlingsproces, hvor erklæringen skal kunne bidrage til beslutningsgrundlaget hos p2p lånevirksohmhedens kunder. Kunderne hos p2p lånevirksohmheden skal på baggrund af revisorerklæringen, med andre ord, kunne "stole" på, at den pågældende p2p lånevirksohmhed "leverer hvad den lover". Idet erklæring skal rettes til p2p lånevirksohmhedens kunder, hvor p2p lånevirksohmhedens ledelse engagerer revisor til at udføre erklæringsopgaven, vil der etableres et trepartsforhold som følger:

Figur 5.3: Trepartsforhold i erklæringsopgaven vedrørende p2p lånevirksohmheden. Kilde: egen tilvirkning

Dermed udelukkes topartsforholdet, og der vil foreløbigt være tale om en erklæringsopgave med sikkerhed i forbindelse med afhandlingens problemstilling. Imidlertid er trepartsforholdet ikke det eneste kriterie i erklæringsopgaver med sikkerhed, hvorfor andre elementer også må vurderes, når revisor skal tage stilling til, om erklæringen i forbindelse med p2p lånevirksohmhedens låneformidlingsproces er en erklæringsopgave med eller uden sikkerhed. Disse elementer involverer⁴⁰:

⁴⁰ Jf. afsnit 26 i Begrebsrammen

- et passende erklæringsemne,
- egnede kriterier,
- tilstrækkeligt og egnet bevis, og
- en skriftlig erklæring med sikkerhed i den udformning, der er hensigtsmæssig for en erklæringsopgave med høj grad af sikkerhed eller en erklæringsopgave med begrænset grad af sikkerhed.

5.3.2 Et passende erklæringsemne

Mange forskellige forhold omfattes af revisors erklæringer, og derfor er det essentielt, at erklæringsemne kan identificeres, vurderes eller måles konsistent efter nogle identificerede kriterier. Såfremt kriterierne ikke kan identificeres, vil det ikke være muligt for revisor at indhente et egnet og tilstrækkeligt revisionsbevis. Således vil erklæringen ikke kunne afgives med sikkerhed efter Begrebsrammen, da revisor ikke får mulighed for at understøtte den endelige konklusion.

De passende erklæringsemner kan være forskellige⁴¹:

- historiske økonomiske præstationer eller forhold, hvor emneindholdet kan være indregningen, målingen, præsentationen og oplysningerne, som vist i regnskabet,
- fremtidige økonomiske præstationer eller forhold, hvor emneindholdet kan være indregningen, målingen, præsentationen og oplysningerne, som vist i et budget eller en fremskrivning,
- ikke-økonomiske præstationer eller forhold, hvor emneindholdet kan være nøgleindikatorer for økonomisk hensigtsmæssighed og effektivitet,
- fysiske karakteristika, hvor emneindholdet kan være en specifikation,
- systemer og processer, hvor emneindholdet kan være en udtalelse om effektivitet,
- adfærd, hvor emneindholdet kan være en udtalelse om overholdelse eller en udtalelse om effektivitet.

Udtrykket "emneindhold" skal forstås som udfaldet af målingen eller vurderingen af et erklæringsemne efter kriterierne. Det er emneindholdet, som revisor indsamler tilstrækkeligt og egnet bevis for som grundlag for sin konklusion⁴². Målingen eller vurderingen af erklæringsemnet afhænger af om emnet vedrører kvalitative eller kvantitative data, objektive eller subjektive data, historiske data eller data vedrørende urealiserede fremtidige forløb. Disse forhold er medvirkende til revisors vurderinger på

⁴¹ Jf. afsnit 39 i Begrebsrammen

⁴² Jf. afsnit 11 i Begrebsrammen

præcisionen i de vurderinger og målinger, som revisor kan foretage ud fra fastlagte kriterier, og dermed bevismagten af og muligheden for at opnå et egnet og tilstrækkeligt bevis.

I forhold til erklæringsopgaven, vedrørende låneformidlingsprocessen hos p2p lånevirkomheden, kan emneindholdet være en *udtalelse* fra p2p lånevirkomhedens ledelse om effektiviteten i lånformidlingsprocessen, og erklæringsemnet kan være ledelsens *beskrivelse* af låneformidlingsprocessen. Hvorfor og hvorledes p2p lånevirkomheden bør udarbejde udtalelsen og beskrivelsen i forhold til sin låneformidlingsproces analyseres nærmere i det næste kapitel 6.

En erklæring med sikkerhed kan desuden omtale karakteristika, der er af særlig relevans for de tiltænkte brugere. Således vil der i forbindelse med erklæringsopgaven, vedrørende p2p lånevirkomhedens låneformidlingsproces, være tale om kvalitative historiske data, der har særlig relevans for kunderne. Den særlige revisorerklæringens relevans for p2p lånevirkomhedens kunder er begrundet i, at erklæringsopgaven udføres med henblik på at nå til en konklusion, som bidrager til kundernes beslutningsgrundlag i forbindelse med deres deltagelse i p2p lånevirkomhedens låneformidling.

5.3.3 Egnede kriterier

Egnede kriterier er af mere formel karakter i forbindelse med revisors erklæringer med sikkerhed. Disse er typisk mere eller mindre anerkendte standarder eller love, såsom ÅRL, IFRS, US GAAP, So, COSO m.fl. Imidlertid kan kriterierne også være af mere uformel karakter, eksempelvis et udvalgs årlige mødefrekvens eller vedtagne målsætninger om performance. De uformelle kriterier kan således være i form af internt udviklede kodeks eller målekriterier.

For at være egnede skal kriterierne for en erklæringsopgave have følgende karakteristika⁴³:

- *Relevans*: relevante kriterier resulterer i emneindhold, der hjælper de tiltænkte brugere til at træffe beslutninger
- *Fuldstændighed*: kriterier er fuldstændige, når emneindhold, der er udarbejdet i overensstemmelse hermed, ikke udelader relevante faktorer, der med rimelighed kan forventes at påvirke de tiltænkte brugeres beslutninger, der træffes på baggrund af et sådant emneindhold.
- *Pålidelighed*: pålidelige kriterier muliggør rimelig konsistent måling eller vurdering af erklæringsemnet, når kriterier anvendes af forskellige revisorer under lignende omstændigheder
- *Neutralitet*: neutrale kriterier resulterer i et emneindhold, der ikke er præget af forudindtagethed, under hensyntagen til opgavens omstændigheder

⁴³ Jf. afsnit 44 i Begrebsrammen

- *Forståelighed*: forståelige kriterier resulterer i et emneindhold, der kan forstås af tiltænkte brugere.

Egnede kriterier, formelle eller uformelle, skal være tilgængelige for de tiltænkte brugere for at give dem mulighed for at forstå, hvordan erklæringsemnet er vurderet og målt. Uden denne tilgængelighed, vil enhver konklusion være åben for fortolkning og i praksis uforståelig og dermed ubrugelig.

I forhold til erklæringen om p2p lånevirksohedens låneformidlingsproces, lægges det op til, at kriterierne præsenteres i ledelsens udtalelse om låneformidlingsprocesbeskrivelsen, jf. det næste kapitel 6, og med revisors henvisning i erklæringen, vil de blive gjort tilgængelige for de tiltænkte brugere, dvs. p2p lånevirksohedens kunder. Det er disse kriterier, revisor vil sætte i forhold til ovenfor nævnte karakteristika, med henblik på at vurdere om kriterierne er egnede og om anvendelsen af kriterierne afspejles i låneformidlingsprocesbeskrivelsen. I forbindelse hermed, skal revisor iagttage kriterierne fra p2p lånevirksohedens kunders (de tiltænkte brugeres) perspektiv, og vurdere om kriterierne bidrager til kundernes beslutningsgrundlag (relevans), om kriterierne har alle de relevante faktorer, der er vigtige for kundernes beslutningsgrundlag (fuldstændighed) og om anvendelsen af kriterierne resulterer i låneformidlingsprocesbeskrivelsen, der kan forstås af kunderne (forståelighed). Herudover skal anvendelsen af kriterierne resultere i en afbalanceret låneformidlingsprocesbeskrivelse, som ikke kun viser de gode og skjuler de dårlige resultater (neutralitet).

5.3.4 Bevis

For at understøtte den konklusion, som revisor kommer frem til i en erklæring, skal revisor i forbindelse med erklæringsopgaver indhente et *tilstrækkeligt* og *egnet* revisionsbevis. Dette gøres ved at planlægge og udføre erklæringsopgaven, som foreskrevet i relevante standarder, og afslutningsvis rapportere om resultaterne i revisorerklæringen. De arbejdshandlinger, der skal planlægges og udføres i forhold til afhandlingens problemstilling, er nærmere analyseret i kapitel 7.

5.4 Høj eller begrænset grad af sikkerhed

Revisor kan udføre to typer af erklæringsopgaver med sikkerhed:

1. Erklæringer med *høj grad* af sikkerhed
2. Erklæringer med *begrænset grad* af sikkerhed.

Ved erklæringer med høj grad af sikkerhed udtrykkes konklusionen positivt, og den mest kendte vil være: *"Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets/koncernens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. dd/mm/åååå samt resultatet af selskabets/koncernens aktiviteter og*

pengestrømme for regnskabsåret åååå i overensstemmelse med årsregnskabsloven/IFRS eller lignende reference ramme”

En erklæring med høj grad af sikkerhed er ikke det samme, som at revisor giver en absolut/fuld sikkerhed. Revisor siges at give den tiltænkte bruger en høj grad af sikkerhed, svarende til 95 % sandsynlighed for at erklæringsemnet i den pågældende situation, ikke indeholder væsentlige fejl. Der foreligger typisk nogle indbyggede begrænsninger i en opgave, som medfører, at revisor ikke kan give 100 % sikkerhed. Der kan således være tale om iboende begrænsninger i interne kontroller, professionelle vurderinger/skøn af andre m.fl. Disse medfører, at den iboende opgaverisiko yderst sjældent helt elimineres, alternativt vil der skulle bruges et uforholdsmæssigt stort ressourceforbrug. Derfor er målet med en opgave, med høj grad af sikkerhed, at reducere opgaverisikoen til et acceptabelt niveau efter omstændighederne⁴⁴.

Ved erklæringer med begrænset grad af sikkerhed, udtrykkes konklusionen negativt, og den mest kendte vil være: *”Ved den udførte gennemgang er vi ikke blevet bekendt med forhold, der afkræfter, at årsregnskabet giver et retvisende billede af virksomhedens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. dd/mm/åååå og af resultatet af virksomhedens aktiviteter for regnskabsåret åååå i overensstemmelse med årsregnskabsloven/IFRS eller lignende referenceramme.”*

For erklæringsopgaver vedrørende historiske finansielle oplysninger gælder det, at revisors opnåelse af et egnet og tilstrækkeligt bevis, indeholder en del statistiske overvejelser omkring fordelingen af den samlede overbevisning fra den iboende sikkerhed, kontroloverbevisningen og substanshandlinger. Lidt forenklet vil en erklæring, som skifter fra begrænset grad til høj grad af sikkerhed medføre, at revisor i henhold til almindelige statistiske hensyn skal udføre mere arbejde. Det tilstrækkelige bevis kan ikke nås med det samme antal stikprøver, som hvis revisor udelukkende skulle opnå en begrænset grad af sikkerhed. Derfor er målet med en opgave med begrænset sikkerhed at reducere opgaverisikoen til et niveau, som efter omstændighederne er acceptabelt, men hvor denne risiko er højere end i en opgave med en høj grad af sikkerhed.

I forhold til hvilken grad af sikkerhed, der vil være meningsfuld for afhandlingens erklæringsopgave, bør revisor iagttage afsnit 16 i Begrebsrammen, hvoraf det fremgår, at revisor skal tage stilling til oplysningsbehovet hos de tiltænkte brugere. I forbindelse hermed vurderes det, at oplysningsbehovet hos p2p lånevirkomhedens kunder (de tiltænkte brugere) er stor og at konsekvensen af at modtage en forkert konklusion fra revisor vil betyde, at kunderne sandsynligvis træffer en forkert beslutning. Det store oplysningsbehov hos kunderne er begrundet i, at p2p lånevirkomheder generelt er nye fænomener i

⁴⁴ Jf. afsnit 14 i Begrebsrammen

Danmark, og de i forbindelse med deres ydelser, ikke er reguleret som andre virksomheder i den finansielle sektor, som banker og andre finansielle institutioner. Dette bevirker, at kunderne kan føle sig usikre med hensyn til afdækning af deres risici, hvorfor de højst sandsynligt vil efterspørge en høj grad af sikkerhed, såfremt de vil basere deres beslutninger på baggrund af revisorerklæringen. Derfor er en høj grad af sikkerhed den mest meningsfulde grad af sikkerhed for erklæringsopgave i forbindelse med p2p lånevirkomhedens låneformidlingsproces.

5.5 ISAE 3402 eller ISAE 3000

De internationale standarder om andre erklæringsopgaver end revision eller review af historiske finansielle oplysninger omfatter ISAE 3000, ISAE 3400, ISAE 3402 og ISAE 3420, jf. figur 5.2 ovenfor. ISAE 3400 og ISAE 3420 er standarder for henholdsvis erklæringsopgaver i forbindelse med fremadrettede finansielle oplysninger og erklæringsopgaver i forbindelse med proforma finansielle oplysninger i et prospekt. Idet erklæringsopgaver vedrørende finansielle oplysninger generelt falder uden for problemstillingen i denne afhandling, skal erklæringsopgaven vedrørende låneformidlingsprocessen hos p2p lånevirkomheden fastlægges ud fra vurderingen af ISAE 3402 og ISAE 3000.

I forhold til vurderingen af og overvejelserne om relevansen af ISAE 3402 i forbindelse med afhandlingens problemstilling og emner, er det fundet vigtigt, at gennemgå nogle centrale elementer i standarden⁴⁵:

ISAE 3402 omhandler de erklæringsopgaver, revisor udfører med henblik på at afgive en erklæring, der skal benyttes af *brugervirkomheder* og disses revisorer vedrørende kontrollerne hos en *serviceleverandør*, som leverer en *ydelse* til *brugervirkomheder*, der sandsynligvis er relevant for *brugervirkomhedernes interne kontrol, der vedrører regnskabsaflæggelsen*, jf. afsnit 1 i ISAE 3402.

ISAE 3402 fastsætter standarder og giver vejledning om, hvordan serviceleverandørens revisor skal udføre sit arbejde og afgive erklæringer, herunder hvordan revisor opnår en *høj* grad af sikkerhed for, om serviceleverandørens *beskrivelse* af sit system er retvisende, om kontrollerne er hensigtsmæssigt udformet, og om kontrollerne har fungeret effektivt. Heraf følger det, at en ISAE 3402 erklæringsopgave kun kan udføres som en attestationsopgave med henblik at opnå en høj grad af sikkerhed.

I forhold til den tidligere RS 3411, der indeholdte konkrete områder for generelle IT-kontroller og applikationskontroller, er ISAE 3402 en ramme for erklæringer, der skal udfyldes. Dette kan ske på baggrund af serviceleverandørens kundeaftale, den såkaldte "Service Level Agreement", og den metode der er anvendt til tilrettelæggelse af kontrollerne (kontrolramme), eksempelvis COSO eller ISO 27 001. Der

⁴⁵ Outsourcing af IT – BDO, september 2011

skal være sammenhæng mellem de kontroller, revisor reviderer, og kontrollernes formål (kontrolmål), herunder risici, som kontrollerne søger at imødegå. Et kontrolmål kan eksempelvis være at begrænse adgang til data og systemer, der findes i en p2p lånevirksohmheds platform, og dermed imødegå uautoriseret adgang. Uden kontroller, kan der være både stor sandsynlighed for og konsekvens ved uautoriseret adgang. Kontrollerne, som revisor her skal forholde sig til i erklæringen, vil være fysisk og logisk adgangssikkerhed.

ISAE 3402 operer med to typer af erklæringer: type 1- og type 2-erklæring. Type 1-erklæring er en erklæring, der omfatter revisors udsagn om, at serviceleverandørens beskrivelse er retvisende i forhold til de kontroller, der var udformet *pr. given dato*, og at kontrollerne var hensigtsmæssigt udformet *pr. given dato*. Type 2-erklæring er en erklæring, der omfatter revisors udsagn om, at serviceleverandørens beskrivelse er retvisende i forhold til de kontroller, der var udformet og implementeret for *en given periode*, og at kontrollerne var hensigtsmæssigt udformet for *denne periode* og at kontrollerne fungerede effektivt i hele *perioden*. Kort fortalt er type 1 erklæring på en given dato og type 2 erklæring for en given periode, dog mindst seks måneder.

Om serviceleverandøren skal have en type 1- eller type 2-erklæring afhænger af den tiltænkte brugers anvendelse af erklæringen. De tiltænkte brugere af ISAE 3402 erklæringer er serviceleverandørens kunder (brugervirksohmheder) og disses revisorer, og disse vil ofte kræve en type 2-erklæring, da den dækker en periode, eksempelvis et regnskabsår, så brugervirksohmhedernes revisorer kan basere sig på serviceleverandørens kontroller i revisionen af brugervirksohmhedernes regnskaber.

En ISAE 3402 erklæring består af tre dele: 1) serviceleverandørens beskrivelse af systemet, 2) serviceleverandørens udtalelse om beskrivelsen af systemet (en ledelses erklæring vedrørende beskrivelsen) og 3) revisors erklæring om serviceleverandørens udtalelse med henvisning til beskrivelsen. Serviceleverandørens system er de politikker og procedurer, der er udformet, implementeret og vedligeholdt i forbindelse med levering af de aftalte ydelser, herunder udformningen af hensigtsmæssige og betryggende kontroller. Systemet kan således være baseret på en anderkendt standard eller begrebsramme, eksempelvis COSO eller ISO 27001. Beskrivelsen af systemet skal overordnet omtale serviceleverandørens ydelse samt i detaljer indeholde kontrolmål og tilknyttede kontroller, så brugervirksohmhedernes revisorer kan opnå forståelse af ydelserne og kontrollerne. Desuden skal beskrivelsen omtale perioden, for en type 2- erklæring eller datoen for en type 1-erklæring.

Når ISAE 3402 skal vurderes i forhold til afhandlingens problemstilling, skal følgende opsummering iagttages:

- *serviceleverandøren* vil være en p2p lånevirkksomhed,
- *brugervirksohmhederne* vil være p2p lånevirksohmhedens kunder, dvs. låntagere og långivere,
- *serviceleverandørens ydelse* vil være p2p lånevirksohmhedens online låneformidling,
- *brugervirksohmhedens interne kontrol, der vedrører regnskabsaflæggelse* kan være afstemning af låntagernes forpligtelser, herunder lån optaget gennem p2p lånevirksohmhedens platform og/eller afstemning af långivernes aktiver, herunder investeringer i lån gennem p2p lånevirksohmhedens platform.

Af ovenstående opsummering følger det, at en ISAE 3402 erklæring vil kunne afgives til en p2p lånevirksohmheds långivere og låntagere samt disses revisorer, når de har behov for at tilvejebringe et bevis om udformning og effektivitet af kontroller bag væsentlige regnskabsposter, som kan være låntagernes låneforpligtelser og långivernes investeringer i lån. Allerede her vurderes ISAE 3402 ikke at være relevant i forhold til afhandlingens problemstilling, idet målet med afhandlingen er, at nå frem til en revisorerklæring, der kan forsikre långiverne og låntagerne om, at den pågældende p2p lånevirksohmhed "leverer hvad den lover" via udførelsen af de relevante aktiviteter i låneformidlingsprocessen. Dvs. at, revisorerklæringen skal kunne bruges af låntagerne og långiverene som et bidrag, når de står i en situation, hvor de skal beslutte om de ønsker at optage eller investere i lån via en p2p lånevirksohmhed.

Endvidere vurderes ISAE 3402 at være en "ufleksibel" standard i forhold til afhandlingens problemstilling. Denne ufleksibilitet ligger i, at en ISAE 3402 erklæringsopgave kun kan gennemføres som en attestationsopgave, med henblik på at opnå en høj grad af sikkerhed. Det vil således ikke være muligt for revisor, at gennemføre erklæringsopgaven, som en direkte erklæringsopgave med en høj eller en begrænset grad af sikkerhed. Fleksibiliteten i forhold til "valget" mellem attestationsopgaver og direkte erklæringsopgaver er dog tilgængelig i ISAE 3000, med en mulighed for, at udføre erklæringsopgaven med begrænset sikkerhed. Derfor vurderes det, at ISAE 3000 vil være den mest relevante standard at anvende i forhold til afhandlingens problemstilling.

5.6 Attestationsopgave eller erklæringsopgave

Erklæringsopgaver med sikkerhed, hvor vurderingen eller målingen af erklæringsemnet udføres af en anden part end revisor, og emneindholdet har form af en udtalelse fra den anden part, som gøres tilgængelig for de tiltænkte brugere, benævnes *attestationsopgaver*. Den anden part kan, men behøver ikke, være den ansvarlige part, jf. trepartsforholdet ovenfor.

Andre erklæringsopgaver med sikkerhed, hvor revisor enten selv vurderer eller måler erklæringsemnet eller tilvejebringer en udtalelse fra den anden part, som har udført vurderingen eller målingen af

erklæringsemnet, men uden at udtalelsen er tilgængelig for de tiltænkte brugere, benævnes *direkte erklæringsopgaver*. I disse tilfælde kommunikeres emneindholdet til de tiltænkte brugere i revisors erklæring.

Attestationsopgaver adskiller sig fra det tidligere begreb *udsagnsbaserede opgaver* til ikke kun at omfatte erklæringsopgaver, hvor revisor udtaler sig om *et udsagn* (nu en udtalelse), men også hvor revisors konklusion formuleres ud fra et erklæringsemne samt relevante kriterier, hvilket i den tidligere ISAE 3000 kun omfattede direkte erklæringsopgaver. Efter ajourføringen af ISAE 3000 er den afgørende forskel mellem attestationsopgaver og direkte erklæringsopgaver, at revisor i den direkte erklæringsopgave er den ansvarlige for målingen eller vurderingen af erklæringsemnet, efter de relevante kriterier. Derfor er det uklart, hvordan en direkte erklæringsopgave lever op til kravene om trepartsforhold og dermed til de grundlæggende krav for at kunne falde ind under begrebet, en erklæring med sikkerhed, som dette er defineret i Bagrebsrammen.

Erklæringsopgaven med henblik på at udtrykke en konklusion om p2p lånevirkomhedens låneformidlingsprocesbeskrivelse skal gennemføres som en attestationsopgave, hvor hensigten er, at udtrykke konklusionen ud fra erklæringsindholdet og relevante kriterier. Dette begrundes med, at revisor vil lægge op til udarbejdelse af en beskrivelse af låneformidlingsprocessen fra p2p lånevirkomhedens ledelse for dermed at sikre bevarelsen af "ansvarsområder" for parterne i trepartsforholdet.

6. Rammer for ledelsen i en p2p lånevirkksomhed

I dette kapitel vurderes, hvilke krav der vil være til ledelsen i p2p lånevirkksomheden i forbindelse med afhandlingens erklæringsopgave. Herunder vurderes de overordnede reguleringsmæssige krav til ledelse, samt hvordan opfyldelsen af disse krav kan anvendes i forhold til revisors forventninger til ledelsen i forbindelse med afhandlingens erklæringsopgave.

6.1 Krav til ledelsen

Ifølge SEL § 115, er det bestyrelsens opgave, at varetage den overordnede og strategiske ledelse samt sikre en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed, herunder påse, at en effektiv risikostyring og effektive interne kontroller eksisterer hos virksomheden⁴⁶. Dette underbygges af Komitéens anbefalinger, som foreskriver, at bestyrelsen bør opstille klare retningslinjer for ansvarlighed, planlægning og opfølgning samt risikostyring⁴⁷. For at varetage den overordnede strategiske ledelse er det nødvendigt, at bestyrelsen fastlægger selskabets strategiske mål, samt sikrer, at de nødvendige ressourcer og forudsætninger er til stede til at opfylde disse mål.

Direktion i selskabet er ansvarlig for at varetage den daglige drift, under anvisning fra bestyrelsen, jf. SEL § 118. Derfor er det vigtigt, at bestyrelsen udstikker klare retningslinjer for direktionens arbejde, samt opstiller specifikke mål, som direktionen kan arbejde hen imod. Det er ligeledes Komitéens anbefaling, at direktionen løbende identificerer væsentlige risici og informerer bestyrelsen om udviklingen af de væsentlige risikoområder⁴⁸.

Af ovenstående krav til ledelsen, følger blandt andet, at bestyrelsen som led i at sikre en forsvarlig organisering af selskabets virksomhed, skal sikre, at p2p online låneformidling sker på en ansvarlig måde, under hensyn til forudsætningen om fortsat drift, samt påse, at der er taget højde for de væsentligste risici forbundet med p2p online låneformidling. P2p online låneformidling påvirkes af långiveres og låntageres risici, og det er således direktionens opgave at sørge for, at kundernes risici iagttages med henblik på at udføre en effektiv låneformidling. Bestyrelsens ansvar i forbindelse hermed er at påse, at p2p lånevirkksomheden når de overordnede strategiske mål via udførelsen af en effektiv låneformidling.

Et overordnet strategisk mål for p2p lånevirkksomheden kan eksempelvis være at opnå et bestemt antal af transaktioner via låneformidlingen. Jo flere transaktioner der gennemføres, jo større indtjening vil p2p lånevirkksomheden opnå, idet virksomhedens indtjeningsgrundlag er afhængig af niveauet af transaktioner

⁴⁶ Jf. SEL § 115, stk. 1, nr. 1

⁴⁷ Jf. Komitéen for god Selskabsledelse, 2013: 11-13

⁴⁸ Jf. Komitéen for god Selskabsledelse, 2013: 24-25

mellem långivere og låntagere. Opnåelsen af målet om et bestemt antal af transaktioner kan realiseres på forskellige måder, og p2p lånevirkomheden vil sandsynligvis gøre dette via en kombination af:

- at øge antallet af transaktioner via tilgangen af nye kunder,
- at øge antallet af transaktioner mellem eksisterende kunder og
- at øge antallet af transaktioner mellem nye og eksisterende kunder

Hvis den nye tilgang af kunder skal sikres, samtidigt med at antallet af transaktioner der skal øges, er p2p lånevirkomheden nødsaget til at påvise, at dens lånformidling er tiltrækkeligt sikker og pålidelig i forhold til kundernes risikoappetit. En måde at gøre dette på, er, at følge EBAs anbefalinger vedrørende de forretningsgange, som p2p lånevirkomheden bør implementere i sin lånformidlingsproces, jf. afsnit 4.7 i kapitel 4.

6.2 Dokumentation for forretningsgange

Som forklaret i kapitel 3, om de reguleringsmæssige rammer for p2p lånevirkomheder i Danmark, er disse virksomheder underlagt LBT. I forbindelse hermed, skal revisor iagttage LBT § 19, hvoraf det fremgår, at p2p lånevirkomheder bl.a. andet skal have skriftlige forretningsgange på alle væsentlige områder og fyldestgørende interne kontrolprocedurer, som en betingelse for at opnå tilladelse fra Finanstilsynet. Forretningsgange i lånformidlingsprocessen vurderes i forbindelse hermed at udgøre et af de væsentlige områder, som en p2p lånevirkomheden skriftligt skal dokumentere, idet disse forretningsgange er væsentlige i forhold til at kunne udføre lånformidlingsydelser for sine kunder. I forbindelse med at indhente en revisorerklæring om lånformidlingsprocessen vil der, således i forhold til p2p lånevirkomhedens ledelse, være en forventning om, at ledelsen er i stand til at dokumentere sin lånformidlingsproces, der underkastes revisionsarbejde.

Dokumentationen af lånformidlingsprocessen kan være i form af en beskrivelse, hvor ledelse beskriver de implementerede kontroller, der er udformet og designet med henblik på at fastlægge om forretningsgangene er effektive. Forretningsgangene i lånformidlingsprocessen vil i denne forbindelse omfatte nogle kontrolområder, der dækker over en række af kontrolaktiviteter, som p2p lånevirkomheden skal udføre med henblik på at sikre, at forretningsgangene fungerer effektivt og afdækker kundernes risici. Hver kontrolaktivitet i den enkelte forretningsgang bør have et kontrolmål, som skal defineres ud fra en risikovurdering om, at kontrolaktiviteten ikke fungerer, dvs. at den ikke adresserer kundernes risici, jf. herom i kapitel 4. Opfyldelsen af kontrolmål for kontrolaktiviteter i forretningsgangene vil således være indikatorer (kriterier) for effektiv funktionalitet af disse forretningsgange.

Herudover vil der, i forhold til p2p lånevirksohmhedens ledelse, være en forventning om, at den er i stand til at udfærdige en udtalelse om, hvorvidt kontrollerne i beskrivelsen var hensigtsmæssige, fungerede effektivt og adresserede kundernes risici indenfor en given periode, samt at de risici der true de opnåelsen af kontrolmål er identificerede.

6.3 Beskrivelse af låneformidlingsprocessen

P2p lånevirksohmhedens låneformidlingsproces bør baseres på de politikker og procedurer, der er udformet, implementeret og vedligeholdt i forbindelse med levering af de aftalte ydelser, herunder udformningen af hensigtsmæssige og betryggende kontroller. Beskrivelsen af processen skal overordnet omtale p2p lånevirksohmhedens ydelser samt indeholde kontrolmål og tilknyttede kontroller, således at p2p lånevirksohmhedens kunder kan opnå forståelse af ydelserne og kontrollerne.

Der ingen standarder for hvordan en procesbeskrivelse skal udarbejdes. Imidlertid viser en gennemgang af de utalige ISAE 3402 og ISAE 3000 systembeskrivelser på internettet følgende bestanddele:

- indledning,
- beskrivelse af virksomhedens ydelser,
- virksomhedens organisation,
- kontrolrammer, kontrolstruktur kriterier for kontrolimplementering og etableret kontrolmiljø.

Det vurderes derfor, at ovenstående indhold af en systembeskrivelse er "best practice" på området, hvorfor det anbefales, at p2p lånevirksohmheden anvender dette indhold i forbindelse med udarbejdelsen af sin beskrivelse af låneformidlingsproces.

6.3.1 Indledning

I indledningen til låneformidlingsprocesbeskrivelsen kan ledelsen i p2p lånevirksohmheden beskrive formål, omfang og indhold af beskrivelsen. Formålet med beskrivelsen af låneformidlingsprocessen vil være at give kunderne tilstrækkelige informationer til, at kunderne selvstændigt kan vurdere afdækningen af de risici, som kan påvirke deres beslutningsgrundlag. Omfanget af beskrivelsen vil være de informationer om system- og kontrolmiljøet, der er etableret i forbindelse med p2p lånevirksohmhedens låneformidling, mens indholdet af beskrivelsen vil være beskrivelser af de anvendte procedurer, der sikrer en betryggende gennemførelse af låneformidlingen. En indledning til låneformidlingsprocesbeskrivelse kan præsenteres således⁴⁹:

⁴⁹ Wannafind ISAE 3402 Type 2 erklæring brugt som inspiration. Se <https://www.wannafind.dk/wanafind-isa-3402-2013.pdf>

Indledning

Denne beskrivelse er udfærdiget med henblik på at levere information til brug for p2p lånevirksohedens kunder, når de overvejer at udlåne eller optage lån gennem vores platform. Beskrivelsen omfatter informationer om kontrolmiljøet, der er etableret i forbindelse med p2p lånevirksohedens formidling af lån mellem långivere og låntagere, og indeholder således beskrivelser af de anvendte procedurer til sikring af betryggende forretningsgange i forbindelse med p2p virksomhedens låneformidling.

6.3.2 Beskrivelse af p2p lånevirksohedens ydelser

I dette afsnit i lånformidlingsprocesbeskrivelsen bør ledelsen beskrive de ydelser, som p2p lånevirksoheden udfører for sine kunder samt hvordan disse ydelser udføres og hvilken rolle p2p lånevirksoheden har i forbindelse hermed. En beskrivelse af p2p lånevirksohedens ydelser kan i låneformidlingsprocesbeskrivelsen præsenteres således⁵⁰:

Beskrivelse af ydelser

P2p lånevirksohedens kunder er långivere og låntagere. Långivere inddeles i tre grupper:

- 1. Detaillångivere, herunder privatpersoner og mindre virksomheder*
- 2. Professionelle långivere, herunder kommuner og store virksomheder*
- 3. Godkendte modparter, herunder finansielle virksomheder, der er reguleret af Finanstilsynet.*

P2p lånevirksoheden rådgiver ikke vedrørende investeringer eller finansielle produkter, men den første adgang til p2p lånevirksohedens platform som långiver er betinget af, at der gennemføres en MiFID-test. Denne test fastlægger den enkeltes långivers risikoprofil og sikrer at potentielle långivere med for høj risikoprofil ikke får adgang til at udlåne via p2p virksomhedens platform.

Låntagere kan kun være kapitalselskaber, herunder A/S'er, ApS'er og IVS'er med minimum to års historik.

P2p lånevirksohedens rolle er at udføre formidlingsopgaver på vegne af vores kunder med henblik på:

- at matche potentielle låntagere og långivere,*
- at tilbyde en strømlinet ensartet proces til at indgå standardiserede låneaftaler,*
- at forestå betalinger mellem långivere og låntagere, låneudbetaling og afvikling af ydelser,*
- at formidle inddrivelse ved låntagers misligholdelse*

⁵⁰ Flex Funding's vilkår og betingelser for formidling og administration af lån brugt som inspiration. Se <https://www.flexfunding.com/da/dokumenter/vilkaar-og-betingelser-for-flex-fundings-formidling-og-administration-af-laan.pdf>

Herudover foretager p2p lånevirkomheden kreditvurderinger af låntagers låneansøgninger og stiller opdaterede data om låntagere til långiveres rådighed. P2p lånevirkomheden foretager en risikoklassifikation af hver enkelt låntager, som er baseret på blanding af interne kreditvurderingsmodeller og eksterne kreditbureauer. P2p virksomheden redigerer ikke i låntagers oplysninger men kontrollerer, i det omfang det er muligt, de modtagne oplysninger via eksterne registre, eksempelvis Erhvervsstyrelsen i forbindelse med ledelsen, regnskaber, revision mv. Såfremt der konstateres overensstemmelser mellem de modtagne oplysninger og vores oplysninger opnået via vores kontrolforanstaltninger, anmodes låntagere om at kommentere og rette de konkrete oplysninger.

Uanset at p2p virksomheden tilføjer værdi til risiko- og kreditanalysen af låntagere som en del af vores service, har p2p lånevirkomhedens risikoklassificering og kreditvurdering af låntager kun til hensigt at være af informativ karakter. Långiver skal således danne sig sin egen vurdering om kreditværdigheden af låntager, herunder foretage egen undersøgelse, analyse og vurdering af respektive låntagere for hvert enkelt lån samt eventuelt søge uafhængig rådgivning.

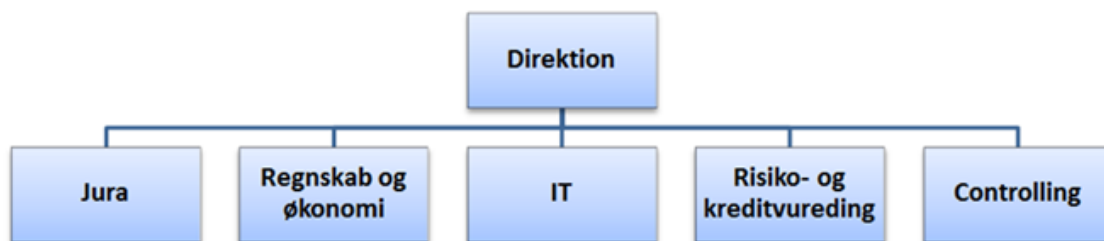
P2p lånevirkomheden påtager sig således intet ansvar for, at en låntager opfylder sine finansielle forpligtelser over for långiver, idet p2p lånevirkomheden ingen selvstændig rolle har i tilknytning til det indbyrdes retsforhold mellem långivere og låntagere. Indgåelse af låneaftaler mv. udgør ingen trepartsaftale mellem p2p lånevirkomheden, långivere og låntagere.

6.3.3 P2p lånevirkomhedens organisation

I forbindelse med præsentationen af p2p lånevirkomhedens organisation i låneformidlingssystembeskrivelsen bør ledelsen vælge at præsentere virksomhedens organisationsdiagram, som viser ansvarsområder og rapporteringslinjer. Herefter bør ledelsen forklare de enkelte afdelingers ansvarsområder, således at p2p lånevirkomhedens kunder kan få indsigt i, hvordan p2p lånevirkomheden fungerer. Organisationen af p2p lånevirkomheden kan eksempelvis illustreres og beskrives således i låneformidlingsprocesbeskrivelsen:

Organisationsstruktur

Ansvar og organisering i p2p lånevirkomheden fremgår af nedenstående organisationsdiagram:

Figur 6.1: Organisationsdiagram i p2p lånevirkksomheden. Kilde: egen tilvirkning

Direktion

P2p lånevirkksomhedens direktion har ansvaret for udførelsen af den overordnede strategi og forretningsudviklingen af p2p lånevirkksomheden, ledelse og organisering af p2p lånevirkksomheden og det overordnede ansvar for forretningsgange og kontrolfunktioner. Desuden har direktionen ansvar for rapportering til p2p lånevirkksomhedens bestyrelse og at lovgivningen overholdes.

Jura

Jura forestår udarbejdelse af låneaftaler, de almindelige vilkår og betingelser for anvendelsen af p2p lånevirkksomhedens platform, persondatapolitik, indsamling og opbevaring af oplysninger i forbindelse med hvidvask og terrorfinansiering ("KYC") samt indberetning til Finanstilsynet og Erhvervsstyrelsen. Desuden planlægning af direktions- og bestyrelsesmøder og generalforsamlinger samt udfærdigelse af materiale hertil forestås af Jura.

Regnskab og økonomi

Regnskab og økonomi har ansvaret for udarbejdelsen af den løbende rapportering i form af kvartals-, halvårs- og årsregnskaber, årsrapporter. Derudover har Regnskab og økonomi ansvaret for registrering og bogføring samt øvrige regnskabsleverancer til offentlige myndigheder.

IT

IT har den generelle ansvar for p2p lånevirkksomhedens informationssystemer, herunder platformen bestående af front-end system (hjemmesiden) og back-end system (låneformidlingssoftware). Desuden har IT ansvaret for organisering af IT sikkerhed, styring af netværk og drift, adgangskontroller, anskaffelse, vedligeholdelse og udvikling af IT samt beredskabsstyring.

Risiko- og kreditvurdering

Risiko- og kreditvurdering har ansvaret for vurdering af låntageres kreditværdighed og risikoklassifikation, som baseres på mixet mellem traditionel bank kreditvurdering, algoritmer og ekstern kreditvurdering fra p2p lånevirkksomhedens samarbejdspartnere. Herudover har risiko- og kreditvurdering ansvaret for at der gennemføres MiFID-tests af långivere.

Controlling

Controlling har til formål at sikre et fyldestgørende og effektivt kontrolmiljø omkring p2p lånevirksohmhedens kunders konti, herunder påse, at renten på lån, der formidles og administreres af p2p lånevirksohmheden, korrekt beregnes og at lån afvikles i overensstemmelse med lånekontrakter og tilhørende betalingsplaner. Desuden har controlling ansvar for controlling af p2p lånevirksohmhedens regnskaber, herunder afvigelsesforklaringer mellem regnskaber og budgetter.

6.3.4 Kontrolrammer, kontrolstruktur og kriterier

Denne del af låneformidlingsprocesbeskrivelsen har til formål, at belyse de etablerede forretningsprocesser og kontroller i forbindelse med de ydelser p2p lånevirksohmheden udfører for sine kunder. Herudover skal denne del af låneformidlingssystembeskrivelsen fastsætte kriterier og omfang for kontrolimplementering samt give indsigt i formulerede kontrolmål og implementerede kontrolaktiviteter, der sikrer overholdelsen af de fastsatte kriterier.

Med udgangspunkt i EBAs anbefalinger jf. kapitel 4, kan p2p lånevirksohmheden formulere denne del af låneformidlingssystembeskrivelsen således:

Kontrolrammer, kontrolstruktur og kriterier for kontrolimplementering

P2p lånevirksohmhedens etablerede processer og kontroller omfatter alle ydelser, der udføres for kunderne. Fastsættelse af kriterier og omfang af kontrolimplementering hos p2p lånevirksohmheden sker ud fra EBAs rapport om den lånebaserede crowdfunding, som indeholder anbefalinger for forretningsgange, der anses for nødvendige med henblik på at iagttage risikofaktorer i den lånebaserede crowdfunding. Med udgangspunkt i denne rapport er relevante kontrolområder og kontrolaktiviteter implementeret på de ydelser, som p2p lånevirksohmheden udfører. Med udgangspunkt i den valgte kontrolmodel indgår følgende kontrolområder i det samlede kontrolmiljø:

- *Registrering*
- *Vilkår og betingelser*
- *Personoplysninger*
- *Besvigelser*
- *Risikoanalyser og kreditvurderinger*
- *Sikring mod konkurs*
- *IT sikkerhed*

Herefter bør ledelsen i p2p lånevirksohmheden for hvert af ovenstående kontrolområde beskrive risiko, kontrolmål, kontrolaktivitet, tidpunkt for udførelse af kontrollen, ansvar for udførelsen af kontrollen og hvordan kontrollen er dokumenteret.

I forhold til "Registrering", jf. ovenfor, vil der således være tale om kontroller, der sikrer overholdelse af LBT, da dette adresserer den juridiske regulering af p2p lånevirksohmheden og dermed den juridiske sikkerhed overfor kunderne, jf. afsnit 4.7.1 i det foregående kapitel. Der kan således være tale om kontroller, der sikrer overholdelse af kapitalkrav i henhold til LBT §§ 12 og 13.

Kontrolområdet "Vilkår og betingelser", jf. ovenfor, bør omfatte kontroller, der sikrer, at alle relevante oplysninger om kundernes rettigheder og forpligtelser er tilvejebragt til kundernes disposition på p2p lånevirksohmhedens hjemmeside og at kundernes klager i forbindelse hermed behørigt behandles, jf. afsnit 4.7.2 i det foregående kapitel. Der kan således være tale om kontroller, der sikrer, at låntagere accepterer vilkår og betingelser før p2p lånevirksohmheden overfører midlerne fra långivere og kontroller, og kontroller, der sikrer, at kundernes klager behandles inden for den lovede tidsinterval.

I forbindelse med "Personoplysninger" og "Besvigelser", jf. ovenfor, bør låneformidlingsprocesbeskrivelsen omtale kontroller, der sikrer overholdelse af PDL og HVL, jf. henholdsvis afsnit 4.7.3 og 4.7.4 i det foregående kapitel. "Sikring mod konkurs" bør omfatte kontroller, der sikrer, at p2p lånevirksohmheden har opdaterede kontrakter med andre virksomheder, der kan overtage administration af låneaftaler, hvis p2p lånevirksohmheden skulle gå konkurs, jf. afsnit 4.7.6 i det foregående kapitel.

"Risikoanalyser og kreditvurderinger" er et kontrolområde, som bør omfatte kontroller med henblik på at sikre korrekte og uafhængige risikoanalyser og kreditvurderinger af p2p lånevirksohmhedens kunder, mens "IT sikkerhed" bør omfatte IT-kontroller, der minimerer risici i forbindelse med tekniske problemer og nedbrud, således at der kan udføres effektiv låneformidling, jf. henholdsvis afsnit 4.7.5 og 4.7.7 i det foregående kapitel.

Der kan naturligvis være flere kontrolmål og kontrolaktiviteter, der har tilknytning til det samme kontrolområde. Vurdering af, hvor mange kontrolmål og kontrolaktiviteter der tilknyttes det samme kontrolområde vil afhænge af, hvor mange risici der ønskes adresseret i forhold til det pågældende kontrolområde. Eksempelvis i forbindelse med "Risikoanalyser og kreditvurderinger" kan der således være tale om to forskellige kontroller med to forskellige kontrolmål, hvor den ene sikrer *korrekt* kreditvurdering og den anden sikrer *uafhængig* kreditvurdering, således at både modpartsrisici og risici for vildledende oplysninger adresseres af kontrolområdet "Risikoanalyser og kreditvurderinger".

For at illustrere, hvordan en aspekt af kontrolområdet "Risikoanalyser og kreditvurderinger" kan vises i låneformidlingsprocesbeskrivelsen, kan følgende eksempel anvendes:

Risiko

Långivere antager, at annoncerede låntagere ikke har været genstand for hensigtsmæssig kreditvurdering.

Kontrolmål

Sikre at låntagere inddeles i rigtige risikoklasser.

Kontrolaktivitet

Hver eneste låntager kreditvurderes. Når kreditvurderingen af en låntager afsluttes, tildeles låntageren en risikoklasse (eksempelvis A). Forinden afsendelse af svar til låntageren, gennemgås låneansøgningen og kreditvurderingen af lederen for "Risikoanalyser og kreditvurderinger" med henblik på at bekræfte eller afkræfte kreditvurdering og risikoprofilen af den pågældende låntager.

Tidpunkt for udførelse af kontrol

Ved enhver låneansøgning, der har opfyldt minimumskriterierne for kreditvurdering.

Ansvar for udførelse af kontrol

Afdelingsleder for "Risikoanalyser og kreditvurderinger.

Kontroldokumentation

Dokumentation for risikoklassificering af låntagere sker i p2p lånevirkomhedens XYZ kreditvurderingssystem.

Som ovenfor nævnt, bør p2p lånevirkomheden for hvert kontrolområde beskrive kontrolmål, kontrolaktiviteter, tidspunkt og ansvar for udførelsen af kontroller. Når dette er gjort, vil p2p lånevirkomhedens kunder få indblik i, hvordan deres formodede risici adresseres via p2p lånevirkomhedens kontroller.

6.4 Udtalelse fra ledelsen

Som nævnt ovenfor, vil der, i forhold til p2p lånevirkomhedens ledelse, være en forventning om, at den er i stand til at udfærdige en udtalelse sin beskrivelse af låneformidlingsproces. Udtalelsen har til formål at belyse, at ledelsen vedkender sig låneformidlingsprocesbeskrivelsen, dens formål, omfang og resultater. Herudover har udtalelsen til formål at belyse, hvilke kriterier, der blev anvendt til at måle og vurdere

låneformidlingsprocesbeskrivelsen i forhold til dens evne til at adressere kundernes risici. Sådan en udtalelse er illustreret i Bilag 1⁵¹.

Når p2p lånevirksohedens revisor har vurderet, hvilken erklæringsopgave og erklæringsstandard, der er tale om i forbindelse med låneformidlingsprocessen, og når p2p lånevirksohedens ledelse i denne forbindelse har udfærdiget udtalelsen om og beskrivelsen af låneformidlingsprocessen, skal revisor planlægge og udføre erklæringsopgaven, som foreskrevet i den relevante erklæringsstandard. I forbindelse hermed, er det forudsat, at revisor har accepteret erklæringsopgaven og at vilkårene for erklæringsopgaven er aftalt i aftalebrevet. Endvidere er det forudsat, at revisor har de kompetencer, der er nødvendige for at planlægge og udføre erklæringsopgaven. Planlægning og udførelse af erklæringsopgaven i det næste kapitel går derfor ud på, at analysere, hvilke arbejdshandlinger revisor skal overveje, samt hvordan disse arbejdshandlinger eventuelt kan udføres. Endvidere analysere det næste kapitel, hvorledes en revisorerklæring kan formuleres i forbindelse med p2p lånevirksohedens låneformidlingsproces.

⁵¹ Wannafind ISAE 3402 Type 2 erklæring brugt som inspiration. Se <https://www.wannafind.dk/wanafind-isae-3402-2013.pdf>

7. Planlægning og udførelse af erklæringsopgaven

Arbejdshandlinger, som revisor skal planlægge og udføre, med henblik på at afgive en erklæring, der adresserer afhandlingens problemstilling samt den efterfølgende udformning af revisors erklæring, baseres på følgende opsummering fra kapitel 5:

- Erklæringsindhold: Udtalelse fra p2p lånevirksohmheden
- Erklæringssemne: Beskrivelse af låneformidlingsprocessen
- Kriterier: Præsenteret i udtalelsen fra ledelsen
- Grad af sikkerhed: Høj grad af sikkerhed
- Erklæringsstandard: ISAE 3000
- Erklæringsopgave: Attestationsopgave

Faktorer, der påvirker revisors valg af handlinger, omfatter arten af erklæringsemnet, graden af sikkerhed og de tiltænkte brugeres og opdragsgivers oplysningsbehov⁵². Som det fremgår opsummeringen ovenfor, er erklæringsemnet p2p lånevirksohmhedens beskrivelse af låneformidlingsprocessen og der efterspørges en revisorerklæring med høj grad af sikkerhed på baggrund af det store oplysningsbehov hos p2p lånevirksohmhedens kunder, som er de tiltænkte brugere, jf. afsnit 6.3 i dette kapitel. Idet der lægges op til, at låneformidlingsprocesbeskrivelsen belyser de etablerede forretningsprocesser og kontroller i forbindelse med de ydelser p2p lånevirksohmheden leverer, skal revisor udføre tests af disse kontroller.

7.1 Test af kontroller

Kontrollerne, som testes af revisor, vil fremgå af låneformidlingsprocesbeskrivelsen, og det vil være op til revisor at vurdere, hvilke, hvor mange og i hvilket omfang kontrollerne skal testes. Denne vurdering afhænger dog af revisors overvejelser af væsentlighed i forhold til erklæringsopgaven. Revisors overvejelser om væsentlighed er et spørgsmål om faglig vurdering og påvirkes af revisors opfattelse af de tiltænkte brugers fælles oplysningsbehov som gruppe⁵³. I forbindelse hermed, er det vigtigt, at bemærke, at p2p lånevirksohmhedens kunder er både låntagere og långivere, som hver især har forskellige oplysningsbehov, som følge af de forskellige risici de påtager sig, jf. kapitel 4. Eksempelvis vil lånetagerne være interesserede i, at p2p lånevirksohmheden har udførelige kontroller i forbindelse med *korrekte* kreditvurderinger, således at deres risici for låntagernes misligholdelse afdækkes, mens låntagerene vil være interesserede i kontrollerne, der sikrer *hurtige* kreditvurderinger, således at deres likviditetsrisici behørigt adresseres. Derfor vurderes det, at oplysningsbehov hos p2p lånevirksohmhedens kunder, som en samlet gruppe

⁵² Jf. afsnit A109 i ISAE 3000 (ajourført)

⁵³ Jf. afsnit A94 i ISAE 3000 (ajourført)

bestående af både långivere og låntagere, er stor, hvorfor det er fundet hensigtsmæssigt, at revisor tester de kontroller, der er udformet til at afdække både långivernes og låntagernes risici. Disse kontroller forventes således at fremgå af p2p lånevirksohedens beskrivelse af lånformidlingsprocessen.

Når kontrollerne fra låneformidlingsprocesbeskrivelsen, skal testes, bør revisor anvende følgende testtyper (arten af test):

- forespørgsel,
- observation,
- inspektion og
- genudførelse

7.1.1 Forespørgsel

Forespørgsler skal udføres for bl.a. at opnå viden og yderligere oplysninger om indførte politikker og procedurer, herunder hvordan kontrolaktiviteterne udføres, samt at få bekræftet beviser for politikker, procedurer og kontroller. Der kan således være tale om forespørgsler til p2p lånevirksohedens personale om, hvor mange gange om året der udføres back up procedurer med henblik på at forhindre tekniske problemer med p2p lånevirksohedens hjemmeside, således at transaktionerne mellem långivere og låntagere besværligt kan strømme. Imidlertid er forespørgsler ikke alene tilstrækkelige til at konkludere, hvorvidt kontrollerne har fungeret effektivt. Derfor skal forespørgsler udføres som en supplerende handling, dvs. sammen med en eller flere af de andre testtyper.

7.1.2 Observation

Observation går ud på, at revisor overværer kontrollen, mens den bliver udført. Under observation bekræfter revisor, at kontrollen eksisterer og at den anvendes. Der kan således være tale om en observation af en gennemgang af kreditvurderede låntagere, med henblik på, at vurdere rigtigheden af de tildelte risikoklasser, hvilket afdækker långivernes risiko for, at de lokkes til at udlåne (investere) på basis af et løfte om en urealistisk høj forretning (afkast). Denne observation vil give revisor en overbevisning om, at gennemgangen af kreditvurderede låntagere udføres, men der er en risiko for, at den person som udfører gennemgangen gør dette mere grundigt når revisor er til stede, end hvis revisor ikke var til stede. Observationen er ikke altid praktisk og effektiv måde at teste alle kontroller på, idet den kræver revisors tilstedeværelse. I forbindelse med låneformidlingsprocesbeskrivelsen vil der være mange forskellige kontroller, som udføres på forskellige tidspunkter, hvorfor det naturligvis vil være uhensigtsmæssigt, at teste alle kontroller via observation. Fordelen ved observation er derimod, at revisor får mulighed for at se,

hvordan en kontrol i praksis udføres hos p2p lånevirkomheden og dermed får en bedre forståelse af kontrollens funktionalitet.

7.1.3 Inspektion

Inspektion går ud på, at revisor gennemgår dokumentation for de udførte kontroller, som fremgår af låneformidlingsprocesbeskrivelsen. Der er således tale om granskning af dokumenter og rapporter med det formål at vurdere implementeringen, udformningen og overvågningen af de specifikke kontroller, således at de kan forventes at være effektive. I forbindelse med p2p lånevirkomheden kan der, eksempelvis, være tale om en gennemgang af skriftlige procedurer for MiFID tests af långivere, med henblik på, at vurdere, hvornår og hvorledes disse MiFID tests skal udføres af p2p lånevirkomhedens personale, således at långiverenes likviditetsrisiko afdækkes. Herefter kan revisor tage en stikprøve af MiFID tests og verificere, om de blev udført og godkendt som foreskrevet i de skriftlige procedurer.

7.1.4 Genudførelse

Genudførelse, jf. ovenfor, går ud på, at revisor selv udfører den kontrol, som p2p lånevirkomhedens personale har udført, for på den måde at verificere kontrollens effektivitet. Der kan således være tale om genudførelse af kontrollen, der sørger for, at midlerne fra långivere ikke overføres til låntagere før låntagernes godkendelse af låneaftaler. I forbindelse hermed kan revisor selv prøve at overføre midlerne til en udvalgt gruppe af låntagere, som er fuldt ud finansierede, men som endnu ikke har godkendt låneaftalerne. Såfremt revisor "stoppes" med en meddelelse om, at låntagerne endnu ikke har godkendt låneaftalerne og at overførslen endnu ikke mulig, vil denne kontrol være effektiv.

Som nævnt, lægges det op til, at revisor tester de kontroller, der fremgår af låneformidlingsprocesbeskrivelsen. Imidlertid afhænger omfanget af test af kontroller ikke alene af antallet af kontroller, men også af antallet af tests, der skal foretages i forbindelse med de enkelte kontroller. Antallet af tests af kontroller vil selvfølgelig være baseret på revisors faglige vurdering og den tidsmæssige placering af tests af kontroller. Af hensyn til en effektiv udførelse af erklæringsopgaven, er det fundet hensigtsmæssigt, at revisor kombinerer de ovenævnte testtyper i forbindelse med de enkelte kontroller, der fremgår af låneformidlingsprocesbeskrivelsen. Der kan eksempelvis være tale om at udsætte en enkelt kontrol fra låneformidlingsprocesbeskrivelse for en kombination af forespørgsel, observation, inspektion og genudførelse.

Når revisor er færdig med arbejdshandlingerne, skal revisor rapportere udfaldet af sit arbejde. Dette gøres via en revisorerklæring, som skal indeholde nogle grundlæggende elementer som ISAE 3000 kræver.

Indholdet og en mulig udformning af en ISAE 3000 erklæring i forbindelse med afhandlingens problemstilling gennemgås i det næste afsnit.

7.2 Revisors erklæring

Idet ISAE 3000 retter sig mod et bredt spektrum af erklæringsopgaver, er en egentlig model for præsentation og indhold af en erklæring ikke mulig⁵⁴. Derimod indeholder ISAE 3000 en oversigt over de elementer, der skal medtages i erklæringen, når det er relevant. Disse elementer fremgår af afsnit 69 i ISAE 3000 og de uddybende forklaringer findes i afsnit A162-A187. Med udgangspunkt i opsummeringen ovenfor og en anbefaling om, at ISAE 3000 erklæringen i forhold til p2p lånevirkomhedens låneformidlingsproces består af tre dele; (1) revisors erklæring, (2) udtalelse fra ledelsen og (3) beskrivelse af låneformidlingsprocessen, bør revisors erklæring udformes ud fra følgende elementer:

7.2.1 Overskrift

Jf. ISAE 3000 afsnit 161 skal erklæringen indeholde en overskrift, der klart indikerer, at erklæring med sikkerhed er afgivet af en uafhængig revisor. Således i forhold til afhandlingens problemstilling kan denne overskrift formuleres således: *"Uafhængig revisors erklæring om beskrivelsen af låneformidlingsprocessen og de tilhørende kontroller"*.

7.2.2 Adressat

Erklæringen skal adresseres til den eller de parter, som erklæringen retter sig imod, jf. ISAE 3000 afsnit A162. Normalt adresseres erklæringen til opdragsgiveren, men i nogle tilfælde til andre tiltænkte bruger. I forbindelse med erklæringsopgaven, som denne afhandling behandler, skal erklæringen rettes mod ledelsen i p2p lånevirkomheden, som er opdragsgiveren, og til p2p lånevirkomhedens kunder, som er de tiltænkte bruger. Adressaterne kan præsenteres således: *"Til ledelsen i p2p lånevirkomhed A/S og p2p lånevirkomhed A/S's kunder"*.

7.2.3 Identifikation og beskrivelse af emneindholdet og erklæringsemnet

Erklæringen skal identificere eller beskrive den grad af sikkerhed, revisor har opnået, samt emneindholdet og/eller erklæringsemnet. Hvis revisors konklusion henviser til udtalelsen fra den relevant part, skal udtalelsen vedlægges erklæringen, gengives i erklæringen, eller refereres til en kilde, der er tilgængelig for de tiltænkte bruger. Såfremt udtalelsen fra p2p lånevirkomhedens ledelse og låneformidlingsprocesbeskrivelsen vedlægges revisors erklæring, som ovenfor anbefalet, kan dette afsnit i

⁵⁴ REVU's udtalelse om de uafhængige revisors erklæring ved andre erklæringsopgaver med sikkerhed end revision eller review af historiske finansielle oplysninger

erklæringen udformes således:⁵⁵ *”Vi har fået til opgave at erklære os vedrørende p2p lånevirkomhedens udtalelse i afsnit X samt de tilhørende beskrivelser af kontrolmiljøet i afsnit Y for p2p lånevirkomhedens låneformidlingsydelser, omfattende design, implementering og effektivitet af kontroller anført i beskrivelsen. P2p lånevirkomhedens beskrivelse omhandler de kontroller, som er etableret til afdækning af de risici, som p2p lånevirkomhedens kunder påtager sig i forbindelse med de ydelser, som p2p lånevirkomheden udfører for sine kunder. Vores konklusion udtrykkes med høj grad af sikkerhed.”*

7.2.4 Identifikation af kriterier

Jf. afsnit A164 i ISAE 3000 skal relevante kriterier identificeres. I forhold til afhandlingens erklæringsopgave vil kriterierne fremgå af ledelsens udtalelse, og revisor kan henvise til disse kriterier således:⁵⁶ *”De kriterier, vi har anvendt ved udformningen af konklusionen, er de kriterier, der er beskrevet i p2p lånevirkomhedens udtalelse i afsnit X.*

7.2.5 Iboende begrænsninger

Såfremt der er eventuelle iboende begrænsninger knyttet til erklæringsemnet og/eller relevante kriterier, skal revisor lave en beskrivelse, der knytter sig til målingen eller vurderingen af erklæringsemnet efter de relevante kriterier, jf. afsnit A165 i ISAE 3000. I forhold til erklæringen om p2p lånevirkomhedens låneformidlingsproces, vil de iboende begrænsninger være, at beskrivelsen ikke nødvendigvis indeholder alle de aspekter, som hvert enkelt kunde måtte anse vigtigt efter deres egen særlige formål og at den historiske vurdering af effektiviteten af den interne kontrol ikke er relevant for fremtidige perioder. Dette afsnit i erklæringen kan formuleres således:⁵⁷ *”P2p lånevirkomhedens beskrivelse er udarbejdet af opfylde de almindelige behov hos en bred kreds af kunder og omfatter derfor ikke nødvendigvis alle de aspekter ved låneformidlingsprocessen, som enhver kunder måtte anse for vigtigt efter deres egne særlige forhold. Herudover er fremskrivningen af enhver beskrivelse eller konklusion til fremtidige perioder undergivet risikoen for, at kontrollerne, som følge af ændringerne i forudsætningerne, kan blive utilstrækkelige eller svigte.”*

Når de relevante kriterier er udformet til et bestemt formål, skal revisor lave en beskrivelse, hvori læserne gøres opmærksomme herpå og, at emneindholdet, som følge deraf, muligvis ikke egnes til andet formål, jf. afsnit A166-A167 i ISAE 3000. Herudover kan revisor overveje at begrænse brugen af erklæringen ved at anføre, at erklæringen alene er tiltænkt specifikke brugere. I forhold til erklæringen om p2p

⁵⁵ Wannafind ISAE 3402 Type 2 erklæring brugt som inspiration. Se <https://www.wannafind.dk>

⁵⁶ Human Time ISAE 3000 erklæring brugt som inspiration. Se <http://www.humantime.com>

⁵⁷ Human Time ISAE 3000 erklæring brugt som inspiration. Se <http://www.humantime.com>

lånevirksohedens låneformidlingsproces vil dette være relevant, idet erklæringen udelukkende er tiltænkt til p2p lånevirksohedens kunder, som et bidrag til deres beslutningsgrundlag. I erklæringen kan dette formuleres således:⁵⁸ *"Vores erklæring er udelukkende udarbejdet til brug for p2p lånevirksohedens kunder, som et bidrag til deres beslutningsgrundlag, når de overvejer deres egne risici i forbindelse med udlån og optagelse af lån gennem p2p lånevirksohedens platform."*

7.2.6 Beskrivelse af den ansvarlige parts og revisors ansvar

Jf. ISAE 3000 afsnit A168 skal erklæringen indeholde en udtalelse, der identificerer den ansvarlige part og beskriver den ansvarlige parts og revisors ansvar. Dette kan formuleres således:⁵⁹

"Ledelsens ansvar

Ledelsen i p2p lånevirksoheden er ansvarlig for udarbejdelse af efterfølgende udtalelse samt beskrivelse af kontrolmiljøet, jf. afsnit Y. Ledelsen er endvidere ansvarlig for sikring af beskrivelsens fuldstændighed og nøjagtighed, herunder sikre en korrekt fremstilling og præsentationen af udtalelse og beskrivelse i denne erklæring. Der er endvidere ledelsens ansvar at levere de ydelser, som beskrivelsen omfatter, og at udforme og designe samt implementere effektive kontroller for at opnå de identificerede kontrolmål.

Revisors ansvar

Vores ansvar er på grundlag af vores undersøgelser at udtrykke en konklusion om p2p lånevirksohedens beskrivelse samt design, implementering og effektivitet af kontroller relateret til de kontrolmål, der er anført i beskrivelsen."

7.2.7 Erklæringsstandard, kvalitetsstyring samt uafhængighed og etiske regler

Revisor skal udtale sig om:

1. at erklæringsopgaven er udført i overensstemmelse med ISAE 3000, jf. afsnit A169-A170,
2. at det firma, som revisor er beskæftiget i anvender ISQC 1 eller andre faglige eller lovgivningsmæssige krav, der er mindst ligeså krævende som ISQC 1, jf. afsnit A171, og
3. at revisor overholder krav til uafhængighed og andre etiske krav i IESBA's Etiske regler eller andre faglige krav, eller krav, der er indført ved lov eller øvrig regulering, jf. afsnit A172

I forbindelse hermed har FSR udarbejdet en anbefaling til formulering af obligatoriske elementer i en erklæring efter ISAE 3000. I forbindelse med erklæringen om p2p lånevirksohedens låneformidlingsproces kan dette formuleres som vist i Bilag 2

⁵⁸ Wannafind ISAE 3402 Type 2 erklæring brugt som inspiration. Se <https://www.wannafind.dk>

⁵⁹ Wannafind ISAE 3402 Type 2 erklæring brugt som inspiration. Se <https://www.wannafind.dk>

7.2.8 Det udførte arbejde

Revisor skal lave et informativt sammendrag af det udførte arbejde, der er udført som grundlag for revisors konklusion. I forbindelse hermed hjælper revisor de tiltænkte brugere til at forstå arten af den sikkerhed, der formidles ved revisors erklæring. I forbindelse med erklæringen om p2p lånevirksohmhedens låneformidlingsproces kan dette sammendrag formuleres således:⁶⁰ *"En erklæringsopgave med sikkerhed for beskrivelsen, design og effektiviteten af kontroller hos p2p lånevirksohmhed omfatter udførelse af procedurer med henblik på at opnå bevis for p2p lånevirksohmhedens beskrivelse af sin låneformidlingsproces, samt kontrollernes design og effektivitet. De udvalgte procedurer afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risikoen for, at beskrivelsen ikke fremstår dækkende, og at kontroller ikke er hensigtsmæssigt designet eller ikke fungerer effektivt. Vores procedurer omfatter en test af de kontrolmål, der er anført i beskrivelsen, bliver nået. Vores procedurer omfatter endvidere en vurdering af den samlede præsentation af beskrivelsen, hensigtsmæssigheden af de heri anførte kontrollermål, samt at hensigtsmæssigheden af de kriterier, som p2p lånevirksohmheden har specificeret og beskrevet i sin udtalelse i afsnit X.*

Det er vores opfattelse, at det opnåede bevis er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion."

7.2.9 Konklusion

Konklusionen skal udtrykkes positivt i forbindelse med afhandlingens erklæringsopgave, da der er tale om en erklæringsopgave med høj grad af sikkerhed. Herudover skal konklusionen være tredelt, idet den refererer til: (1) erklæringsemnet og relevante kriterier, (2) emneindholdet og relevante kriterier og (3) udtalelsen fra den ansvarlige part. I forbindelse med afhandlingens erklæringsopgave kan konklusionen formuleres således:⁶¹ *"Vores konklusion er udformet på grundlag af de forhold, der er redegjort i denne erklæring. De kriterier, vi har anvendt ved udformningen af konklusionen, er de kriterier, der er beskrevet i p2p lånevirksohmhedens udtalelse i afsnit X. Det er vores opfattelse:*

- a. at beskrivelsen af låneformidlingsprocessen og de indførte kontroller til afdækning af kundernes risici, således som de var udformet og implementeret i perioden fra dd.mm.åååå til dd.mm.åååå, i alle væsentlige henseender er retvisende,*
- b. at kontrollerne, der knytter sig til de kontrolmål, der er anført i beskrivelsen, i alle væsentlige henseender var hensigtsmæssigt udformet i perioden fra dd.mm.åååå til dd.mm.åååå, og*

⁶⁰ Human Time ISAE 3000 erklæring brugt som inspiration. Se <http://www.humantime.com>

⁶¹ Wannafind ISAE 3402 Type 2 erklæring brugt som inspiration. Se <https://www.wannafind.dk>

- c. *at de testede kontroller, som var de kontroller, der var nødvendige for at give høj grad af sikkerhed for, at kontrolmålene i beskrivelsen blev nået i alle væsentlige henseender, har fungeret effektivt i perioden fra dd.mm.åååå til dd.mm.åååå*"

7.2.10 Henvisning til test af kontroller

I forbindelse med ovenstående konklusion skal revisor referere til sine resultater. Resultaterne af test af kontroller kan vises som en selvstændig beskrivelse, hvortil der henvises i selve revisorerklæringen. I revisorerklæringen kan henvisningen præsenteres således:⁶²

"Beskrivelse af test af kontroller

De specifikke kontroller, der er blevet testet, og resultater af disse test fremgår på side X-Y"

Resultaterne af test af kontroller kan præsenteres således:⁶³

"Risici, kontrolmål, kontroller, test og resultat af test

I nærværende beskrivelse er følgende informationer beskrevet af p2p lånevirkksomhed:

- *relevante risici, som kunderne påtager sig i forbindelse med p2p lånevirkksomhedens ydelser, udvalgt af p2p lånevirkksomheden,*
- *indførte kontrolaktiviteter, udvalgt af p2p lånevirkksomheden, og udformet til at nå kontrolmålene*
- *p2p lånevirkksomhedens kommentarer til de af revisor identificerede afvigelser.*

I nærværende beskrivelse er følgende informationer således beskrevet af revisor

- *en beskrivelse af de udførte test med henblik på at konkludere, hvorvidt p2p lånevirkksomhedens anførte kontroller var hensigtsmæssigt udformet til at nå de anførte kontrolmål og afdække kundernes risici*
- *resultatet af vores test af hensigtsmæssigheden og udformningen af kontroller med p2p lånevirkksomhedens kommentarer til enhver af de konstaterede afvigelser.*

Herefter et eksempel på risiko, kontrolmål, kontrolaktivitet, test udført af revisor, resultat af test og kommentar fra ledelsen:⁶⁴

"Risiko

Långiveres og låntageres personoplysninger stjæles og/eller misbruges.

⁶² Human Time ISAE 3000 erklæring brugt som inspiration. Se <http://www.humantime.com>

⁶³ Human Time ISAE 3000 erklæring brugt som inspiration. Se <http://www.humantime.com>

⁶⁴ Human Time ISAE 3000 erklæring brugt som inspiration. Se <http://www.humantime.com>

Kontrolmål

P2p virksomheden har etableret betryggende rammer for autorisation og adgangskontrol, jf. Sikkerhedsbekendtgørelsen § 11.

Kontrolaktivitet

Der skal være retningslinjer for, hvilke medarbejdere der er autoriseret til at tilgå personoplysninger lagret i kundernes konti.

Test udført af revisor

Vi har udført forespørgsel hos passende personale og inspiceret retningslinjer for behandling af personoplysninger hos p2p lånevirkomheden.

Vi har via genudførelse observeret, at ingen af de uautoriserede medarbejdere har adgang til at tilgå personoplysninger lagret i kundernes konti.

Resultat af test

Ingen afvigelser konstateret.

Kommentarer fra p2p lånevirkomheden

Ingen."

7.2.11 Eventuel modifikation

Såfremt revisor på grundlag af sit udførte arbejde finder p2p lånevirkomhedens udtalelse og beskrivelsen fejlbehæftet, kan dette medføre, at revisor bliver nødsaget til at modificere sin konklusion. En modificeret konklusion skal indeholde et afsnit, der beskriver de(t) forhold, som giver anledning til modifikation og et afsnit, der indeholder det modificerede konklusion.

Ligesom ved revision eller review kan erklæringsopgaver medføre "konklusion med forbehold", "afkræftende konklusion" og "manglende konklusion". Reglerne for en modificeret konklusion findes i ISAE 3000 afsnit 74-77(a), og hvis revisor vurderer, at der skal udtrykkes en modificeret konklusion i forhold til erklæringen om p2p lånevirkomhedens beskrivelse af låneformidlingsprocessen og de tilhørende kontroller, kan følgende figur anvendes:

	Væsentlige, men ikke gennemgribende forhold	Væsentlige og gennemgribende forhold
Revisors faglige vurdering: beskrivelsen indeholder fejlinformation	Konklusion med forbehold	Afkræftende konklusion
Begrænsning i revisors arbejde: der kan ikke opnås tilstrækkeligt og egnet bevis	Konklusion med forbehold	Manglende konklusion

Figur 7.1: Modificerede konklusioner. Kilde: Revision 2, Apri 2015 med egen tilpasning

I forhold til revisors tests af de kontroller, der fremgår af p2p lånevirkomhedens beskrivelse af låneformidlingsprocessen, vil følgende omstændigheder give anledning til en modifikation af revisors konklusion:

- revisor forhindres i at teste kontrollerne – manglende konklusion
- kontrollerne er ineffektive – afkræftende konklusion
- revisor forhindres i at teste nogle af kontroller, mens resten af kontrollerne kan testes og de er effektive – konklusion med forbehold
- nogle af kontrollerne er ineffektive, mens resten af kontrollerne er effektive – konklusion med forbehold

7.2.12 Eventuelle supplerende oplysninger

ISAE 3000 afsnit 73 angiver, hvornår revisor skal angive supplerende oplysninger, uden at de har indvirkning på konklusionen. Iboende begrænsninger, som ovenfor nævnt, og fortolkning af relevante kriterier er forhold, der er væsentlige for en korrekt forståelse af revisors konklusion, er en del af revisors erklæring, og skal derfor ikke medtages som en supplerende oplysning.

En supplerende oplysning vil eksempelvis være, hvis p2p lånevirkomhedens ledelse, efter revisors faglige vurdering, i sin beskrivelse af låneformidlingsprocessen ikke på en passende vis beskriver virksomhedens ydelser. Dette forhold har en grundlæggende betydning for kundernes forståelse af emneindholdet, og vil således udgøre en supplerende oplysning i revisorerklæringen.

7.2.13 Underskrift, dato og lokalitet

Jf. ISAE 3000 afsnit A183 skal revisor underskrive erklæringen. Endvidere skal erklæringen dateres, hvor datoen ikke må være efter ledelsens underskrift af udtalelsen, jf. ISAE 3000 afsnit A184. Jf. Erklæringsbekendtgørelsens § 17, stk. 6 og 7 skal revisionsvirksomhedens navn samt navn på den underskrivende statsautoriseret eller registreret revisor angives, hvilket er et yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning.

8. Konklusion

Denne afhandling har vurderet og analyseret, hvorledes revisor kan erklære sig om låneformidlingsprocessen hos en virksomhed, der driver lånebaseret crowdfundingplatform, med henblik på, at bidrage til beslutningsgrundlaget hos denne virksomheds kunder. Ligeledes har afhandlingen belyst, hvordan ledelsen bør forholde sig i tilfælde af en sådan erklæringsopgave, herunder hvilke krav og forventninger, der vil være til ledelsen.

En forudsætning for, at påtage sig erklæringsopgaven, er, at revisor får en overordnet overblik over crowdfunding, der betragtes som en ny sektor inden for den finansielle verden. Denne sektor er for tiden under en kraftig udvikling, og den er inddelt i fire overordnede typer, nemlig donationsbaseret, belønningsbaseret, aktiebaseret og lånebaseret crowdfunding. P2p lånevirkomheder agerer inden for den lånebaserede crowdfunding via formidling af lån mellem långivere og låntagere. Som en ny og alternativ måde at investere og søge kapital på, har p2p lånevirkomheder behov for, at vinde kundernes tillid. Dette kan være svært uden en uafhængig foranstaltning, der kan bekræfte den troværdighed, der efterspørges af kunderne.

P2p lånevirkomheder udlåner ikke sine egne midler, men fungerer som et mødested mellem långivere og låntagere, hvor låneaftaler mellem långiverene og låntagerne kan indgås. Da disse virksomheder står for administrationen af låneaftalerne og betalingstransaktionerne mellem långiverne og låntagerne, skal de følge LBT. LBT stiller langt mindre krav til en p2p lånevirkomhed end FIL ville have gjort, hvorfor p2p lånevirkomhedens kunder påtager sig langt større risici end, eksempelvis, en banks kunder. I forbindelse hermed, har EBA identificeret nogle generelle risici, der er forbundet den lånebaserede crowdfunding, og anbefalet en række forretningsgange, p2p lånevirkomheder bør have i sine låneformidlingsprocesser.

Idet p2p lånevirkomhedens kunders risici har direkte indflydelse på beslutningen om, at ville udlåne eller optage låne gennem p2p lånevirkomheden, kan ledelsen i p2p lånevirkomheden have interesse i at vise, at virksomhedens låneformidlingsproces behørigt adresserer kundernes risici. Til denne opgave kan revisor engageres, idet en erklæring fra revisor, som en uafhængig kilde, vil øge kundernes tillid og dermed styrke deres beslutningsgrundlag.

Såfremt revisor engageres til den ovennævnte opgave, skal Begrebsrammen iagttages for at kunne fastlægge, hvilken erklæringsopgave, der er tale om, samt hvilken standard, der skal gøres brug af i forbindelse hermed. Afhandlingen har vurderet, at den mest relevante standard er ISAE 3000, da den retter sig mod et bredt spektrum af erklæringsopgaver.

Når revisor skal anvende ISAE 3000, er revisor, udover trepartsforholdet mellem revisor, p2p lånevirkomheden og kunderne, nødsaget til at iagttage andre betingelser for anvendelsen af ISAE 3000, herunder et passende erklæringsemne og egnede kriterier. Herudover skal revisor iagttage LBT, som pålægger p2p lånevirkomhedens ledelse et krav om skriftlige forretningsgange på alle væsentlige områder, som en betingelse for at opnå en tilladelse fra Finanstilsynet. Såfremt p2p virksomheden har denne tilladelse, vil revisor med rimelighed forvente, at p2p lånevirkomheden er i stand til at dokumentere erklæringsemnet i form af en beskrivelse af låneformidlingsprocessen. Denne beskrivelse skal dokumentere de forretningsgange, som EBA har anbefalet i sin rapport om risiciene i den lånebaserede crowdfunding. Beskrivelsen skal således bestå af etablerede kontroller, der er udformet til at imødekomme kundernes risici. Herudover vil revisor forvente, at ledelsen udfærdiger en udtalelse, som indeholder de relevante kriterier, således af beskrivelsen af låneformidlingsprocessen kan måles og vurderes op imod disse kriterier.

Såfremt ledelsen i p2p lånevirkomheden er i stand til at udfærdige beskrivelsen og udtalelsen, der behørigt adresserer kundernes risici, vil revisor foretage arbejdshandlinger i form af test af kontroller, med henblik på, at afdække, om de er effektive og behørigt adresserer kundernes risici. Som konklusion på sit arbejde, vil revisor udfærdige en revisorerklæring, som kunderne kan anvende, når de står i en situation, hvor de skal beslutte, om de vil udlåne (investere) eller optage lån gennem p2p lånevirkomheden.

9. Perspektivering

Selvom der på det seneste har været tegn på, at den økonomiske situation i Danmark efter finanskrisen, er ved at få det bedre, så oplever stadig væk mange SMV'er problemer med at få adgang til finansiering. Dette bekræftes af en undersøgelse foretaget af FSR, som gik ud på, at få revisorernes vurdering af den aktuelle finansieringssituation hos deres SMV kunder.⁶⁵ Blandt hovedkonklusionerne i undersøgelsen er, at SMV'ernes aktuelle adgang til finansiering hæmmer væksten, og at crowdfunding, som en alternativ finansieringsform, vinder langsomt indpas. Dette hænger således ikke helt sammen med udviklingen i den verdensomspændende crowdfunding, som indledningsvist blev belyst.

Desuden viser FSR's undersøgelse, at crowdfunding, herunder p2p låneformidling, har overvejende lille til mellem potentiale, som alternativ finansieringskilde, selv om ni ud af ti revisorer svarer, at deres SMV kunder søger mod alternativer til pengeinstitutterne. Dette betyder, at budskabet om crowdfunding ikke er spredt nok, hvor revisorer kan spille en vigtig rolle.

Virksomhederne, der driver crowdfunding platforme, har eksterne revisorer, ligesom mange andre virksomheder. I forbindelse med at sprede budskabet om crowdfunding, kan revisorer, som har crowdfundingvirksomheder som kunder, se på, hvordan de kan skræddersy sine ydelser, med henblik på at gøre disse virksomheder til pålidelige finansierings- og investeringsalternativer. En måde, at gøre dette på, blev vist i denne afhandling, hvor det forklares, hvorledes en revisorerklæring kan bruges, som et bidrag til, at tage beslutninger i forbindelse med investering og finansiering gennem en lånebaseret crowdfundingplatform. Herudover findes der mange andre ydelser, som revisorer kan tilbyde crowdfundingvirksomhederne, eksempelvis, strukturering af det interne kontrolmiljø, IT-revision i forbindelse med platformen, erklæringer i forbindelse med overholdelse af PDL, erklæringer i forbindelse med opgørelse af kapitalkrav i henhold til LBT, m.fl.

Troværdighed er en meget vigtig, hvis en forretning skal opleve succes, og i denne forbindelse er crowdfundingvirksomhederne, herunder p2p virksomheder, ingen undtagelse. At opnå en høj grad af troværdighed, som en alternativ finanssektor, kan være rigtigt svært efter den seneste finanskrisen, hvor mange finansielle virksomheder måtte lukke og hvor mange skandaløse handlinger blev afsløret. I forhold til crowdfundingvirksomhederne, kan revisorerklæringer være med til at blåstemple deres troværdighed og dermed tiltrække større interesse fra investorer og kapitalsøgende. Dette kan således medføre en win-win-win situation, hvor crowdfundingvirksomhederne får flere kunder, investorerne får højere afkast, kapitalsøgende får adgang til billigere kapital og revisorer får mere for sine ydelser.

⁶⁵ Fokus på finansiering – brugen af alternativ finansiering og crowdfunding, FSR, januar 2015

Bilag 1 – Udtalelse fra p2p lånevirksohmheden

Denne redegørelse omfatter en beskrivelse af låneformidlingsprocessen og kontrolmiljøet, herunder de kontroller, som p2p virksomheden udfører for deres kunder i relation til låneformidlingen. Beskrivelse af arbejdsprocesser og udførte kontroller er nærmere anført i afsnit X – Låneformidlingsprocesbeskrivelse fra p2p lånevirksohmheden. Redegørelsen har til formål at beskrive de arbejdsprocesser og udførte kontroller, som p2p lånevirksohmheden varetager for sine kunder.

Beskrivelsen omfatter perioden dd.mm.åååå til dd.mm.åååå og er udelukkende beregnet til p2p lånevirksohmhedens kunder, når de som långivere og låntagere overvejer at henholdsvis udlåne og optage lån gennem p2p lånevirksohmhedens platform.

P2p virksomheden bekræfter, at:

1) Beskrivelsen giver en retvisende redegørelse for p2p lånevirksohmhedens arbejdsprocesser og udførte kontroller til sikring af betryggende foranstaltninger omkring låneformidlingsydelser. Ved låneformidlingsydelser forstås:

- at matche potentielle låntagere og långivere,
- at tilbyde en strømlinet ensartet proces til at indgå standardiserede låneaftaler,
- at forestå betalinger mellem långivere og låntagere, låneudbetaling og afvikling af ydelser,
- at kreditvurdere låntagere, og
- at formidle inddrivelse ved låntagers misligholdelse

Kriterierne for denne udtalelse var, at den medfølgende beskrivelse:

- redegør for de typer af ydelser, der udføres
- relevante kontrolmål og kontroller udformet til at nå disse mål
- ikke undlader eller forvansker oplysninger, der er relevante for omfanget af den beskrevne låneformidling under hensyntagen til, at beskrivelsen er udarbejdet for at opfylde de almindelige behov hos en bred kreds af kunder og derfor ikke kan omfatte ethvert aspekt ved processen, som den enkelte kunde måtte anse for at være vigtigt efter deres særlige forhold.

2) De kontroller, der knytter sig til de kontrolmål, der er anført i medfølgende beskrivelse, var hensigtsmæssigt udformet og fungerede effektivt i hele perioden fra dd.mm.åååå til dd.mm.åååå.

Kriterierne for denne udtalelse var, at:

- de risici, der truede opnåelsen af de kontrolmål, der er anført i beskrivelsen, var identificeret

- de identificerede kontroller ville, hvis anvendt som beskrevet, give høj grad af sikkerhed for, at de pågældende risici ikke forhindrede opnåelsen af de anførte kontrolmål, og
- kontrollerne var anvendt konsistent som udformet i hele perioden fra dd.mm.åååå til dd.mm.åååå.

XYZ by, den dd.mm.åååå

P2p lånevirksomheden A/S

Administrerende direktør

Bilag 2 – Erklæringsstandard, kvalitetsstyring og etiske regler

Vi har udført vores undersøgelser i overensstemmelse med ISAE 3000, Andre erklæringer med sikkerhed end revision eller review af historiske finansielle oplysninger, samt Yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning med henblik at opnå høj grad af sikkerhed for vores konklusion.

Statsautoriseret/registreret/godkendt revisionsfirma er underlagt international standard om kvalitetsstyring, ISQC 1, og anvender således et omfattende kvalitetsstyringssystem, herunder dokumenterede politikker og procedurer vedrørende overholdelse af etiske krav, faglige standarder og gældende krav i lov og øvrig regulering.

Vi har overholdt kravene til uafhængighed og andre etiske krav i FSR – danske revisorerets retningslinjer for revisors etiske adfærd (Etiske regler for revisorer), der bygger på de grundlæggende principper om integritet, objektivitet, faglig kompetence og fornøden omhu, fortrolighed og professionel adfærd.⁶⁶

⁶⁶ REVU's udtalelse om de uafhængige revisorerets erklæring ved andre erklæringsopgaver med sikkerhed end revision eller review af historiske finansielle oplysninger

Litteraturliste

- Andersen, Ib, Den skinbarlige virkelighed – om vidensproduktion inden for samfundsvidenskaberne, 4. udgave, 2009
- Aspiri A/S, Revision 2, Dispositionsoversigt, 2015
- BDO, Outsourcing af IT, 2011 <http://www.bdo.dk/media/56842/outsourcing-af-it.pdf>
- Bekendtgørelse af lov om aktie- og anpartsselskaber, LBK nr 1089 af 14/09/2015 (Gældende) <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=174205>
- Bekendtgørelse af lov om betalingstjenester og elektroniske penge, LBK nr 613 af 24/04/2015 (Gældende) <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=169092>
- Bekendtgørelse af lov om finansiel virksomhed, LBK nr 182 af 18/02/2015 (Gældende) <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=167820>
- Bekendtgørelse af lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme, LBK nr 1022 af 13/08/2013 (Gældende) <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=158041>
- Bekendtgørelse om fastlæggelse af kapitalkrav, regnskabsindberetninger og revisionens gennemførelse i betalingsinstitutter, BEK nr 1029 af 03/11/2009 (Gældende) <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=127909>
- Bekendtgørelse om godkendte revisorers erklæringer, BEK nr 385 af 17/04/2013 (Gældende) <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=146315>
- Bekendtgørelse om investorbeskyttelse ved værdipapirhandel, BEK nr 623 af 24/04/2015 (Gældende) <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=168819>
- Bekendtgørelse om sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af personoplysninger, som behandles for den offentlige forvaltning, BEK nr 528 af 15/06/2000 <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=842>
- Brinkman, Søren og Nielsen, Allan, Crowdfunding, en ny andelsbevægelse, Revision & Regnskabsvæsen, Nr. 8 – August 2014
- Christensen, Mogens; Langsted, Lars Bo; Loft, Anne og Füchel Kim, Revision – koncept og teori, Thomson, 2000
- Datatilsynet, Persondataloven, 2000 http://www.datatilsynet.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/Persondatalovspjece/Persondatalovspjece.pdf
- Eilifsen, Aasmund, Messier, William F. Auditing & Assurance Services, McGraw-Hill Company, 2006

- EMSA, Securities and Markets Stakeholder Group, Position Paper, Crowdfunding, 2014
<http://www.esma.europa.eu/system/files/2014-smsg-010.pdf>
- Erhvervs- og Vækstministeriet, Crowdfunding i Danmark, 2015
<http://www.evm.dk/publikationer/2015/15-05-08-rapport-om-crowdfunding>
- Erhvervs- og Vækstministeriet, Udlånsredegørelse, 2014
[file:///C:/Users/eja/Downloads/udlansredegorelse%201%20halvr%202014%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/eja/Downloads/udlansredegorelse%201%20halvr%202014%20(1).pdf)
- Ernst & Young, Implementing and maintaining ISAE 3402, 2013
[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Broszura_EY_ISAE_3402/\\$FILE/ISAE_3402.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Broszura_EY_ISAE_3402/$FILE/ISAE_3402.pdf)
- European Banking Authority (EBA), Opinion of the European Banking Authority on lending-based crowdfunding, 2015 [https://www.eba.europa.eu/documents/10180/983359/EBA-Op-2015-03+\(EBA+Opinion+on+lending+based+Crowdfunding\).pdf](https://www.eba.europa.eu/documents/10180/983359/EBA-Op-2015-03+(EBA+Opinion+on+lending+based+Crowdfunding).pdf)
- European Commission, Responses to the public consultation on crowdfunding in the EU, 2014
http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/crowdfunding/docs/summary-of-responses_en.pdf
- Finansministeriet, Danmark helt ud af krisen, 2014 <http://www.fm.dk/publikationer/2014/danmark-helt-ud-af-krisen--virksomheder-i-vaekst>
- Finansrådet, Rapport om risikovillig kapital, 2014
<http://www.finansraadet.dk/Politik/Pages/analyser/Rapport-om-risikovillig-kapital.aspx>
- Finanstilsynet, Afgørelse om TrustBuddy AB's virksomhed i Danmark, 2014
<https://www.finanstilsynet.dk/~media/Regler-og-praksis/2014/20140625%20Afgorelse%20over%20for%20TrustBuddy%20AB%20version%20til%20offentliggorelse.ashx>
- Finanstilsynet, Lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme (Hvidvaskloven) § 12, stk. 1-3, og § 19, stk. 2, Anvendelse af NemID som legitimation
<https://www.finanstilsynet.dk/da/Regler-og-praksis/Reaktioner/2013/Hvidvask-12-19-NemID.aspx>
- Finanstilsynet, Orientering om samspillet mellem alternativ finansiering og den finansielle regulering, 2013 <https://www.finanstilsynet.dk/~media/Tal-og-fakta/2013/NotatCrowdfunding.ashx>
- Flex Funding A/S, www.fexfunding.com
- FSR – danske revisorer, Fokus på finansiering, Brugen af alternativ finansiering og crowdfunding, 2015
<http://www.fsr.dk/~media/Files/Presse%20og%20nyheder/Analyser/FSR-survey/Analyse%20-%20Finansiering%20-%20jan%202015%20-%20final.ashx>
- FSR – danske revisorer, REVU's udtalelse om den uafhængige revisors erklæringer ved andre erklæringsopgaver med sikkerhed end revision eller review af historiske finansielle oplysninger

http://www.fsr.dk/Faglige_informationer/Revision%20og%20andre%20erklæringsopgaver/Revisionsudtalelser/400%20-%20Erklæringer%20ISAE%203000_Juli%202015_udkast

- Füchel, Kim; m.fl., Revisor – regulering og rapportering, Thomson, 2008
- <http://www.bbc.com/news/magazine-21932675>
- <http://www.crowdsourcing.org/editorial/global-crowdfunding-market-to-reach-344b-in-2015-predicts-massolutions-2015cf-industry-report/45376>
- <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=2172087>
- <https://www.ifac.org/global-knowledge-gateway/viewpoints/innovation-financing-smes-opportunity-smps>
- Human Time A/S, ISAE 3000-erklæring pr. 1. juni 2012 om beskrivelsen af whistleblowersystemet og de tilhørende kontroller og deres udformning til sikring af overholdelse af Lov om behandling af personoplysninger
http://www.humantime.com/Media/erk%C3%A6ring_isae%203000_01062012_138252.pdf
- ICAEW, Assurance Sourcebook, A guide to assurance services, Audit & Assurance Faculty, 2012
<https://www.icaew.com/~media/corporate/files/technical/audit%20and%20assurance/assurance/assurancesourcebooklinks.ashx>
- IAASB, International begrebsramme for erklæringsopgaver med sikkerhed, 2013
- IAASB, ISAE 3000 (ajourført) Andre erklæringsopgaver med sikkerhed end revision eller review af historiske finansielle oplysninger, 2013
- IAASB, ISAE 3402 Erklæringer med sikkerhed om kontroller hos en serviceleverandør, 2010
- Lendino A/S, www.lendino.dk
- Lov om behandling af personoplysninger, LOV nr 429 af 31/05/2000
<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=828>
- Lov om forvaltere af alternative investeringsfonde m.v., LOV nr 598 af 12/06/2013 (Gældende)
<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=151849>
- Lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder, LOV nr 468 af 17/06/2008 (Gældende)
<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=117632>
- Rolf, Elm Larsen, Revision i agentteoretisk belysning, Revision, Funktion og Vision, 1994
- Wanafield, ISAE 3402 Type 2, Uafhængig revisors erklæring angående generelle it-kontroller relateret til drifts- og hosting-ydelser for 1. januar 2012 til 31. december 2012,
<https://www.wanafind.dk/wanafind-isae-3402-2013.pdf>